

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ
ΤΜΗΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ:
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ:

**Αποτελεσματικότητα των προγραμμάτων του ΔΝΤ:
αποτυχημένες παρεμβάσεις**

ΦΟΙΤΗΤΡΙΑ: ΛΟΥΡΙΔΑ ΒΑΣΙΛΙΚΗ

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: ΔΙΑΡΓΚΟΒΑΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Θερμές ευχαριστίες στον κ. Λιαργκόβα Παναγιώτη για την αμέριστη συμπαράστασή του και την πολύτιμη βοήθειά του για την ολοκλήρωση της διπλωματικής εργασίας μου και ιδιαίτερες ευχαριστίες στην οικογένειά μου και στους αγαπημένους μου φίλους για τη συμπαράσταση και τη βοήθεια τους κατά τη συγγραφή της παρούσας εργασίας.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ	5
SUMMARY	6
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	7
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 ^ο	8
ΤΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ	
ΠΕΡΙΛΗΨΗ	8
1.1 ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ	8
1.2 ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΔΟΜΗ ΤΟΥ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΟΥ ΤΑΜΕΙΟΥ	12
1.3 ΔΙΕΥΘΥΝΤΕΣ ΤΟΥ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΟΥ ΤΑΜΕΙΟΥ	14
1.4 ΣΚΟΠΟΣ ΤΟΥ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΟΥ ΤΑΜΕΙΟΥ	15
1.5 ΤΑ ΜΕΛΗ ΤΟΥ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΟΥ ΤΑΜΕΙΟΥ ΚΑΙ Η ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΤΟΥ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΤΩΝ ΜΕΛΩΝ ΤΟΥ	20
1.6 ΚΥΡΙΟΙ ΔΑΝΕΙΟΔΟΤΙΚΟΙ ΤΡΟΠΟΙ	21
1.6.1 ΚΥΡΙΑ ΔΑΝΕΙΟΔΟΤΙΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ	21
1.6.2. ΔΑΝΕΙΣΜΟΣ ΣΕ ΦΤΩΧΕΣ ΧΩΡΕΣ	22
1.7 ΒΑΣΙΚΗ ΑΠΟΣΤΟΛΗ ΤΟΥ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΟΥ ΤΑΜΕΙΟΥ	23
1.8 ΑΙΤΙΑ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ ΤΩΝ ΚΡΙΣΕΩΝ	23
1.9 ΜΟΡΦΕΣ ΚΡΙΣΗΣ	23
1.10 ΠΩΣ ΒΟΗΘΟΥΝ ΤΑ ΔΑΝΕΙΑ ΤΟΥ ΤΑΜΕΙΟΥ	24
1.11 ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΔΟΜΗ ΤΟΥ ΤΑΜΕΙΟΥ	24
1.12 ΕΠΙΚΡΙΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ	25
1.12.1 ΓΙΑΤΙ ΤΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ ΕΙΝΑΙ ΑΝΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟ	25
1.12.2 ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΜΕΙΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ ΤΟΥ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΟΥ ΤΑΜΕΙΟΥ	27
1.12.3 Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΗΠΑ	28
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 ^ο	29
ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΓΙΑ ΠΑΡΟΧΗ ΒΟΗΘΕΙΑΣ ΑΠΟ ΤΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ	
2.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ	29
2.2 Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΩΝ ΠΡΟΥΠΟΘΕΣΕΩΝ ΠΑΡΟΧΗΣ ΒΟΗΘΕΙΑΣ	30

2.3 Η ΦΥΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΒΟΛΗΣ ΤΩΝ ΜΕΤΡΩΝ)	31
2.4 ΣΥΝΔΕΣΗ ΤΩΝ ΜΕΤΡΩΝ ΠΟΥ ΑΠΑΙΤΕΙ ΤΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ ΜΕ ΤΟΥΣ ΠΟΡΟΥΣ ΠΟΥ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΕΠΙΣΤΡΑΦΟΥΝ ΣΕ ΑΥΤΟ	32
2.5 ΣΤΟΧΟΙ ΤΩΝ ΠΡΟΥΠΟΘΕΣΕΩΝ	34
2.5.1 ΚΥΡΙΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΠΡΟΥΠΟΘΕΣΕΩΝ	34
2.5.2 ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΝΤΕΣ ΣΤΟΧΟΙ ΠΡΟΥΠΟΘΕΣΕΩΝ	35
2.6 ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΗ ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ	36
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 ^ο	37
ΕΠΕΜΒΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΟΥ ΤΑΜΕΙΟΥ ΚΑΙ ΣΥΓΧΡΟΝΟ ΜΑΚΡΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ	
3.1 ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΚΡΙΣΗ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ	37
3.2 ΤΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ ΑΛΛΑΖΕΙ. Η ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΗΣ ΚΡΙΣΗΣ	40
3.3 Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΟΥ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΟΥ ΤΑΜΕΙΟΥ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΠΙΟ ΕΥΑΛΩΤΩΝ ΣΤΗΝ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΚΡΙΣΗ	45
3.4 ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΚΡΙΣΗ ΔΙΑΚΥΒΕΥΟΝΤΑΙ ΠΟΛΛΑ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΖΩΝΗ	51
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 ^ο	54
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ ΚΑΙ ΕΛΛΑΔΑ	
4.1 ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΚΡΙΣΗ ΧΡΕΟΥΣ 2010-2012	54
4.2 ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ	67
4.3 Η ΛΟΓΙΚΗ ΚΑΙ Η ΑΜΕΡΟΛΗΨΙΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ	72
4.4 ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΜΕΙΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΦΥΓΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΣΤΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ	78
4.5 ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΠΟΥ ΥΠΟΣΤΗΡΙΖΟΝΤΑΙ ΑΠΟ ΤΟ ΤΑΜΕΙΟ	79
ΕΠΙΛΟΓΟΣ	81
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ: ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΕΜΠΕΙΡΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ ΠΟΥ ΕΧΟΥΝ ΠΡΑΓΜΑΤΟΠΟΙΗΘΕΙ	82
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	86

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στην παρούσα διπλωματική εργασία θα παρουσιαστούν ορισμένες λεπτομέρειες που αφορούν το διεθνές νομισματικό ταμείο και την αποτελεσματικότητά του. Συγκεκριμένα, στο πρώτο κεφάλαιο θα δοθούν πληροφορίες σχετικά με τη δομή, τον τρόπο λειτουργίας, την διακυβέρνηση, τα κύρια δανειοδοτικά προγράμματα και τον τρόπο χρηματοδότησης χωρών-μελών που ζητούν βοήθεια από τον οργανισμό. Επιπλέον, θα παρουσιαστεί και μία σύντομη ιστορική αναδρομή του οργανισμού από την ίδρυσή του μέχρι και σήμερα καθώς θα γίνει και μία σύντομη αναφορά στις μεταρρυθμίσεις και στις αλλαγές που πραγματοποιήθηκαν με το πέρασμα των χρόνων στην λειτουργία του οργανισμού είτε αυτές είναι θετικές είτε αρνητικές.

Στο δεύτερο κεφάλαιο θα αναφερθούμε στα κύρια κριτήρια που θέτει ο οργανισμός προκειμένου μία χώρα μέλος του οργανισμού να αποκτήσει πρόσβαση στους πόρους του ταμείου. Επιπλέον, δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στους στόχους των προϋποθέσεων αυτών οι οποίες είναι άμεσα προσαρμοσμένες στα τελευταία οικονομικά δεδομένα.

Στο τρίτο κεφάλαιο της εργασίας θα παρουσιαστούν συνοπτικά οι σύγχρονες οικονομικές εξελίξεις και τα αποτελέσματα της πρόσφατης κρίσης στα μακροοικονομικά μεγέθη διαφόρων οικονομιών. Επιπρόσθετα, θα αναφερθούν οι περιπτώσεις ορισμένων χωρών που ζήτησαν την συνδρομή του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου.

Στο τέταρτο κεφάλαιο θα παρουσιαστεί η περίπτωση της Ελλάδας, ο τρόπος που η οικονομική κρίση έχει επηρεάσει τη χώρα και τη δημοσιονομική σταθερότητα.

SUMMARY

In the present survey it will be presented some details which are about the IMF and it's effectiveness. In particular, the first chapter will provide information about the structure, the way it works, the governance, the main lender programs and the way that the countries – members which ask help from the organization are financed. Moreover, it will presented a short historical flashback of the organization from the point that it was established until today. Furthermore, there will be a short reference about the reforms and changes which took place as years were passing by, whether they are positive or negative.

In the second chapter there will be presented the main criteria which are set by the organization in order for a country to regain access to the IMF funds. In addition, specific highlights to the target of the main precondetions which are directly adjusted to the latest financial data.

In the third chapter it will be presented the economical developments and the results of the present economic crisis. Furthermore, it will be mentioned some occasions of some countries which asked for the help of the IMF.

In the fourth chapter it will be presented the occasion of Greece, the way that the economic crisis has affected the Greek economy and its fundementary stability.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Οι πρόσφατες οικονομικές συνθήκες και αλλαγές έχουν γεννήσει πολλές απορίες για το ποιος πραγματικά είναι αυτός ο οργανισμός, ο οποίος «παρεμβαίνει» στη διακυβέρνηση χωρών που ζητούν οικονομική βοήθεια και βρίσκονται σε κρίση. Ο λόγος για το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο το οποίο μετά την κρίση του 2008 έχει κληθεί να προσφέρει τους πόρους του σε πολλές χώρες – μέλη του και μάλιστα σε χώρες όπως η Ισλανδία και η Ελλάδα, κάτι που κανένας δεν θα μπορούσε να προβλέψει μερικά χρόνια πριν. Έτσι, αποφάσισα να ασχοληθώ με αυτό το θέμα παραθέτοντας τα βασικά στοιχεία που σχετίζονται με τον οργανισμό και τη λειτουργία του. Ιδιαίτερη προσοχή θα πρέπει να δοθεί στο γεγονός ότι, παρά το ότι το Ταμείο υπόσχεται βελτίωση της οικονομικής κατάστασης στις χώρες που βοηθάει, παρόλα αυτά πολλές είναι και οι επικρίσεις που δέχεται, τόσο για τον τρόπο λειτουργίας του, τη διαφάνεια στις εργασίες του και τις παρεμβάσεις του σε συγκεκριμένες χώρες, όσο και για την επιρροή των Η.Π.Α. στον οργανισμό.

Πάνω στο θέμα της αποτελεσματικότητας των μέτρων του Ταμείου έχουν πραγματοποιηθεί αρκετές εμπειρικές μελέτες, χρησιμοποιώντας διαφορετικές μεθόδους, τόσο παλαιότερα όσο και πιο πρόσφατα, οι οποίες συχνά καταλήγουν σε διφορούμενα αποτελέσματα σχετικά με το αν τα μέτρα του Ταμείου είναι αποτελεσματικά ή όχι. Στο τέλος της εργασίας, επιχειρείται μια σύντομη εμπειρική μελέτη, προκειμένου να διαπιστωθεί κατά πόσο η παρέμβαση του Ταμείου σε ορισμένες χώρες, μετέβαλε τη σχέση μεταξύ πληθωρισμού και ανάπτυξης στις χώρες αυτές.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

ΤΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στο πρώτο κεφάλαιο της παρούσας διπλωματικής εργασίας παρουσιάζονται ορισμένες βασικές πληροφορίες σχετικά με την ίδρυση του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου και παρουσιάζεται σύντομα μια ιστορική αναδρομή από την ίδρυσή του και την έναρξη της λειτουργίας του από την 1^η Μαρτίου του 1947 έως και σήμερα. Επίσης, στη συνέχεια, αναφέρονται οι σκοποί της λειτουργίας του και ο τρόπος χρηματοδότησης τόσο του Ταμείου όσο και των μελών του που αξιώνουν οικονομική βοήθεια από τον οργανισμό. Επιπρόσθετα, αναφέρεται η Διοικητική Δομή του οργανισμού με τα κύρια συστατικά μέλη που την αποτελούν, τα κύρια δανειοδοτικά προγράμματα που χρησιμοποιεί το Ταμείο για να προσφέρει δανειακή βοήθεια σε κράτη – μέλη του και τέλος, το κεφάλαιο κλείνει με ορισμένες επικρίσεις σχετικά με τον τρόπο που έχει λειτουργήσει κατά καιρούς τόσο στο εσωτερικό όσο και στο εξωτερικό του.

1.1 ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΚΑΙ ΑΝΑΔΟΜΗΣΗ – ΤΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΤΟΥ ΒRETTON WOODS (1944 – 1971)

Κατά τη διάρκεια της μεγάλης ύφεσης της δεκαετίας του '30, οι χώρες προσπάθησαν να ξεπεράσουν τις συνέπειες της κρίσης με την αύξηση των εμποδίων σε ό,τι αφορά το εξωτερικό εμπόριο, την υποτίμηση των νομισμάτων τους, προκειμένου να συναγωνιστεί η μια χώρα την άλλη στις διεθνείς αγορές, καθώς και με την απαγόρευση των πολιτών τους να διαθέτουν ξένο συνάλλαγμα.

Αυτή η κατάσταση στη διεθνή οικονομία οδήγησε τους ιδρυτές του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου στη θέληση για τη δημιουργία ενός οργανισμού, ο οποίος σαν κύρια αρμοδιότητα θα είχε την εποπτεία της οικονομίας των χωρών, του συστήματος των συναλλαγών ισοτιμιών και των διεθνών πληρωμών που μπορούν να κάνουν οι πολίτες μιας χώρας σε κάποια άλλη.

Το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο – διεθνής ονομασία I.M.F. (International Monetary Found) – είναι ένας διεθνής οργανισμός που επιβλέπει το χρηματοοικονομικό σύστημα και

παρακολουθεί τις συναλλαγματικές ισοτιμίες και τα ισοζύγια πληρωμών, προσφέροντας οικονομική και τεχνική βοήθεια όταν του ζητηθεί. Το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο ιδρύθηκε στις 27 Δεκεμβρίου του 1945 στην Ουάσιγκτον κατόπιν συνομολόγησης 39 χωρών που συνέβαλαν στο 80% του κεφαλαίου του οργανισμού. Η ίδρυση του οργανισμού αυτού είχε προπαρασκευαστεί κατά τη Διεθνή και Χρηματοδοτική Συνδιάσκεψη που συνήλθε στο Bretton Woods του New Hampshire των Η.Π.Α., ενάμιση χρόνο πριν, από την 1^η Ιουλίου μέχρι τις 22 Ιουλίου του 1944. Έδρα του οργανισμού ορίσθηκε η Ουάσιγκτον, ως η πρωτεύουσα της χώρας με το μεγαλύτερο ποσοστό συμμετοχής, η πρωτεύουσα των Η.Π.Α. Αρχιτέκτονες της δημιουργίας του ήταν ο διεθνούς φήμης Άγγλος οικονομολόγος Τζον Μείναρντ Κέινς, υπέρμαχος της κρατικής παρέμβασης στην οικονομία και ο βοηθός υπουργός οικονομικών των Η.Π.Α. Χάρι Γουάιτ. Η δημιουργία του υπάκουσε στην ανάγκη για μεταπολεμική ανασυγκρότηση του κόσμου. Στις 17 Δεκεμβρίου του 1945, εγκρίθηκε το καταστατικό του με την υπογραφή των «Άρθρων της Συμφωνίας» (Articles of Agreement) και την 1^η Μαρτίου του 1947 άρχισε η λειτουργία του με πρώτο διευθυντή του το Βέλγο Καμιλ Γκιτ. Η πρώτη χώρα που δανείστηκε από το Ταμείο ήταν η Γαλλία. Κύριος «συνοδοιπόρος» του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου είναι η Παγκόσμια Τράπεζα. Για διάφορους λόγους δεν συμμετέχουν η Βόρεια Κορέα, η Κούβα, το Λιχτενστάιν, η Ανδόρα, το Μονακό, το Τουβαλού και το Ναούρου. Οι δύο οργανισμοί που ιδρύθηκαν στο Bretton Woods – το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο. (I.M.F.) και η Παγκόσμια Τράπεζα για την Αναδόμηση και την Ανάπτυξη (International Bank for Reconstruction and Development – I.B.R.D.) – βοήθησαν στο σχηματισμό της παγκόσμιας οικονομίας για 50 και πλέον χρόνια, μια περίοδος κατά την οποία το οικονομικό, κοινωνικό και πολιτικό περιβάλλον έχει υποστεί σημαντικές αλλαγές. Οι δύο οργανισμοί έχουν αντιμετωπίσει πολυάριθμες προκλήσεις:

- Την πολύπλοκη και εξελισσόμενη ανάγκη των αναπτυσσόμενων χωρών.
- Την όλο και αυξανόμενη ανεξαρτησία των βιομηχανικών και των αναπτυσσόμενων χωρών.
- Την ενοποίηση των αγορών στο παγκόσμιο περιβάλλον.
- Την επιτάχυνση της τεχνολογικής προόδου και της καινοτομίας.

Οι χώρες που προσχώρησαν στο Ταμείο την περίοδο 1945 – 1971 συμφώνησαν και διατήρησαν τις συναλλαγματικές τους ισοτιμίες ¹ σε ορισμένα επίπεδα και θα μπορούσαν να τις μεταβάλλουν μόνο για να ρυθμίσουν μια «θεμελιώδη ισορροπία» στο ισοζύγιο πληρωμών. Αυτό το σύστημα, γνωστό ως σύστημα Bretton Woods, επικράτησε μέχρι το 1971, όταν και η κυβέρνηση των Η.Π.Α. ανέστειλε τη μετατρεψιμότητα του δολαρίου σε χρυσό.

¹ Την αξία του νομίσματος της χώρας, σε σχέση με το δολάριο, ενώ σε ότι αφορά τις Η.Π.Α. την αξία του δολαρίου σε σχέση με το χρυσό.

ΤΟ ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΤΟΥ BRETTON WOODS (1972-1981)

Από τις αρχές της δεκαετίας του '60, η σταθερή τιμή του δολαρίου των Η.Π.Α. σε σχέση με το χρυσό στο πλαίσιο του συστήματος του Bretton Woods θεωρήθηκε υπερτιμημένη. Έτσι, μια ξαφνική αύξηση των δημοσίων δαπανών της χώρας από τον πρόεδρο Lyndon Johnson και η αύξηση των στρατιωτικών δαπανών εξαιτίας του πολέμου στο Βιετνάμ είχε ως αποτέλεσμα αυτή η υπερτίμηση να χειροτερέψει τα πράγματα.

Το σύστημα άρχισε να διαλύεται μεταξύ 1968 και 1973. Το 1971 ο πρόεδρος Νίξον ανακοινώνει την «προσωρινή» αναστολή της μετατρεψιμότητας του δολαρίου σε χρυσό. Η κρίση που είχε αρχίσει να διαφαίνεται σηματοδοτεί την κατάρρευση του συστήματος. Μετά από μια αποτυχημένη προσπάθεια σωτηρίας του συστήματος το Μάρτιο του 1973, οι βασικές ισοτιμίες άρχισαν να κυμαίνονται σε διαφορετικά επίπεδα. Μετά από αυτό, όλα τα μέλη του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου μπορούσαν να επιτρέψουν στο νόμισμά τους να έχει ελεύθερες διακυμάνσεις. Πολλοί φοβήθηκαν ότι το τέλος του συστήματος του Bretton Woods θα σήμαινε και το τέλος της ανάπτυξης, ωστόσο η μετάβαση ήταν ομαλή και μάλιστα βοήθησε τις χώρες να αντιμετωπίσουν την πετρελαϊκή κρίση το Οκτώβριο του 1973 προσαρμόζοντας τις ισοτιμίες στις αυξήσεις της τιμής του πετρελαίου.

ΧΡΕΟΣ ΚΑΙ ΕΠΩΔΥΝΕΣ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΕΙΣ

Οι πετρελαϊκές κρίσεις που ανάγκασαν πολλές χώρες εισαγωγής πετρελαίου στα να δανειστούν χρήματα από τράπεζες και οι αυξήσεις στις βιομηχανικές χώρες που προσπάθησαν να δαμάσουν τον πληθωρισμό, οδήγησαν σε μια κρίση χρέους.

Όταν ξέσπασε μια κρίση στο εξωτερικό το 1982 το Ταμείο συντόνισε μια παγκόσμια αντίδραση στην κρίση με τη συμμετοχή ακόμα και των εμπορικών τραπεζών. Οι πρωτοβουλίες του Ταμείου ηρέμησαν από τον αρχικό πανικό, αλλά η υιοθέτηση σκληρών και επώδυνων μεταρρυθμίσεων θα ήταν απαραίτητη προκειμένου να εξαλειφθεί το πρόβλημα.

Η ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΛΛΑΓΗ ΣΤΗΝ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ ΚΑΙ Η ΑΣΙΑΤΙΚΗ ΚΡΙΣΗ (1990 – 2004)

Η πτώση του τείχους του Βερολίνου το 1989 και η διάσπαση της Σοβιετικής Ένωσης το 1991, κατέστησαν το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο έναν διεθνή οργανισμό. Μέσα σε 3 χρόνια τα μέλη του αυξήθηκαν από 152 σε 172 (η πιο μεγάλη είσοδος μελών μετά την είσοδο αφρικανικών μελών τη δεκαετία του '60). Προκειμένου να ανταποκριθεί στις νέες ευθύνες, το προσωπικό του Ταμείου αυξήθηκε σχεδόν κατά 30% μέσα σε 6 χρόνια ενώ το Εκτελεστικό Συμβούλιο αυξήθηκε από 22 σε 24 άτομα έτσι ώστε να δημιουργήσει θέσεις για τη Ρωσία και την Ελβετία.

Το Ταμείο διαδραμάτισε βασικό ρόλο στην προσπάθεια των πρώτων Σοβιετικών χωρών να μεταβούν σε καθεστώς ελεύθερων αγορών. Αυτή η προσπάθεια ήταν η πρώτη φορά που λάμβανε χώρα και σε ορισμένες περιπτώσεις η μετάβαση δεν ήταν εύκολη. Οι χώρες αυτές επωφελήθηκαν από το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο και σε τεχνικό και σε οικονομικό επίπεδο. Μέχρι το τέλος της δεκαετίας του '90 οι περισσότερες οικονομίες είχαν μεταβεί σε καθεστώς ελεύθερης αγοράς και μερικές κατάφεραν να γίνουν μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης το 2004.

Το 1997 το κύμα οικονομικής κρίσης που διαδόθηκε στην Ασία οδήγησε χώρες όπως η Ταϊλάνδη και η Κορέα να ζητήσουν την οικονομική βοήθεια του Ταμείου έτσι ώστε να προχωρήσουν σε μεταρρυθμιστικές οικονομικές πολιτικές. Οι συγκρούσεις που ξέσπασαν για το πώς είναι καλύτερα να αντιμετωπιστεί η κρίση δημιούργησαν πολλές κριτικές εις βάρος του Ταμείου. Μετά την ασιατική κρίση το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο απέκτησε χρήσιμες εμπειρίες που θα άλλαζε τον τρόπο αντίδρασης σε μελλοντικές κρίσεις.

ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ ΚΡΙΣΗ

Το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο αυτή την περίοδο αποτελεί τον κύριο δανειστή αυτών των χωρών προκειμένου να αναπτυχθεί η οικονομία τους και να ξεπεράσουν τα χρηματοπιστωτικά τους προβλήματα. Η παγκόσμια οικονομική κρίση που άρχισε την πρώτη δεκαετία του 21^{ου} αιώνα διαδόθηκε σε ολόκληρο τον κόσμο το 2008 δημιουργώντας σοβαρές ανισοροπίες.

Αυτή η οικονομική κρίση έδειξε πόσο εύθραυστες είναι οι διεθνείς αγορές και σύντομα οδήγησε την παγκόσμια οικονομία στην χειρότερη ύφεση μετά τη Μεγάλη Ύφεση (Great Downturn – 1929). Η διεθνής κοινότητα αναγνώρισε ότι οι πόροι του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου ήταν απαραίτητοι όσο ποτέ για να ξεπεραστεί η κρίση. Με ευρεία στήριξη από τις χώρες – πιστωτές η ικανότητα δανειοδότησης του Ταμείου περίπου τριπλασιάστηκε και έφτασε τα 750 περίπου δισεκατομμύρια δολάρια. Προκειμένου να χρησιμοποιήσει αυτά τα χρήμα ορθά, το Ταμείο αναθεώρησε τις δανειοδοτικές του πολιτικές για να προσαρμοστεί στα νέα δεδομένα. Σημαντική πρόοδος έχει σημειωθεί σε ότι αφορά τη μεταρρύθμιση της διακυβέρνησης του Ταμείου επαναπροσδιορίζοντας τις ψήφους των μελών κατά το διάστημα 2006 – 2008.

1.2 ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΔΟΜΗ ΤΟΥ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΟΥ ΤΑΜΕΙΟΥ

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΩΝ ΔΙΟΙΚΗΤΩΝ

Το Συμβούλιο των Διοικητών είναι το ανώτερο όργανο, το οποίο και λαμβάνει τις αποφάσεις του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου. Αποτελείται από έναν Διοικητή (Governor) και από έναν αναπληρωτή Διοικητή (alternate Governor) για κάθε χώρα. Ο Διοικητής διορίζεται συνήθως από την κάθε χώρα ξεχωριστά και είναι συνήθως ο υπουργός οικονομικών ή ο Διευθυντής της Κεντρικής Τράπεζας. Ενώ το συμβούλιο των Διοικητών έχει εξουσιοδοτήσει το Εκτελεστικό Συμβούλιο (Executive Board) για να παίρνει αποφάσεις για αρκετά θέματα, έχει εντούτοις το δικαίωμα να εγκρίνει αυξήσεις των ποσοστώσεων, να αποδεχθεί νέα μέλη, να απορρίψει μέλη και να τροποποιήσει τα Άρθρα της αρχικής συμφωνίας (Articles of agreement) και τους εσωτερικούς κανονισμούς του οργανισμού.

Επίσης το συμβούλιο των διοικητών εκλέγει και διορίζει Εκτελεστικούς Διευθυντές και είναι το απόλυτα υπεύθυνο όργανο για την ερμηνεία των άρθρων της συμφωνίας του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου. Το συμβούλιο των Διοικητών του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου και το αντίστοιχο της Παγκόσμιας Τράπεζας συναντούνται συνήθως μια φορά το χρόνο για να συζητήσουν για τις εργασίες των οργανισμών. Οι συναντήσεις που λαμβάνουν χώρα το Σεπτέμβριο ή τον Οκτώβριο, πραγματοποιούνται συνήθως στην Ουάσιγκτον για δύο συνεχόμενα χρόνια και τον τρίτο χρόνο σε κάποια άλλη χώρα. Οι ετήσιες συνεδριάσεις συνήθως περιλαμβάνουν συνεδριάσεις της ολομέλειας κατά τη διάρκεια των οποίων οι Διοικητές διαβουλεύονται μεταξύ τους και παρουσιάζουν τις θέσεις των χωρών τους για τρέχοντα χρηματοοικονομικά ζητήματα και συνήθως προεδρεύει ένας Διοικητής της Παγκόσμιας Τράπεζας, με την προεδρία να αλλάζει μεταξύ των μελών κάθε χρόνο. Κάθε δύο χρόνια, κατά την περίοδο των ετήσιων συνεδριάσεων, οι Διοικητές της Παγκόσμιας Τράπεζας και του Ταμείου εκλέγουν τους Εκτελεστικούς Διευθυντές (Executive Directors) στα αντίστοιχα εκτελεστικά Συμβούλια.

ΥΠΟΥΡΓΙΚΕΣ ΕΠΙΤΡΟΠΕΣ

Το συμβούλιο των Διοικητών του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου δέχεται συμβουλές από δύο υπουργικές επιτροπές, τη Διεθνή Νομισματική και Χρηματοπιστωτική Επιτροπή (International Monetary and Financial Committee – IMFC) και την επιτροπή ανάπτυξης.

Το IMFC έχει 24 μέλη, τα οποία προέρχονται από τους 187 διοικητές του Ταμείου. Η δομή του αντανακλά αυτή του Εκτελεστικού Συμβουλίου και επομένως το IMFC εκπροσωπεί όλες τις χώρες μέλη του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου. Το IMFC συνεδριάζει δύο φορές το

χρόνο κατά τη διάρκεια των «ανοιξιάτικων και ετήσιων συναντήσεων». Η επιτροπή συζητά για θέματα κοινού ενδιαφέροντος που επηρεάζουν την παγκόσμια οικονομία και επίσης συμβουλεύει το Ταμείο για τις κατευθύνσεις στις οποίες πρέπει να κινηθεί. Δεν υπάρχει επίσημη ψηφοφορία στην Επιτροπή η οποία λειτουργεί με ομοφωνία.

Η Επιτροπή Ανάπτυξης είναι μια μικτή επιτροπή η οποία συμβουλεύει το Συμβούλιο των Διοικητών του Ταμείου και της Παγκόσμιας Τράπεζας για θέματα που σχετίζονται με την οικονομική ανάπτυξη στις αναδυόμενες και τις αναπτυσσόμενες χώρες. Η Επιτροπή έχει 24 μέλη.

ΔΙΕΥΘΥΝΟΝΤΑΣ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ

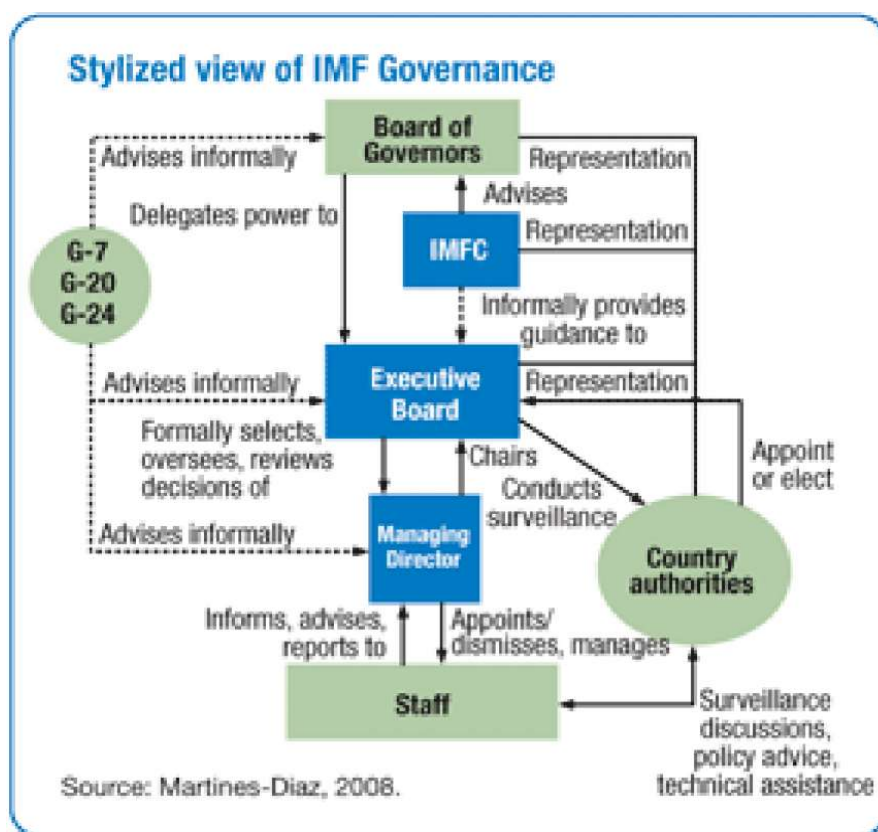
Το Ταμείο έχει έναν διευθύνοντα σύμβουλο ο οποίος ηγείται του προσωπικού και είναι πρόεδρος του Εκτελεστικού Συμβουλίου. Τον βοηθάει ο πρώτος Αναπληρωτής Διευθύνοντας Σύμβουλος και δύο άλλοι Αναπληρωτές Διευθύνοντες Σύμβουλοι. Η ομάδα διαχείρισης επιβλέπει το έργο του προσωπικού και διατηρεί υψηλά επίπεδα επικοινωνίας με τα μέλη των κυβερνήσεων, τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, τους κυβερνητικούς οργανισμούς και άλλους οργανισμούς. Το εκτελεστικό συμβούλιο του Ταμείου είναι υπεύθυνο για την επιλογή του Διευθύνοντα Συμβούλου. Οποιοσδήποτε Εκτελεστικός Διευθυντής μπορεί να υποβάλει υποψηφιότητα για τη θέση. Όταν περισσότεροι εκτελεστικοί διευθυντές είναι υποψήφιοι, όπως συνέβη τα τελευταία χρόνια, τότε το Εκτελεστικό Συμβούλιο εκλέγει με ομοφωνία.

ΤΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ

Το προσωπικό αριθμεί περίπου 2.700 άτομα και αντιπροσωπεύει την «τεχνική» φωνή. Ασκεί την πολιτική του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου με τον ίδιο τρόπο που για παράδειγμα οι υπάλληλοι της κεντρικής τράπεζας μιας χώρας ασκούν τη νομισματική πολιτική σε εθνικό επίπεδο.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1: Η διακυβέρνηση του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου

Πηγή: Martines- Dias, 2008 ιστοσελίδα του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου.

1.3 ΔΙΕΥΘΥΝΤΕΣ ΤΟΥ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΟΥ ΤΑΜΕΙΟΥ

Συνήθως ο διοικητής του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου είναι από την Ευρώπη και ο πρόεδρος της Παγκόσμιας Τράπεζας από τις Η.Π.Α. Ο δεύτερος στην ιεραρχία του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου είναι κατά παράδοση Αμερικανός. Οι εκτελεστικοί διευθυντές που εγκρίνουν τον Διοικητή εκλέγονται από τους υπουργούς Οικονομικών των χωρών που εκπροσωπούν. Ο οργανισμός επηρεάζεται ως επί το πλείστον από τις μεγάλες δυνάμεις της Δύσης και δεδομένου ότι το βάρος των ψήφων στο εκτελεστικό συμβούλιο καθορίζεται από την οικονομική συνεισφορά της κάθε χώρας στο Ταμείο του οργανισμού σπάνια το συμβούλιο εγκρίνει αποφάσεις που να είναι αντίθετες με τα συμφέροντα των Η.Π.Α. και των μεγάλων Ευρωπαϊκών χωρών.

Οι διευθυντές του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου ήταν ανά περίοδο οι παρακάτω:

ΠΙΝΑΚΑΣ 1

Πηγή: ιστοσελίδα του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου

<i>ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ</i>	<i>ΟΝΟΜΑ</i>	<i>ΧΩΡΑ</i>
6 Μαΐου 1946 - 5 Μαΐου 1951	Camille Gutt	Βέλγιο
3 Αυγούστου 1951 - 3 Οκτωβρίου 1956	Ivar Rooth	Σουηδία
21 Νοεμβρίου 1956 - 5 Μαΐου 1962	Per Jacobsson	Σουηδία
12 Αυγούστου 1962 - 30 Απριλίου 1963	David Collett	Ελβετία
1 Σεπτεμβ. 1963 - 31 Αυγούστου 1973	Pierre-P. Schweitzer	Γαλλία
1 Σεπτεμβρίου 1973 - 16 Ιουνίου 1978	Johannes Witteveen	Ολλανδία
17 Ιουνίου 1978 - 15 Ιανουαρίου 1987	Jacques de Larosiere	Γαλλία
16 Ιανουαρίου 1987 - 14 Φεβρ. 2000	Michel Camdessus	Γαλλία
1 Μαΐου 2000 - 4 Μαρτίου 2004	Horst Kohler	Γερμανία
7 Ιουνίου 2004 - 31 Οκτωβρίου 2007	Rodrigo Rato	Ισπανία
1 Νοεμβρίου 2007 – 4 Ιουλίου 2011	Dominique Strauss	Γαλλία
5 Ιουλίου 2011 – σήμερα	Christine Lagarde	Γαλλία

1.4 ΣΚΟΠΟΣ ΤΟΥ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΟΥ ΤΑΜΕΙΟΥ

Σκοπός του ήταν η εποπτεία του συστήματος σταθερών συναλλαγματικών ισοτιμιών που είχε θεσπιστεί με τη λήξη του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου, το οποίο είχε στόχο την αποφυγή της ανταγωνιστικής υποτίμησης των νομισμάτων, όπως αυτή που οδήγησε στους εμπορικούς πολέμους κατά τη διάρκεια του μεσοπολέμου. Όταν τα κράτη αντιμετώπιζαν κάποιο προσωρινό πρόβλημα στο ισοζύγιο πληρωμών, το οποίο δημιουργούσε πιέσεις στη συναλλαγματική ισοτιμία, το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο παρείχε βραχυπρόθεσμα δάνεια ώστε να διατηρηθούν σταθερές οι συναλλαγματικές ισοτιμίες. Έτσι, όταν κάποια χώρα αντιμετώπιζε κάποιο πρόβλημα στο ισοζύγιο πληρωμών, το οποίο δημιουργούσε πιέσεις στη συναλλαγματική ισοτιμία, το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο παρείχε βραχυπρόθεσμα δάνεια ώστε να διατηρηθούν σταθερές οι συναλλαγματικές ισοτιμίες. Μετά την κατάρρευση του συστήματος των συναλλαγματικών ισοτιμιών τη δεκαετία του 1970 το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο έμεινε σχεδόν χωρίς σκοπό.

Ωστόσο, ο ρόλος του έγινε και πάλι σημαντικός τη δεκαετία του 1980 όταν έγινε ο βασικός παγκόσμιος φορέας που αντιμετώπιζε τις κρίσεις του εξωτερικού χρέους μιας χώρας.

Έτσι, κύριος σκοπός του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου είναι η προώθηση της διεθνούς νομισματικής συνεργασίας και η διασφάλιση της σταθερότητας. Αυτό επιτυγχάνεται με τρεις τρόπους:

1. Επιτήρηση

Όταν μια χώρα συνεργάζεται με το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο συμφωνεί να λάβει μέτρα για να προσαρμόσει την οικονομική και δημοσιονομική της πολιτική με την πολιτική της διεθνούς κοινότητας. Επίσης, δεσμεύεται ακολουθήσει πολιτικές προκειμένου να προωθήσει την οικονομική ανάπτυξη, τη σταθερότητα των τιμών, να αποφεύγει τη χειραγώγηση των τιμών προκειμένου να επιτύχει αθέμιτο συγκριτικό πλεονέκτημα και να παρέχει δεδομένα σχετικά με την οικονομία της. Η παρακολούθηση της οικονομίας μιας χώρας από το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο προκειμένου να εντοπίσει τυχόν αδυναμίες που προκαλούν ή που θα μπορούσαν να προκαλέσουν χρηματοπιστωτική ή οικονομική αστάθεια είναι γνωστή ως επιτήρηση.

a) Επιτήρηση χώρας

Η επιτήρηση χώρας είναι μια συνεχής διαδικασία. Κατά τη διάρκειά της, μια ομάδα οικονομολόγων του Ταμείου επισκέπτεται τη χώρα προκειμένου να αξιολογήσει την οικονομική και χρηματοοικονομική πολιτική της κυβέρνησης και των στελεχών της κεντρικής τράπεζας της χώρας. Συχνά η ομάδα από το Ταμείο συναντιέται και με βουλευτές, εκπροσώπους επιχειρήσεων και εργατικά συνδικάτα.

Η ομάδα παρουσιάζει τα ευρήματά της στη διοίκηση του Ταμείου και στη συνέχεια τα προωθεί για συζήτηση στο εκτελεστικό συμβούλιο το οποίο αντιπροσωπεύει όλες τις χώρες μέλη που συμμετέχουν στο Ταμείο.

b) Περιφερειακή επιτήρηση περιοχής

Η περιφερειακή επιτήρηση περιλαμβάνει την εξέταση των πολιτικών που ακολουθούνται από ενώσεις όπως η ευρωζώνη (Euroarea), η δυτικοαφρικανική οικονομική και νομισματική ένωση (West African Economic and Monetary Union), η κεντροαφρικανική οικονομική και νομισματική ένωση (Central African Economic and Monetary Union) και άλλες. Οι περιφερειακές οικονομικές εκθέσεις συζητούν επίσης τις οικονομικές εξελίξεις και τα βασικά ζητήματα πολιτικής σε Ασία, Ευρώπη, Μέση Ανατολή, Αφρική και το Δυτικό ημισφαίριο.

c) Παγκόσμια επιτήρηση

Η παγκόσμια επιτήρηση περιλαμβάνει εκθέσεις από το εκτελεστικό συμβούλιο του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου για τις παγκόσμιες οικονομικές τάσεις και εξελίξεις. Οι βασικές παρατηρήσεις περιλαμβάνονται σε εκθέσεις για την παγκόσμια οικονομία (World

Economic Outlook Reports) και σε εκθέσεις για την παγκόσμια χρηματοπιστωτική σταθερότητα (Global Financial Stability Reports), οι οποίες περιλάμβαναν τις οικονομικές εξελίξεις, τις προοπτικές της οικονομίας και θέματα που αφορούν τις διεθνείς χρηματοπιστωτικές αγορές. Και τα δύο είδη εκθέσεων δημοσιεύονται δύο φορές το χρόνο με ενημερώσεις που είναι διαθέσιμες σε τριμηνιαία βάση.

Επιπλέον, το Ταμείο μπορεί να οργανώσει πολυμερείς διαβουλεύσεις, οι οποίες περιλαμβάνουν μικρότερες ομάδες χωρών προκειμένου να αναπτυχθούν δράσεις και πολιτικές για την αντιμετώπιση προβλημάτων με παγκόσμια ή περιφερειακή σημασία.

Το 2006 οι πολυμερείς διαβουλεύσεις είχαν ως αποτέλεσμα η Κίνα, οι χώρες της ευρωζώνης, η Ιαπωνία, η Σαουδική Αραβία και οι Η.Π.Α. να κάτσουν στο ίδιο τραπέζι για να συζητήσουν τις παγκόσμιες οικονομικές ανισότητες.

2. Η τεχνική βοήθεια

Το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο μοιράζεται τις γνώσεις του με τις χώρες – μέλη του παρέχοντας τεχνική βοήθεια και εκπαίδευση σε ένα ευρύ φάσμα τομέων, όπως σε θέματα που αφορούν τις κεντρικές τράπεζες, θέματα νομισματικής και συναλλαγματικής πολιτικής, θέματα φορολογικής πολιτικής και διοίκησης, επίσημες στατιστικές κλπ. Ο στόχος είναι να βοηθήσει στο σχεδιασμό και στην εφαρμογή των πολιτικών των κρατών – μελών, ενδυναμώνοντας τις δεξιότητες υπουργείων, κεντρικών τραπεζών και στατιστικών υπηρεσιών.

Η παροχή τεχνικής βοήθειας αποτελεί μια από τις βασικές δραστηριότητες του Ταμείου. Επικεντρώνεται σε κρίσιμους τομείς της μακροοικονομικής πολιτικής όπου και το Ταμείο έχει συγκριτικό πλεονέκτημα. Χάρη στη συμμετοχή των περισσότερων χωρών στο Ταμείο, αυτό έχει αποκτήσει εμπειρία και γνώση από τις διάφορες περιοχές στις οποίες έχει επέμβει, κάθε μια με το δικό της διαφορετικό επίπεδο ανάπτυξης. Το 80% της τεχνικής βοήθειας που προσφέρει το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο πηγαίνει σε χώρες χαμηλού και χαμηλότερου εισοδήματος, κυρίως σε χώρες της υποσαχάριας Αφρικής και της Ασίας.

Η τεχνική βοήθεια που προσφέρεται μπορεί να πάρει διάφορες μορφές ανάλογα με τις ανάγκες της κάθε χώρας. Το προσωπικό του Ταμείου μπορεί να επισκεφτεί τις χώρες για να συμβουλευσει την κυβέρνηση και τους αξιωματούχους της κεντρικής τράπεζας για συγκεκριμένα θέματα ή να μείνει στη χώρα για κάποιο διάστημα για να προσφέρει συνεχή βραχυχρόνια ή μακροχρόνια καθοδήγηση. Το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο προσφέρει τεχνική βοήθεια μέσω των περιφερειακών κέντρων που διαθέτει σε Γκαμπόν (Gabon), Μάλι (Mali) και Τανζανία (Tanzania) για την Αφρική, στα Μπαρμπάντος (Barbados) για την Καραϊβική, στον Λίβανο (Lebanon) για την Μέση Ανατολή και στα νησιά Φίτζι (Fiji) για τα νησιά του Ειρηνικού.

Στο πλαίσιο του μεταρρυθμιστικού του προγράμματος το Ταμείο σχεδιάζει να ανοίξει κι άλλα περιφερειακά κέντρα τεχνικής βοήθειας σε Αφρική, Λατινική Αμερική και κεντρική Ασία. Επίσης, προσφέρονται μαθήματα κατάρτισης ειδικά για τα μέλη των κυβερνήσεων και των κεντρικών τραπεζών σε κέντρα στην Ουάσιγκτον, στην Αυστρία, στην Κίνα, στη Βραζιλία, στην Ινδία, στη Σιγκαπούρη, την Τυνησία και τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα.

3. Δανεισμός από το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο

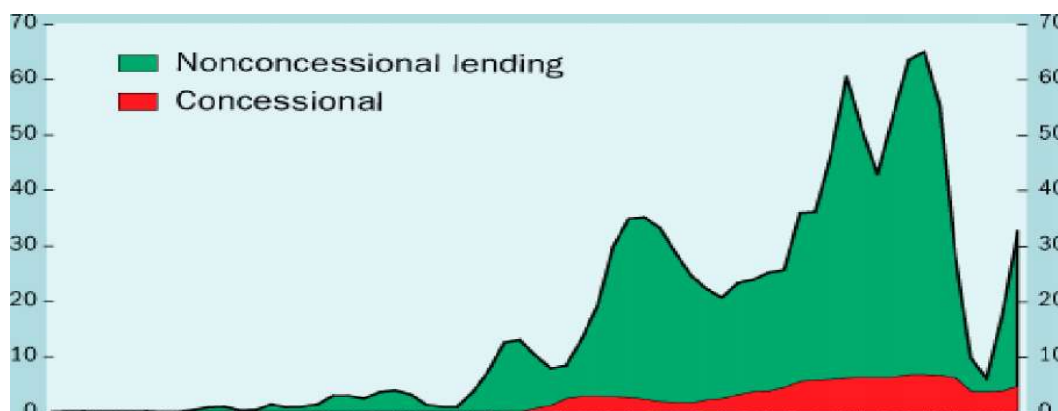
Μια χώρα με σοβαρά οικονομικά προβλήματα που δεν μπορεί να αντεπεξέλθει στις διεθνείς υποχρεώσεις της αποτελεί μια πιθανή απειλή για το παγκόσμιο χρηματοοικονομικό σύστημα, το οποίο το Ταμείο καλείται να προστατέψει. Οποιαδήποτε χώρα μπορεί να ζητήσει την οικονομική βοήθεια του Ταμείου όταν βρεθεί σε δύσκολη οικονομική θέση, εφόσον δεν μπορεί να εξασφαλίσει βιώσιμους όρους στις διεθνείς αγορές προκειμένου να δανειστεί από αυτές. Τα δάνεια του Ταμείου έχουν ως στόχο να βοηθήσουν τα κράτη – μέλη να αντιμετωπίσουν τα προβλήματα στο ισοζύγιο πληρωμών τους, να σταθεροποιήσουν την οικονομία τους και να επανέλθουν στους ρυθμούς μιας βιώσιμης οικονομικής ανάπτυξης.

Περίπου 4 στις 5 χώρες – μέλη του Ταμείου έχουν χρησιμοποιήσει την πίστωση του Ταμείου τουλάχιστον μια φορά. Στις 2 πρώτες δεκαετίες της ύπαρξης του Ταμείου, ο μισός δανεισμός του προοριζόταν για τις βιομηχανικές χώρες και μετά τα τέλη της δεκαετίας του '70 αυτές κατάφεραν να ανταποκριθούν στις οικονομικές τους υποχρεώσεις μέσα από τις διεθνείς αγορές. Η πετρελαϊκή κρίση του 1970 και η κρίση του 1980 οδήγησαν πολλές φτωχές και μεσαίου πλούτου χώρες, στο Διεθνές Νομισματικό Ταμείο. Τη δεκαετία του '90 η μεταβατική περίοδος στην κεντρική και ανατολική Ευρώπη και η κρίση στις ανερχόμενες οικονομίες οδήγησαν σε περαιτέρω προσφυγή στο Ταμείο. Τέλος, το 2004, οι καλές οικονομικές συνθήκες σε όλο τον κόσμο είχαν ως αποτέλεσμα πολλές χώρες να αρχίσουν και ξεχρεώνουν τα χρέη τους προς τον οργανισμό, με αποτέλεσμα η ζήτηση για τους πόρους του Ταμείου να μειωθεί.

Ωστόσο, το 2008 το Ταμείο άρχισε και πάλι να χορηγεί δάνεια, καθώς πολλές χώρες άρχισαν να επηρεάζονται από την οικονομική κρίση και από τις αυξήσεις των τιμών σε τρόφιμα και καύσιμα. Έτσι, την περίοδο από το τέλος του 2008 μέχρι και τις αρχές του 2009, το Ταμείο δάνεισε περίπου 60 δισεκατομμύρια δολάρια σε αγορές που είχαν επηρεαστεί από την κρίση. Αυτή η ξαφνική αύξηση της ζήτησης για δάνεια από τον οργανισμό είχε ως αποτέλεσμα η διοίκηση του Ταμείου να επανεξετάσει τις διαδικασίες δανεισμού και τις προϋποθέσεις δανεισμού στις χώρες – μέλη.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2: Ο Δανεισμός από το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο

Πηγή: ιστοσελίδα του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου

Το Μάρτιο του 2009 το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο ανακοίνωσε μια πολύ σημαντική αναθεώρηση του πλαισίου δανεισμού του, εισάγοντας μια ευέλικτη γραμμή πίστωσης, ενισχύοντας την ευελιξία του οργανισμού και προβαίνοντας σε εξορθολογισμό των μέσων δανεισμού που στο παρελθόν χρησιμοποιούνταν σπάνια.

Σήμερα ο δανεισμός μέσω του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου εξυπηρετεί τρεις βασικούς σκοπούς:

1. Πρώτον, την ομαλή προσαρμογή μιας χώρας στις διάφορες κρίσεις, βοηθώντας την συγκεκριμένη χώρα να αποφύγει μια ακατάλληλη και σκληρή οικονομική προσαρμογή, κάτι που θα μπορούσε να είναι ιδιαίτερα δαπανηρό τόσο για την ίδια την χώρα όσο και για τις οικονομίες των χωρών που θα τις δάνειζαν.
2. Δεύτερον, τα προγράμματα του ταμείου μπορούν να συμβάλλουν στην απελευθέρωση από άλλες πηγές χρηματοδότησης. Τα προγράμματα δανεισμού που ακολουθεί μία χώρα αποδεικνύουν συχνά ότι η κυβέρνηση μιας χώρας ακολουθεί τις σωστές πολιτικές για την βελτίωση της οικονομίας της, κάτι που έχει σαν αποτέλεσμα την ενίσχυση της αξιοπιστίας της και της εμπιστοσύνης των επενδυτών.
3. Τρίτον, ο έγκυρος δανεισμός από το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο μπορεί να αντιμετωπίσει έγκαιρα τα όποια προβλήματα.

1.5 ΤΑ ΜΕΛΗ ΤΟΥ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΟΥ ΤΑΜΕΙΟΥ ΚΑΙ Η ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΤΟΥ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΤΩΝ ΜΕΛΩΝ ΤΟΥ

Για να γίνει δεκτή μια χώρα στο Διεθνές Νομισματικό Ταμείο πρέπει να είναι ελεύθερη και κυρίαρχη χώρα. Ο οργανισμός απαριθμούσε το έτος 2000 τα 182 μέλη και το έτος 2011 απαριθμούσε τα 186 μέλη, με τελευταίο το Κόσσοβο. Στα συστήματα παρακολούθησης των οικονομιών, συνεισφέρουν στατιστικά δεδομένα χωρίς να είναι μέλη του οργανισμού, οι Παλαιστινιακές αρχές, το Χόνγκ Κόνγκ, όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα για την Ευρωζώνη και η Eurostat για όλη την Ε.Ε.

Το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο χρηματοδοτείται από τα μέλη του ανάλογα με το μερίδιο που υπολογίζεται ότι κατέχουν στην παγκόσμια οικονομία. Μετά την ένταξη μιας χώρας στο Διεθνές Νομισματικό Ταμείο αυτή αποκτά μια ποσόστωση σχετικά με το μέγεθος της οικονομίας της. Αυτή η ποσόστωση καθορίζει τη χρηματοδοτική συνεισφορά της χώρας στο Ταμείο, την ισχύ της ψήφου της και τη δυνατότητα της πρόσβασης στη χρηματοδότηση από το Ταμείο. Με βάση το ποσοστό χρηματοδότησης κάθε κράτος έχει και το ανάλογο μερίδιο σε ψήφους. Για την Ελλάδα αυτό το ποσοστό αντιστοιχεί στο 0,38% του συνολικού προϋπολογισμού του οργανισμού (περίπου 1 δις ευρώ), για την Ε.Ε. συνολικά το 30%, για τις Η.Π.Α. το 17,09% και για την Κίνα το 3,72%. Σύμφωνα με τον κανονισμό του οργανισμού, κάθε χώρα – μέλος μπορεί να δανειστεί ετησίως το 200% των ποσών που συνεισφέρει στον οργανισμό και συνολικά το 600%. Βέβαια, σε εξαιρετικές περιπτώσεις, όπως στην περίπτωση της σημερινής οικονομικής κρίσης που διανύουμε, ο κανονισμός αυτός μπορεί να παραβιαστεί διότι η παραπάνω αναλογία έχει διαμορφωθεί μέχρι στιγμής λόγω της κρίσης, σε 1 προς 10.

Βέβαια, εξαιτίας των ταχύτατων οικονομικών εξελίξεων σε παγκόσμιο επίπεδο, τα μέλη του Ταμείου έχουν συμφωνήσει ότι οι υπάρχουσες ποσοστώσεις μπορεί να είναι παραπλανητικές και επομένως ίσως είναι ανάγκη να προσαρμόζονται. Έτσι, το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο βοηθά τις χώρες που ζητούν την βοήθειά του μέσω διάφορων τυποποιημένων προγραμμάτων.

1.6 ΚΥΡΙΟΙ ΔΑΝΕΙΟΔΟΤΙΚΟΙ ΤΡΟΠΟΙ

1.6.1 ΚΥΡΙΑ ΔΑΝΕΙΟΔΟΤΙΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ

- **Stand by arrangement (SBA):** Το πρόγραμμα αυτό αποτελεί ένα από τα βασικά προγράμματα χρηματοδότησης του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου από το 1952, Χρησιμοποιείται κυρίως από χώρες με σχετικά καλό οικονομικό παρελθόν. Αν και τα τελευταία χρόνια έχει μειωθεί η χρήση του προγράμματος, εντούτοις παραμένει το πιο γνωστό σε ότι αφορά την οικονομική βοήθεια σε χώρες μέσου εισοδήματος. Σύμφωνα με αυτό παρέχεται υποστήριξη για την προσαρμογή του ισοζυγίου πληρωμών και το δάνειο εκταμιεύεται τμηματικά με βάση τους όρους που έχουν τεθεί. Τα μεγαλύτερα δάνεια του Ταμείου δίνονται από το Stand by arrangement,
- **Flexible Credit Line (FCL):** Το πρόγραμμα αυτό χρησιμοποιείται για χώρες με ισχυρούς οικονομικούς δείκτες και ιστορικό πραγματοποίησης των απαραίτητων πολιτικών όποτε αυτές ήταν αναγκαίες. Μετά την έγκριση του συγκεκριμένου προγράμματος η χώρα μπορεί να χρησιμοποιήσει το σύνολο των χρημάτων που είναι διαθέσιμα ανά πάσα στιγμή, καθώς οι εκταμιεύσεις δεν γίνονται σταδιακά με δόσεις και υπό προϋποθέσεις όπως γίνεται στην περίπτωση του SBA.
- **Extended Fund Facility:** Το πρόγραμμα αυτό χρησιμοποιείται από το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο για να βοηθήσει χώρες που έχουν προβλήματα στο ισοζύγιο πληρωμών, τα οποία σχετίζονται με διαρθρωτικά προβλήματα. Η διάρκεια του εν λόγω προγράμματος μπορεί να εκτείνεται μέχρις ότου οι μακροοικονομικές ανισορροπίες της χώρας να μην υφίστανται πλέον. Περιλαμβάνει μέτρα και συμφωνίες για τη βελτίωση των αγορών και τη λειτουργία των θεσμών και των φορέων, τη βελτίωση των ασφαλιστικών και φορολογικών μεταρρυθμίσεων, ιδιωτικοποίηση δημόσιων επιχειρήσεων και άλλα μέτρα.
- **Μέτρα επείγουσας βοήθειας (Emergency Assistance):** πρόκειται για τη βοήθεια προς χώρες εξαιτίας προβλημάτων που έχουν προέλθει από στρατιωτικές καταστροφές, στρατιωτικές συγκρούσεις και άλλα παρόμοια γεγονότα.

1.6.2. ΔΑΝΕΙΣΜΟΣ ΣΕ ΦΤΩΧΕΣ ΧΩΡΕΣ

Χώρες με χαμηλό εισόδημα μπορούν να δανειστούν από το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο με πολύ χαμηλά επιτόκια και πολύ ευνοϊκούς όρους. Μπορούν να χρησιμοποιήσουν τον μηχανισμό «Poverty Reduction and Growth Facility» που αποτελεί και το κύριο μέσο με το οποίο επιδιώκεται να μειωθεί η φτώχεια σε ορισμένες χώρες. Τα κράτη μέλη μπορούν επίσης να χρησιμοποιήσουν το «Exogenous Shock Facility» που βοηθά μια χώρα να αντιμετωπίσει σοβαρά γεγονότα όπως τις δυσκολίες από την άνοδο στις τιμές των τροφίμων ή των καυσίμων ή προβλήματα από φυσικές καταστροφές, τα οποία είναι πέρα από τον έλεγχο της κυβέρνησης της χώρας αλλά ασκούν αρνητική επίδραση στην οικονομία της. Τα επιτόκια για αυτές τις περιπτώσεις κυμαίνονται στο 0,5% και τα δάνεια αποπληρώνονται σε διάστημα 5 – 10 χρόνων.

Πέρα από το δανεισμό με ευνοϊκούς όρους, οι φτωχές χώρες μπορούν να εγγραφούν σε μια από τις δύο παρακάτω πρωτοβουλίες:

- Την πρωτοβουλία των βαριά υπερχρεωμένων φτωχών χωρών η οποία δημιουργήθηκε το 1996 και σύμφωνα με αυτή οι πιστωτές προσφέρουν ελάφρυνση χρέους με συντονισμένο τρόπο με σκοπό να επαναφέρουν τη σταθερότητα και κατ' επέκταση τη βιωσιμότητα του χρέους.
- Την πολυμερή πρωτοβουλία για την ελάφρυνση του χρέους και σύμφωνα με αυτή διαγράφονται όλες οι απαιτήσεις από ορισμένες χώρες και έτσι μπορούν να αναπτυχθούν και ανταπεξέλθουν στους αναπτυξιακούς στόχους της χιλιετίας.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2: Τα κράτη-μέλη του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου

Πηγή: Wikipedia, the free encyclopedia

1.7 ΒΑΣΙΚΗ ΑΠΟΣΤΟΛΗ ΤΟΥ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΟΥ ΤΑΜΕΙΟΥ

Μια από τις βασικότερες αποστολές του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου είναι η παροχή οικονομικής βοήθειας σε χώρες που αντιμετωπίζουν οικονομικά προβλήματα. Αυτές οι χώρες που αντιμετωπίζουν προβλήματα στο ισοζύγιο πληρωμών τους μπορούν να ζητήσουν δάνεια και βοήθεια σε ότι αφορά τη διαχείριση της οικονομίας τους. Ωστόσο, για να δοθεί αυτή η βοήθεια το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο απαιτεί οι χώρες αυτές να λάβουν κάποια διαρθρωτικά μέτρα και να προβούν σε μεταρρυθμίσεις. Όταν η βοήθεια που παρέχεται είναι μέσω δανείων τότε αυτά εγκρίνονται σε κάθε δόση δίνεται με την προϋπόθεση ότι τηρούνται κάθε φορά οι συγκεκριμένες προϋποθέσεις που έχουν τεθεί.

1.8 ΑΙΤΙΑ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ ΤΩΝ ΚΡΙΣΕΩΝ

Πολλά είναι τα αίτια που μπορούν να οδηγήσουν σε μια οικονομική κρίση, όπως για παράδειγμα αδύναμα εγχώρια χρηματοοικονομικά συστήματα, μεγάλες και επίμονες εξωτερικές και εσωτερικές ανισορροπίες (περιλαμβανομένων ελλειμμάτων ισοζυγίων τρεχουσών συναλλαγών ή δημοσιονομικών ελλειμμάτων), υψηλά επίπεδα εξωτερικού ή και δημόσιου χρέους, επιτόκια σε ασύμφορα επίπεδα, φυσικές καταστροφές, ένοπλες συρράξεις ή απότομες και σημαντικές αυξήσεις των τιμών βασικών ειδών όπως τροφίμων και καυσίμων. Επιπλέον, τα εξωγενή πλήγματα από φυσικές καταστροφές έως δυσμενείς μεταβολές στους όρους εμπορίου ή πτώση της ζήτησης από το εξωτερικό, είναι πάντα αιτίες οικονομικών προβλημάτων.

1.9 ΜΟΡΦΕΣ ΚΡΙΣΗΣ

Οι κυριότερες μορφές κρίσης είναι οι εξής:

- Οι οικονομικές κρίσεις οι οποίες χαρακτηρίζονται από προβλήματα στο ισοζύγιο πληρωμών που οδηγούν σε πιέσεις στο νόμισμα της χώρας, πτώση της καταναλωτικής ζήτησης, μείωση των επενδύσεων, άνοδο της ανεργίας και πτώση των εισοδημάτων.
- Οι χρηματοοικονομικές κρίσεις οι οποίες δημιουργούνται από το χρηματοοικονομικό κλάδο και οδηγούν σε αύξηση της αβεβαιότητας στις χρηματοοικονομικές αγορές και στη μείωση των τιμών των μετοχών και των ομολόγων. Με αυτό τον τρόπο είναι δυνατόν

να οδηγήσουν σε δυσκολίες τις τράπεζες και τα συστήματα πληρωμών, πλήττοντας κάθε είδους οικονομική δραστηριότητα.

Έτσι, καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι μια σοβαρή κρίση, όποια μορφή και έχει αυτή, μπορεί να οδηγήσει σε ύφεση, αθέτηση των υποχρεώσεων από τις άλλες χώρες και «sudden stop»².

1.10 ΠΩΣ ΒΟΗΘΟΥΝ ΤΑ ΔΑΝΕΙΑ ΤΟΥ ΤΑΜΕΙΟΥ

Τα δάνεια που παρέχει το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο δίνουν στη χώρα – μέλος το χρονικό περιθώριο να εφαρμόσει διαρθρωτικά μέτρα και μεταρρυθμίσεις έτσι ώστε η χώρα να επανέλθει σε βιώσιμα επίπεδα για την ίδια και για τους πολίτες της. Τα μέτρα αυτά διαφέρουν ανάλογα με φύση των προβλημάτων και τις συνθήκες που επικρατούν σε κάθε χώρα. Αυτή η οικονομική βοήθεια επιτρέπει σε χώρες – μέλη να αποκαταστήσουν τα διεθνή τους αποθεματικά, να σταθεροποιήσουν το νόμισμά τους, να συνεχίσουν την πληρωμή των εισαγωγών τους καθώς και να αποκαταστήσουν τις συνθήκες για ισχυρή οικονομική ανάπτυξη ενώ παράλληλα δημιουργούν πρακτικές για να διορθώσουν τα υποθάλποντα προβλήματα. Σε αντίθεση με τις αναπτυξιακές τράπεζες το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο δεν παρέχει δάνεια για συγκεκριμένα έργα. Τέλος, τα δάνεια του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου μετριάζουν τις προσαρμοστικές πολιτικές και μεταρρυθμίσεις που η χώρα πρέπει να εφαρμόσει προκειμένου να διορθώσει το πρόβλημα ισολογισμού των πληρωμών της και να αποκαταστήσει τις συνθήκες για ισχυρή οικονομική ανάπτυξη.

1.11 ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΔΟΜΗ ΤΟΥ ΤΑΜΕΙΟΥ

Η διοικητική δομή του Ταμείου μοιάζει πολύ με αυτή μιας επιχείρησης: κάθε χώρα που συμμετέχει θα πρέπει να καταβάλλει ένα χρηματικό ποσό, από το οποίο τουλάχιστον 25% θα πρέπει να καταβληθεί σε «σκληρό»³ νόμισμα και το υπόλοιπο 75% στο δικό της νόμισμα, ενώ ταυτόχρονα γίνεται δεκτό από το Ταμείο και χρυσός, κάτι που έχει καταστήσει το Ταμείο τον τρίτο μεγαλύτερο κάτοχο αποθεμάτων σε χρυσό στον κόσμο. Έτσι, με βάση το συνολικό ποσό με το οποίο μπαίνει μια χώρα στο Ταμείο, διαμορφώνεται και η ψήφος της επί των αποφάσεων που λαμβάνονται. Αλλά, φυσικά, δεν μπορεί μια χώρα να καταθέσει όσα χρήματα θέλει για να αποκτήσει ανάλογες ψήφους.

² Απότομη παύση κεφαλαίων, μια αντιστροφή της ροής διεθνών κεφαλαίων. Σταματούν οι εισροές κεφαλαίων στην οικονομία μιας χώρας.

Παρακάτω παρουσιάζεται ένας πίνακας με τις ποσοτώσεις των χωρών μελών του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου και τις ψήφους τους επί του οργανισμού (% σύνολο).

ΠΙΝΑΚΑΣ 3: Ποσοτώσεις χωρών-μελών και δικαιώματα επί των ψηφοφόρων

Πηγή: ιστοσελίδα του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου

Χώρα-μέλος	Εκατομ. σε SDRs ³	Ποσοστό επί του συνόλου	Ψήφοι (% σύνολο)
ΗΠΑ	37.149.3	17,09	16,74
Ιαπωνία	13.312.8	6,12	6,01
Γερμανία	13.008.2	5,98	5,87
Ηνωμένο Βασίλειο	10.738.5	4,94	4,85
Γαλλία	10.738.5	4,94	4,86
Κίνα	8.090.1	3,72	3,66
Ιταλία	7.055.5	3,24	3,19

1.12 ΕΠΙΚΡΙΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

1.12.1 ΓΙΑΤΙ ΤΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ ΕΙΝΑΙ ΑΝΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟ

Πολλά έχουν αλλάξει στην παγκόσμια οικονομία από το τέλος του Β΄ Παγκόσμιου Πόλεμου. Σύμφωνα με απόψεις πολλών αναλυτών, πολλά από αυτά που το Ταμείο έχει κάνει είχαν σαν αποτέλεσμα την αποτυχία. Έτσι, το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο είναι αναποτελεσματικό γιατί:

- Μια παρέμβασή του είναι πιο πιθανό να δημιουργήσει μακροχρόνια εξάρτηση μιας χώρας από αυτό παρά να λειτουργήσει σαν παράγοντας βραχυπρόθεσμης βοήθειας. Ο δανεισμός του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου υποτίθεται ότι είναι, σύμφωνα με τα άρθρα του οργανισμού, βραχυπρόθεσμος. Βέβαια, σύμφωνα με τον οικονομολόγο Dong Boindow, οι περισσότερες χώρες στην πραγματικότητα γίνονται μακροπρόθεσμοι χρήστες της βοήθειας του Ταμείου.

³Special Reserves Rights. Το Ταμείο χρησιμοποιεί για τους λογαριασμούς του ένα δικό του «νόμισμα», που αποτελεί μεσοσταθμικό μέγεθος με σταθμίσεις και καθορίζεται από τα ποσά που έχει στο ταμείο του από τα νομίσματα που έχουν κατατεθεί.

Μια επισκόπηση των δραστηριοτήτων του οργανισμού δείχνει αυξημένη εξάρτηση στον οργανισμό από τις λιγότερο αναπτυγμένες χώρες.

Για παράδειγμα, από το 1965 μέχρι το 1995, 137 χώρες έλαβαν δάνεια από το Ταμείο. Για 81 από αυτές τις χώρες, ο αριθμός των περιπτώσεων που κατέφυγαν στο Ταμείο για να δανειστούν τη περίοδο 1981-1995 αυξήθηκε περίπου κατά 50% σε σύγκριση με τον αριθμό των περιπτώσεων που δανείστηκαν τη περίοδο 1965-1980. Μόνο 44 χώρες μείωσαν τον αριθμό των περιπτώσεων που δανείστηκαν κατά τη διάρκεια της ίδιας περιόδου, ενώ μόλις 12 διατήρησαν τον ίδιο περίπου αριθμό περιπτώσεων που ζήτησαν βοήθεια από το Ταμείο.

Αυτό σημαίνει ότι το Ταμείο αυξάνει τα δάνειά που δίνει σε χώρες-μέλη, δίνοντάς τα με μεγαλύτερη συχνότητα σε σχέση με το παρελθόν. Επομένως, σύμφωνα με τα συμπεράσματα των δύο αναλυτών, το Ταμείο δεν είναι ικανό να διασφαλίσει ότι τα δάνειά του στις λιγότερο αναπτυγμένες χώρες είναι πράγματι βραχυπρόθεσμα, αλλά αντίθετα, αυτά τα δάνεια είναι περισσότερο πιθανό να δημιουργήσουν μακροπρόθεσμη εξάρτηση από το Ταμείο.

- Απέτυχε να βοηθήσει πολλές χώρες να βελτιώσουν την οικονομική τους κατάσταση. Αντίθετα, ο δανεισμός του Ταμείου σε λιγότερο αναπτυγμένες χώρες συνήθως ήταν ιδιαίτερα επιζήμιος. Έτσι, μια επισκόπηση των χωρών που έχουν λάβει βοήθεια από το Ταμείο δείχνει ότι οι πολλές από αυτές δεν είναι σε καλύτερη οικονομική κατάσταση (οικονομική κατάσταση μετρημένη σε κατά κεφαλήν εισόδημα) σε σχέση με τη κατάστασή τους πριν πάρουν τα δάνεια, αλλά στη πραγματικότητα, πολλές από αυτές είναι ακόμη φτωχότερες: για παράδειγμα, 48 από τις 89 όχι και τόσο αναπτυγμένες χώρες που χρησιμοποίησαν πόρους του Ταμείου τη περίοδο 1965-1995 δεν είναι σε καλύτερη οικονομική κατάσταση σε σχέση με πριν. Πιο συγκεκριμένα: 32 από αυτές τις 48 χώρες είναι φτωχότερες σε σχέση με πριν και 14 από αυτές τις 32 χώρες έχουν οικονομίες που είναι τουλάχιστον κατά 15% μικρότερες σε σχέση με τη προ-Ταμείου περίοδο.

Οι οικονομίες ορισμένων χωρών είχαν αξιοσημείωτες αρνητικές επιδόσεις. Για παράδειγμα:

- i. Από το 1968 μέχρι το 1995, η Νικαράγουα (Nicaragua) δανείστηκε περίπου 185 εκατομμύρια δολάρια από το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο. Το 1968, το κατά κεφαλήν ακαθάριστο εγχώριο προϊόν (GDP- per capital gross domestic product) της χώρας ήταν 1.821 δολάρια (constant U.S. dollars). Το 1993, ήταν μόλις 816 δολάρια ή κατά 55% μικρότερο σε σχέση με το ύψος του πριν η χώρα λάβει τη βοήθεια του Ταμείου.
- ii. Από το 1972 μέχρι το 1995, το Ζαΐρ έλαβε περίπου 1,8 δισεκατομμύρια δολάρια από το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο. Το 1972 το GDP της χώρας ήταν 683 δολάρια

(constant U.S. dollars). Το 1993, ήταν μόλις 327 δολάρια ή κατά 54% μικρότερο σε σχέση με το ύψος του πριν η χώρα λάβει τη βοήθεια του Ταμείου.

Το συμπέρασμα από όλα αυτά, σύμφωνα με τους δύο αναλυτές, είναι ότι οι προσπάθειες του Ταμείου για να ενθαρρύνει την οικονομική ανάπτυξη κατέληξε, σε πολλές χώρες, σε παταγώδη αποτυχία. Είτε αυτή η αποτυχία προήλθε από την αδυναμία των χωρών που έλαβαν βοήθεια να ακολουθήσουν τις πολιτικές που προωθούσε το Ταμείο είτε από αδυναμίες και παραλείψεις των ίδιων των πολιτικών- πρακτικών αυτών, το συμπέρασμα παραμένει το ίδιο. Ωστόσο, την ίδια στιγμή, ακόμη και χώρες που συμμορφώνονται με τα προγράμματα του Ταμείου και της Παγκόσμιας Τράπεζας μπορεί να παρουσιάζουν μέτριες επιδόσεις στην ανάπτυξη».

Κατά τη διάρκεια της 50στής επετείου του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου, ένας δημοσιογράφος ρώτησε έναν κορυφαίο ιδρυτή του Ταμείου τι θα πρέπει να περιμένει ο κόσμος από το Ταμείο τον επόμενο χρόνο. Αυτός σώπασε και απάντησε «την 51^η επέτειό του». Αυτή η απάντηση αποτελεί την επιτομή της άποψης πολλών κριτικών που δηλώνουν ότι το Ταμείο διακρίνεται από έλλειψη δημιουργικότητας και καινοτομίας, κάτι το οποίο δεν λείπει από τους περισσότερους γραφειοκρατικούς οργανισμούς. Όπως αναφέρει ο Milton Friedman, βραβευμένος με νόμπελ και ερευνητής του ιδρύματος Hoover: «δεν υπάρχει τίποτε πιο μόνιμο από έναν κυβερνητικό οργανισμό, ειδικά εάν αυτός είναι διεθνής».

1.12.2 ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΜΕΙΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ ΤΟΥ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΟΥ ΤΑΜΕΙΟΥ

ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ:

- Το Ταμείο ενεργεί ως ένας διεθνής οργανισμός, «σαν το τελευταίο καταφύγιο» για δανεισμό προκειμένου μια χώρα να ανακτήσει την αξιοπιστία της και προκειμένου να αποφευχθεί η διάδοση της κρίσης.
- Το Ταμείο εμποδίζει την ανταγωνιστική υποτίμηση των νομισμάτων των χωρών και τους περιορισμούς στις διεθνείς αγορές, εξομαλύνοντας προβλήματα που αφορούν τα ισοζύγια πληρωμών των χωρών που αντιμετωπίζουν προβλήματα.
- Το Ταμείο προωθεί τις ισχυρές εξαγωγικές αγορές, τις σταθερές χρηματοοικονομικές αγορές, τη μείωση των στρατιωτικών δαπανών και της κυβερνητικής διαφθοράς.
- Το Ταμείο επιτυγχάνει περισσότερο απελευθέρωση του εμπορίου παρά διμερείς ή πολυμερείς διαπραγματεύσεις.
- Το Ταμείο δελεάζει τις χώρες-μέλη να πραγματοποιήσουν μεταρρυθμίσεις που είναι απαραίτητες αλλά που είναι πολιτικά δύσκολο να εφαρμοστούν.

- Προσφέρει επιτόκια δανεισμού που είναι σημαντικά χαμηλότερα από αυτά που μπορεί να εξασφαλίσει μία χώρα που βρίσκεται σε κρίση από τις αγορές.

ΜΕΙΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ:

Τα προγράμματα που εφαρμόζει το Ταμείο αναγνωρίζονται συνήθως ως ρυθμίσεις που επιβάλλονται από έναν ξένο οργανισμό στη δανειζόμενη χώρα, και έτσι αποδυναμώνουν την εγχώρια «δύναμη» της κυβέρνησης της χώρας.

- Το Ταμείο συχνά ενθαρρύνει τις υποτιμήσεις νομισμάτων ενώ τα δάνειά του αποθαρρύνουν την δημοσιονομική υπευθυνότητα (κάτι που δεν επιδιώκει το Ταμείο), τις θεμελιώδεις μεταρρυθμίσεις και την οικονομική ανάπτυξη.
- Οι αυστηρές προϋποθέσεις που θέτει το Ταμείο μειώνουν τους ρυθμούς ανάπτυξης, επιμηκύνουν την ύφεση, και επηρεάζουν τη ζωή των φτωχότερων ανθρώπων στις χώρες που δανείζονται, δημιουργώντας έτσι μια δυσaréσκεια σε βάρος της Δύσης και του Ταμείου, παρά σε βάρος της διαφθοράς και των ανεύθυνων κυβερνήσεων.
- Το Ταμείο χρησιμοποιεί τυποποιημένα προγράμματα που συχνά είναι ακατάλληλα ή ανεπαρκή για τα προβλήματα που αντιμετωπίζει ένα κράτος-μέλος.
- Τα προγράμματα του Ταμείου δημιουργούν μακροχρόνια εξάρτηση από τους πόρους του οργανισμού για πολλές χώρες-μέλη.

Το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο έχει δεχθεί πολλές επικρίσεις. Σύμφωνα με αυτές, οι περισσότεροι υπάλληλοι του Ταμείου δεν γνωρίζουν καλά τους στόχους και το τρόπο λειτουργίας του, κάτι που απορρέει από την περίπλοκη φύση του Ταμείου και από την έλλειψη διαφάνειας εντός του οργανισμού.

1.12.3 Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΗΠΑ

Όπως είπαμε και προηγουμένως, με βάση λοιπόν το συνολικό ποσό που καταθέτει μια χώρα στο Ταμείο, έχει δικαίωμα ψήφου και επί των αποφάσεων, αλλά μια χώρα δεν μπορεί να καταθέσει μονομερώς "όσο θέλει" και έτσι να αποκτήσει σημαντικά δικαιώματα ψήφου. Οποιαδήποτε κατάθεση είναι αντικείμενο «σκληρών παζαριών», με ορισμένα εξόφθαλμα αποτελέσματα, όπως το εκπληκτικό «ρίξιμο» της Κίνας, παρά το ότι είναι η δεύτερη μεγαλύτερη οικονομία παγκοσμίως. Εδώ θα πρέπει να τονιστεί ότι για κάθε σημαντική απόφαση που αφορά το Ταμείο θα πρέπει να υπάρχει πλειοψηφία 85%. Επομένως, αν μια χώρα κατέχει το 15% των ψήφων διαθέτει και το δικαίωμα του βέτο. Η μοναδική χώρα με αυτό το δικαίωμα μέχρι τώρα είναι οι ΗΠΑ που κατέχουν το 16,77% των συνολικών ψήφων, κάτι που αντανakλά και το «ποιος κάνει κουμάντο» μέσα στον οργανισμό μετά τον 'B Παγκόσμιο Πόλεμο (οι ΗΠΑ

κυριαρχούν, ενώ η ιαπωνική και ευρωπαϊκή οικονομία είναι κατεστραμμένες). Κάτι άλλο που θα πρέπει να τονιστεί είναι ότι «το απαραίτητο ποσοστό για βέτο ήταν πάντα τέτοιο έτσι ώστε οι ΗΠΑ να ελέγχουν πάντα τις αποφάσεις και να έχουν μόνο αυτές το δικαίωμα αυτό: αρχικά βέτο είχε μια χώρα που συγκέντρωνε 60% των ψήφων (και το ποσοστό των ΗΠΑ ήταν περίπου 65%), τη δεκαετία του '70 ήταν 20% (και το ποσοστό των ΗΠΑ ήταν περίπου 25% κλπ.)». Επομένως, οι σημερινοί συσχετισμοί στο Ταμείο δεν είναι και τόσο δίκαιοι σε ότι αφορά τους οικονομικούς συσχετισμούς δύναμης σε παγκόσμιο επίπεδο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΓΙΑ ΠΑΡΟΧΗ ΒΟΗΘΕΙΑΣ ΑΠΟ ΤΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

2.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Οι προϋποθέσεις για την παροχή βοήθειας από το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο εισήχθησαν αρχικά από το 1950 ως ένα μέσο για να επανέλθει σε βιώσιμα επίπεδα το ισοζύγιο πληρωμών μιας χώρας διαβεβαιώνοντας ταυτόχρονα ότι οι πόροι του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου δεν θα πήγαιναν χαμένοι και ο οργανισμός θα μπορούσε να πάρει πίσω τα χρήματα που δάνειζε στις εν λόγω χώρες. Για πολλές δεκαετίες μέχρι τη δεκαετία του '80 οι προϋποθέσεις του οργανισμού εστίαζαν σε θέματα νομισματικής δημοσιονομικής πολιτικής των μελών του οργανισμού. Ωστόσο, τα τελευταία 20 χρόνια, τη στιγμή που οι πόροι του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου μειώνονταν, ο αριθμός των προγραμμάτων του οργανισμού αυξήθηκε και ταυτόχρονα οι προϋποθέσεις για τη χορήγηση δανείων υπέστησαν σημαντικές αλλαγές καθώς το εύρος τους επεκτάθηκε σε τομείς που παλαιότερα δεν συμπεριλαμβάνονταν ως κριτήρια για την παροχή βοήθειας. Καθώς ο αριθμός των προϋποθέσεων αυξανόταν με την πάροδο του χρόνου ο ρυθμός της συμμόρφωσης των μελών του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου με τις προϋποθέσεις του μειωνόταν και έτσι η αναθεώρηση και ο εξορθολογισμός των προϋποθέσεων αυτών έγινε αναπόφευκτος.

Όταν ιδρύθηκε το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο δεν υπήρχε κάποια αναφορά σε κριτήρια που θα έπρεπε να τηρούνται. Η ιδέα για την εφαρμογή τέτοιων προϋποθέσεων δεν υπήρχε στα αρχικά άρθρα του οργανισμού (Fund's original Articles of Agreement). Αυτή η ιδέα εισήχθηκε αρκετά χρόνια αργότερα, το 1952, με απόφαση του Εκτελεστικού Συμβουλίου και πολύ αργότερα ενσωματώθηκε στα άρθρα σαν μέρος της Πρώτης Τροποποίησης (First Amendment).

Στις 20 Σεπτεμβρίου του 1968 το Ταμείο αποφάσισε να ενσωματώσει την εφαρμογή κριτηρίων στα άρθρα του.

2.2 Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΩΝ ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΩΝ ΠΑΡΟΧΗΣ ΒΟΗΘΕΙΑΣ

Ο όρος ‘προϋποθέσεις’ (conditionalities) μπορεί να οριστεί ως ένα τρόπος με τον οποίο κάποιος προσφέρει υποστήριξη και προσπαθεί να επηρεάσει τις πολιτικές κάποιου άλλου, προκειμένου να εξασφαλίσει την συμμόρφωση του με ένα πακέτο από μέτρα. Πρόκειται για ένα εργαλείο μέσω του οποίου μια χώρα αναγκάζεται να υιοθετήσει συγκεκριμένες πολιτικές και να πραγματοποιήσει μεταρρυθμίσεις που διαφορετικά δεν θα πραγματοποιούσε, με αντάλλαγμα τη βοήθεια του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου. Μέσα στα πρακτικά του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου, ο όρος αναφέρεται ως «οι πολιτικές που ένα μέλος πρέπει να υιοθετήσει προκειμένου να εξασφαλίσει τη πρόσβαση στους πόρους του Ταμείου». Αυτές οι πολιτικές σκοπεύουν να βοηθήσουν τη συγκεκριμένη χώρα να ξεπεράσει τα προβλήματα που έχει με το χρέος της και έτσι να μπορέσει στο μέλλον να ξεπληρώσει το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο σε ένα εύλογο χρονικό διάστημα, ολοκληρώνοντας έτσι τον «κυκλικό ρόλο» (revolving role) των πόρων του Ταμείου. Οι πόροι του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου που διατίθενται σε κάποια χώρα-μέλος ξεπληρώνονται μέσα σε μια συγκεκριμένη χρονική περίοδο που κυμαίνεται συνήθως μεταξύ 3-5 χρόνων. Αυτή η «ασφάλεια» προέρχεται από την υιοθέτηση εκ μέρους της χώρας ορισμένων διορθωτικών μέτρων, τα οποία σύμφωνα με τη κρίση του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου θα της επιτρέψουν να επαναφέρει σε βιώσιμα επίπεδα το ισοζύγιο πληρωμών της και να ξεπληρώσει το Ταμείο, καθιστώντας ταυτόχρονα δυνατή τη χρηματοδότηση άλλων χωρών-μελών στο μέλλον.

Κεντρικό σημείο σε ότι αφορά την εξέταση των προϋποθέσεων που πρέπει να τηρούν οι χώρες-μέλη είναι το στάδιο των διαπραγματεύσεων. Το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο επιχειρεί να χρησιμοποιήσει την οικονομική δύναμη της χώρας- μέλους προκειμένου να τη βοηθήσει και να πραγματοποιήσει ταυτόχρονα τις απαραίτητες αλλαγές στη πολιτική της χώρας και διάφορες μεταρρυθμίσεις. Είναι φυσικό πως όσο μεγαλύτερη είναι η χώρα, τόσο ισχυρότερη θα είναι η οικονομική της δύναμη, τόσο περισσότερες οι εναλλακτικές επιλογές σε ότι αφορά τα μέτρα που πρέπει να πάρει για να διορθώσει την οικονομική της κατάσταση και φυσικά, είναι λιγότερο πιθανό να αποδεχτεί η εν λόγω χώρα μέτρα με τα οποία δεν συμφωνεί.

2.3 Η ΦΥΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΒΟΛΗΣ ΤΩΝ ΜΕΤΡΩΝ

Όταν μια χώρα προσεγγίζει το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο και ζητά τη βοήθειά του, τότε η σχέση μεταξύ τους φαίνεται να είναι περισσότερο εθελοντική, δηλαδή μια σχέση μεταξύ δύο ίσων μεταξύ τους μερών. Βέβαια, σε πολλές κυβερνήσεις χωρών τα συμφέροντα των «διάφορων πλευρών» δεν συμπίπτουν. Για παράδειγμα, υπάρχουν διαφορές στους στόχους που επιδιώκουν από τη μία πλευρά τα Υπουργεία που «ξοδεύουν» (Υπουργεία Μεταφορών, Απασχόλησης, Υγείας, Εθνικής Άμυνας και άλλα) και από την άλλη το Υπουργείο Οικονομικών και η Κεντρική Τράπεζα, το οποίο επιδιώκει το μακροοικονομικό και χρηματοοικονομικό «νοικοκύρεμα» της οικονομίας. Έτσι, η παρέμβαση ενός Διεθνούς Χρηματοοικονομικού Οργανισμού (International Financial Institution- IFI) σε μια χώρα ευνοεί περισσότερο το «οικονομικό νοικοκύρεμα». Επομένως, παρά το γεγονός ότι μια χώρα-μέλος ίσως δεν εισέλθει σε διάλογο με το Ταμείο, όταν το κάνει, τότε εφόσον το Ταμείο ως εξωτερικός παράγοντας επηρεάζει την συσχέτιση των δυνάμεων και των πολιτικών στο εσωτερικό μιας χώρας⁴, τότε τα μέτρα που πρόκειται να ληφθούν είναι βίαια εισαγόμενα (intrusive conditionality) σε αυτή τη χώρα (Ariel Buira, August 2003, Analysis of IMF conditionality).

Εάν λάβουμε υπόψη ότι σε μια κυβέρνηση υπάρχουν διαφορετικές απόψεις πάνω στη πολιτική που πρέπει να ακολουθηθεί, τότε η επέμβαση του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου εγείρει κάποια ερωτήματα, όπως για παράδειγμα, το ερώτημα για το αν το πρόγραμμα που προτείνει το Ταμείο εκτελείται από όλη τη κυβέρνηση ή μόνο για παράδειγμα από το Υπουργείο Οικονομικών. Το συγκεκριμένο πρόγραμμα αποτελεί για την υπόλοιπη κυβέρνηση μια εξωτερική παρέμβαση στα εσωτερικά προβλήματα; Και όπως τονίστηκε και στην εισαγωγή του κεφαλαίου, το θέμα αυτό είναι σημαντικό, καθώς «η επιτυχία ενός προγράμματος είναι στενά συνδεδεμένη με την θέληση της κυβέρνησης μιας χώρας να «νοικοκυρέψει» τα πράγματα στη συγκεκριμένη χώρα, και δεν μπορεί να επιβληθεί από εξωτερικούς παράγοντες. Για αυτό και πρέπει να είναι αποτέλεσμα εσωτερικής ανάλυσης και συζήτησης με όλους τους φορείς της χώρας, έτσι ώστε να επιτευχθούν οι στόχοι που έχουν τεθεί. Η ύπαρξη προϋποθέσεων δεν μπορεί ούτε να αντικαταστήσει ούτε να αντισταθμίσει την έλλειψη αποφασιστικότητας από τους ίδιους τους παράγοντες της χώρας». Το αν η τήρηση των μέτρων είναι καταναγκαστική εξαρτάται από τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της εκάστοτε περίπτωσης. Για παράδειγμα, εάν μία χώρα έχει γενικά καλές οικονομικές βάσεις και έχει μια βιώσιμη γενικά πρόσβαση στις διεθνείς χρηματαγορές (όπως το Ηνωμένο Βασίλειο, η Κίνα και άλλες χώρες), τότε η χώρα αυτή θα έχει

⁴ Έρχονται σε προτεραιότητα οι στόχοι για παράδειγμα του Υπουργείου Οικονομικών και της Κεντρικής Τράπεζας της χώρας και «παραγκωνίζονται» σε ορισμένο βαθμό οι ανάγκες των υπολοίπων Υπουργείων.

ενισχυμένη διαπραγματευτική δύναμη απέναντι στο Ταμείο και δεν θα αναγκαστεί να αποδεχθεί επαχθείς όρους προκειμένου να δεχθεί οικονομική βοήθεια. Αντίθετα, εάν μια χώρα βρίσκεται εν μέσω οικονομικής κρίσης και δεν έχει πρόσβαση στις διεθνείς χρηματαγορές ή η οικονομία της δεν είναι βιώσιμη, τότε η χώρα αυτή ίσως αναγκαστεί να αποδεχθεί όρους επαχθείς και σκληρούς που κάτω υπό άλλες συνθήκες δεν θα αποδεχόταν. Φυσικά, οι διάφορες χώρες αρνούνται να καταφύγουν στη βοήθεια του Ταμείου μέχρι να αναγκαστούν από τις περιστάσεις να το κάνουν. Όπως χαρακτηριστικά έχει διατυπώσει παλιότερα ο Paul Volcker σχετικά με αυτή τη σχέση: «Όταν το Ταμείο διαπραγματεύεται με μια φτωγή και αδύναμη χώρα τότε το Ταμείο έχει το πάνω χέρι. Όταν το Ταμείο διαπραγματεύεται με μια μεγάλη και ισχυρή χώρα, τότε η χώρα έχει το πάνω χέρι».

Έτσι, το αν η τήρηση των μέτρων αυτών είναι καταναγκαστική μπορεί να διαπιστωθεί κάνοντας τις παρακάτω ερωτήσεις: τί επιλογές έχει η χώρα; ποιές είναι οι πραγματικές επιλογές που η χώρα έχει διαθέσιμες για την ώρα;

Συχνά μία χώρα που αντιμετωπίζει προβλήματα με το ισοζύγιο πληρωμών⁵ της δεν μπορεί να δανειστεί από τις αγορές και από άλλους χρηματοοικονομικούς οργανισμούς, εκτός και αν πετύχει πρώτα μία συμφωνία με το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο. Επομένως η τήρηση των μέτρων είναι καταναγκαστική στη περίπτωση που η χώρα δεν έχει άλλη επιλογή.

2.4 ΣΥΝΔΕΣΗ ΤΩΝ ΜΕΤΡΩΝ ΠΟΥ ΑΠΑΙΤΕΙ ΤΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ ΜΕ ΤΟΥΣ ΠΟΡΟΥΣ ΠΟΥ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΕΠΙΣΤΡΑΦΟΥΝ ΣΕ ΑΥΤΟ

Τα μέτρα αυτά αποτελούν ένα μέσο για να διασφαλιστεί ο «κυκλικός χαρακτήρας» των πόρων του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου. Επίσης, αποτελούν ταυτόχρονα ένα σημάδι έλλειψης εμπιστοσύνης από «αυτούς που ξέρουν καλύτερα» στην ικανότητα της χώρας να διαχειριστεί μόνη της τα θέματα που την αφορούν. Επομένως, με αυτό το τρόπο διασφαλίζεται ότι οι πόροι του Ταμείου δεν θα πάνε χαμένοι. Ιδιαίτερα σε ορισμένες χώρες, η ύπαρξη αυτών των μέτρων/προϋποθέσεων φαίνεται να έχει ως σκοπό να δέσει τα χέρια κυβερνήσεων, καθώς

⁵ Το ισοζύγιο πληρωμών ή αλλιώς ισοζύγιο εξωτερικών πληρωμών είναι ένας λογαριασμός όπου απεικονίζεται το μέγεθος και η εξελικτική πορεία όλων των οικονομικών συναλλαγών που πραγματοποιεί μία χώρα με όλες τις άλλες χώρες του κόσμου. Σε αυτό το λογαριασμό καταγράφονται οι εισροές και οι εκροές κεφαλαίων προς και από την χώρα για συγκεκριμένα χρονικά διαστήματα, για αυτό και χρησιμοποιείται και ως δείκτης της ζήτησης και της προσφοράς του νομίσματος της χώρας. Δίνεται δε ιδιαίτερη σημασία σε αυτό το δείκτη καθώς επηρεάζει τη διαμόρφωση της εθνικής δαπάνης και του εθνικού εισοδήματος, απεικονίζοντας τη διεθνή οικονομική κατάσταση της χώρας. Μελετώντας κανείς το ισοζύγιο πληρωμών μπορεί να εντοπίσει τους προβληματικούς τομείς της οικονομίας και να αντλήσει χρήσιμα συμπεράσματα για τη πορεία της.

βρίσκονται σε χώρες με μεταβατική πολιτική ζωή, προκειμένου να διασφαλιστεί η έγκαιρη επιστροφή των πόρων.

Το ισοζύγιο πληρωμών ή αλλιώς ισοζύγιο εξωτερικών πληρωμών είναι ένας λογαριασμός όπου απεικονίζεται το μέγεθος και η εξελικτική πορεία όλων των οικονομικών συναλλαγών που πραγματοποιεί μία χώρα με όλες τις άλλες χώρες του κόσμου. Σε αυτό το λογαριασμό καταγράφονται οι εισροές και οι εκροές κεφαλαίων προς και από την χώρα για συγκεκριμένα χρονικά διαστήματα, για αυτό και χρησιμοποιείται και ως δείκτης της ζήτησης και της προσφοράς του νομίσματος της χώρας. Δίνεται δε ιδιαίτερη σημασία σε αυτό το δείκτη καθώς επηρεάζει τη διαμόρφωση της εθνικής δαπάνης και του εθνικού εισοδήματος, απεικονίζοντας τη διεθνή οικονομική κατάσταση της χώρας. Μελετώντας κανείς το ισοζύγιο πληρωμών μπορεί να εντοπίσει τους προβληματικούς τομείς της οικονομίας και να αντλήσει χρήσιμα συμπεράσματα για τη πορεία της.

Το Εκτελεστικό Συμβούλιο ενέκρινε νέες οδηγίες σχετικά τα κριτήρια στις 20 Σεπτεμβρίου του 2002. Πρόκειται για αξιόπαινες οδηγίες που σκοπεύουν στην βελτίωση της αποτελεσματικότητας των προϋποθέσεων που τίθενται από το Ταμείο, τονίζοντας τη σημασία των παρακάτω παραγόντων:

- Της εθνικής κυριαρχίας των προγραμμάτων, εννοώντας την ανάγκη εμπλοκής του ίδιου του κράτους-μέλους στον σχηματισμό του προγράμματος και στην εφαρμογή του, καθώς επίσης και στην υπευθυνότητα του κράτους-μέλους, της κυβέρνησης και των φορέων του.
- Φειδωλότητα στην εφαρμογή των μέτρων, δηλαδή μείωση των κριτηρίων σε όσο το δυνατό μικρότερο αριθμό και εστίαση σε μέτρα που θεωρούνται απαραίτητα για να ξεπεραστεί το πρόβλημα και κρίσιμα για την επιτυχία του όλου προγράμματος που υιοθετείται.
- Προσαρμογή του προγράμματος στις ιδιαίτερες συνθήκες που επικρατούν σε κάθε χώρα, αναγνωρίζοντας τους παράγοντες που προκαλούν τα προβλήματα στο ισοζύγιο πληρωμών.
- Σαφήνεια σε σχέση με το ποια μέτρα πρέπει να εφαρμοστούν και ποια θα είναι τα συμπληρωματικά μέτρα που πιθανότατα θα πρέπει να ληφθούν.

Οι νέες οδηγίες δεν διαφέρουν πολύ από αυτές που ήταν σε ισχύ από το 1979. Στην πραγματικότητα, οι οδηγίες είχαν αγνοηθεί από το προσωπικό του Ταμείου κάτω από την ελαστικότητα που έδειξαν οι αξιωματούχοι του Ταμείου. Αυτοί οι αξιωματούχοι πίστευαν πως όταν μια χώρα ζητούσε τη βοήθεια του Ταμείου για να ισορροπήσει το ισοζύγιο πληρωμών της, έπρεπε να επωφεληθούν της ευκαιρίας και να προωθήσουν γενικότερα μεταρρυθμίσεις που χρειαζόταν η χώρα, κάτω από τη λογική ότι αυτές θα γίνονταν για το καλό της χώρας.

Η έγκριση των νέων οδηγιών αποτελεί μια προσπάθεια έτσι ώστε κάθε μέτρο και μεταρρύθμιση που θα περιλαμβάνει το πρόγραμμα προσαρμογής μιας χώρας να δικαιολογείται.

Είναι φανερό πλέον ότι παλαιότερα τα προγράμματα ήταν πολύ «βαριά» με όρους που συχνά οδηγούσαν στην αποτυχία του προγράμματος. Πρόκειται, λοιπόν, για μία προσπάθεια να υιοθετηθεί μια νέα νοοτροπία ανάμεσα στο προσωπικό του οργανισμού προκειμένου να αυξηθεί η αποτελεσματικότητα των προγραμμάτων του. Όπως τονίζεται και στις νέες οδηγίες, τα προγράμματα που υποστηρίζει ο οργανισμός κινούνται προς την κατεύθυνση των παρακάτω μακροοικονομικών στόχων:

i. Επίλυση των προβλημάτων που αντιμετωπίζει μια χώρα με το ισοζύγιο πληρωμών⁶ της και με το δημόσιο χρέος⁷ της, χωρίς να καταφύγει σε μέτρα που θα καταστρέψουν την εθνική ή την διεθνή ευημερία.

ii. Επαναφορά της αξιοπιστίας της χώρας στις διεθνείς αγορές με ταυτόχρονα προσπάθεια να διατηρηθεί η οικονομική ανάπτυξη.

Η νέα προσέγγιση για τις προϋποθέσεις είναι, λοιπόν, ευπρόσδεκτη, καθώς προσπαθεί να εξαλείψει πολλές από τις αδυναμίες και τα μειονεκτήματα των προηγούμενων πρακτικών, όπως επίσης αποτυχίες και παράπονα.

2.5 ΣΤΟΧΟΙ ΤΩΝ ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΩΝ

2.5.1 ΚΥΡΙΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΩΝ

Οι διαδικασίες δανεισμού του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου, όπως και οι άλλες διαδικασίες του, καθοδηγούνται από κάποιους στόχους. Το Ταμείο δεν θα δανείσει χρήματα σε ένα κράτος-μέλος μόνο επειδή το κράτος θέλει να δανειστεί, ακόμη κι αν το Ταμείο είναι σίγουρο ότι θα του επιστραφούν οι πόροι του. Είναι απαραίτητο το Ταμείο να έχει πειστεί ότι η πίστωση που θα χορηγήσει θα εξυπηρετεί κάποιους σκοπούς.

Σε γενικές γραμμές οι στόχοι των κριτηρίων που τίθενται είναι να βοηθηθούν τα κράτη-μέλη «να αποκτήσουν μεσοπρόθεσμα μια βιώσιμη κατάσταση πληρωμών, συνοδευόμενη από βιώσιμα επιτόκια δανεισμού, αναπτυξιακούς ρυθμούς στην οικονομία της και ένα ελεύθερο σύστημα πληρωμών». Βέβαια, αυτός ο συνδυασμός επιθυμητών αποτελεσμάτων δεν είναι πάντα

⁶ Οι συναλλαγές μιας χώρας με τον υπόλοιπο κόσμο (εμπορικές και χρηματοοικονομικές ροές) καταγράφονται στο ισοζύγιο πληρωμών.

⁷ Το δημόσιο χρέος είναι το άθροισμα όλων των ετήσιων ελλειμμάτων του προϋπολογισμού στην ιστορία μιας χώρας. Επομένως, στη περίπτωση της Ελλάδας, το δημόσιο χρέος δεν θα είχε φτάσει σε υψηλά επίπεδα αν οι κυβερνήσεις είχαν ακολουθήσει μια πιο συνετή δημοσιονομική πολιτική. Η συνετή δημοσιονομική πολιτική συνιστά ελλείμματα σε περιόδους υφέσεων και πλεονάσματα σε περιόδους οικονομικής άνθησης. Αποτέλεσμα αυτής της πολιτικής είναι η μικρότερη διακύμανση της οικονομικής δραστηριότητας κατά τη διάρκεια του οικονομικού κύκλου αλλά και η διατήρηση του δημόσιου χρέους σε επιθυμητά επίπεδα. Οι κυβερνήσεις συνήθως ακολουθούν αυτή τη πολιτική σε περιόδους ύφεσης αλλά την αγνοούν σε περιόδους οικονομικής άνθησης, με αποτέλεσμα να μην δημιουργούν πλεονάσματα για να καλύψουν τα ελλείμματα.

επιτεύξιμος με αποτέλεσμα το Ταμείο να δίνει κατά περιόδους βαρύτητα πότε στον έναν και πότε στον άλλο παράγοντα.

Προσαρμογή του ισοζυγίου πληρωμών: ιστορικά το κύριο μέλημα του Ταμείου ήταν το ισοζύγιο πληρωμών μιας χώρας. Τα μεγέθη που είναι γνωστά στους απλούς πολίτες σχετικά με το ισοζύγιο πληρωμών είναι το πλεόνασμα και το έλλειμμα του ισοζυγίου. Το έλλειμμα περιγράφει τη κατάσταση στην οποία οι εκροές συναλλάγματος υπερβαίνουν τις εισροές, ενώ το πλεόνασμα τη περίπτωση στην οποία οι εισροές συναλλάγματος υπερβαίνουν τις εκροές. Η μελέτη του ισοζυγίου μπορεί να βοηθήσει να βγάλουμε χρήσιμα συμπεράσματα: το εμπορικό ισοζύγιο αντανακλά το βαθμό ανταγωνιστικότητας των προϊόντων που παράγονται σε μια χώρα σε σχέση με αυτά άλλων χωρών. Το έλλειμμα του εμπορικού ισοζυγίου μπορεί να σημαίνει δύο πράγματα. Πρώτον, ότι τα προϊόντα που παράγει η χώρα δεν είναι ανταγωνιστικά στις διεθνείς αγορές και άρα δεν τα προτιμούνται από τους ξένους αγοραστές, με αποτέλεσμα οι εξαγωγές της χώρας να είναι σχετικά χαμηλές. Δεύτερον, ότι τα προϊόντα που παράγονται στη χώρα, υστερούν ως προς την τιμή και την ποιότητα, με αποτέλεσμα οι τοπικοί αγοραστές να στρέφονται σε εισαγόμενα προϊόντα, κάτι που αυξάνει τις εισαγωγές της χώρας.

Οικονομική ανάπτυξη: είναι γεγονός ότι η ανάπτυξη δεν περιλαμβανόταν ως σκοπός του Ταμείου στα αρχικά άρθρα της Συμφωνίας. Έτσι, η ανάπτυξη εμφανιζόταν όχι ως σκοπός, αλλά ως αναμενόμενο αποτέλεσμα της προσπάθειας των χωρών για βιώσιμη οικονομία. Σήμερα, το προσωπικό του Ταμείου έχει δώσει ίσο βάρος σε ανάπτυξη και προσαρμογή. Όπως χαρακτηριστικά τονίζεται σε πολλές εκθέσεις του οργανισμού: «οι στόχοι του προγράμματος» είναι η οικοδόμηση της ανάπτυξης ενός βιώσιμου ισοζυγίου πληρωμών κατά τη διάρκεια του τριετούς προγράμματος προσαρμογής.

Σταθερότητα τιμών: δεν είναι ξεκάθαρο στη ιστορία του Ταμείου το αν η σταθερότητα των τιμών συμπεριλαμβάνεται μέσα στις προϋποθέσεις που αυτό θέτει. Ο παράγοντας αυτός σαν ξεχωριστή μεταβλητή της συναλλαγματικής σταθερότητας δεν κατείχε σημαντική θέση στα Αρχικά Άρθρα της Συμφωνίας, αν και το Ταμείο ανέμενε από τα μέλη του ότι θα διατηρούσαν ένα επίπεδο σταθερότητας στις τιμές. Η σταθερότητα των τιμών συμπεριελήφθη στην πρώτη τροπολογία (1969), η οποία έκανε λόγο για αποφυγή πληθωρισμού και αποπληθωρισμού.

2.5.2 ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΝΤΕΣ ΣΤΟΧΟΙ ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΩΝ

Τα τελευταία χρόνια το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο έχει διευρύνει τους τομείς που μπορούν να θεωρηθούν σαν «στόχοι της πολιτικής του» στις συζητήσεις με τις χώρες- μέλη που αναζητούν πίστωση. Παρακάτω παρουσιάζονται αναφορικά ορισμένοι από αυτούς τους «νέους»

παράγοντες , οι οποίοι, ωστόσο, θεωρούνται από τους περισσότερους υπαλλήλους του Ταμείου μακράν ως δευτερεύοντες στόχοι:

- Ο περιορισμός της φτώχειας
- Το περιβάλλον
- Ο περιορισμός των στρατιωτικών δαπανών

2.6 ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΗ ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Πολλοί είναι αυτοί που κατηγορούν το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο ότι θυσιάζει την ανάπτυξη προκειμένου να επιτύχει τη δημοσιονομική προσαρμογή των χωρών που ζητούν τη βοήθειά του, συμπιέζοντας την οικονομική δραστηριότητα κάτω από το επίπεδο πλήρους απασχόλησης. Οι οικονομολόγοι του Ταμείου αν και δεν αρνούνται κατηγορηματικά την πιθανότητα της σύγκρουσης αυτών των δύο, εντούτοις τονίζουν τα τρία παρακάτω σημεία:

- Πρώτον, επισημαίνουν ότι τα προβλήματα του ισοζυγίου πληρωμών συχνά οφείλονται σε δημοσιονομικές και νομισματικές πολιτικές που έχουν ως στόχο να λειτουργήσει η οικονομία σε επίπεδα μεγαλύτερα από αυτά που αντέχει, οδηγώντας σε μεταβολή της εγχώριας ζήτησης στο ισοζύγιο πληρωμών. Σε αυτή τη περίπτωση, η εφαρμογή πολιτικών μετριασμού της συνολικής ζήτησης μπορεί να διορθώσει τα προβλήματα στο ισοζύγιο πληρωμών, χωρίς να επηρεάσει σημαντικά την απασχόληση ή την ανάπτυξη. Επομένως, μια αποπληθωριστική πολιτική (disinflation) μπορεί να είναι σε γενικές γραμμές ευεργετική. Μόνο μια περαιτέρω μείωση της ζήτησης, περνώντας από τον αποπληθωρισμό στον αντιπληθωρισμό (deflation), θα δημιουργούσε την εντύπωση ότι το Ταμείο δίνει μεγαλύτερη βαρύτητα στην προσαρμογή και όχι στην ανάπτυξη.
- Δεύτερον, η σύγκρουση μεταξύ ανάπτυξης και προσαρμογής σχεδόν δεν υφίσταται για μακροχρόνιες περιόδους. Αντίθετα για βραχυπρόθεσμες και μεσοπρόθεσμες περιόδους, φαίνεται ότι ίσως θυσιάζεται σε κάποιο βαθμό η ανάπτυξη προκειμένου να επιτευχθεί δημοσιονομική προσαρμογή.
- Τρίτον, στο βαθμό που η προσαρμογή γίνεται μέσω βελτιώσεων στη συνολική προσφορά και όχι συμπιέζοντας τη ζήτηση, αυτό προφανώς συμβάλλει στην ανάπτυξη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

ΕΠΕΜΒΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΟΥ ΤΑΜΕΙΟΥ ΚΑΙ ΣΥΓΧΡΟΝΟ ΜΑΚΡΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

3.1 ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΚΡΙΣΗ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Η παγκόσμια οικονομία, αφού αντιμετώπισε τη βαθύτερη μεταπολεμικά ύφεση τη περίοδο 2008-2009, βρίσκεται σε φάση ανάκαμψης από το 2009 και μετά. Ωστόσο, ο ρυθμός ανάπτυξης της κάθε χώρας διαφέρει σημαντικά και αν και οι προβλέψεις για την παγκόσμια και ευρωπαϊκή οικονομία είναι ευνοϊκές, εντούτοις αυτές συνοδεύονται από υψηλό βαθμό αβεβαιότητας. Και αυτό γιατί ο μετασχηματισμός της διεθνούς χρηματοπιστωτικής κρίσης σε κρίση δημόσιου χρέους δημιουργεί προβλήματα βιωσιμότητας των αναπτυγμένων οικονομιών, οι οποίες βλέπουν να αυξάνονται επικίνδυνα τα ασφάλιστρα κινδύνου και ταυτόχρονα να επιχειρείται μια δημοσιονομική προσαρμογή, η οποία επιβραδύνει σημαντικά την ανάπτυξη.

Η διεθνής κρίση που ξεκίνησε τον Αύγουστο του 2007 ως πιστωτική κρίση και εξελίχθηκε σε χρηματοοικονομική από τον Σεπτέμβριο του 2008 αντιμετωπίστηκε με επεκτατική δημοσιονομική⁸ και νομισματική πολιτική, κάτι που είχε ως αποτέλεσμα να επιδεινωθεί η δημοσιονομική θέση των περισσότερων προηγμένων οικονομιών τη περίοδο αυτή. Έτσι, το δημοσιονομικό έλλειμμα των μεγαλύτερων προηγμένων οικονομιών έφτασε περίπου το 10% του παγκόσμιου ΑΕΠ το 2009 από 2,1% το 2007, ενώ το ακαθάριστο δημόσιο χρέος ως ποσοστό του ΑΕΠ αυξήθηκε το 2009 και έφτασε στις ΗΠΑ το 83,2% (από 62,1% το 2007), στην ευρωζώνη το 78,3% (από 65,7% το 2007), και στην Ιαπωνία το 217,6% (από 187,7% το 2007)⁹.

Όταν οι βιομηχανικές χώρες αντιμετωπίζουν μία ύφεση, ακολουθούν συνήθως επεκτατική νομισματική και δημοσιονομική πολιτική προκειμένου να ενισχύσουν τη ζήτηση. Οικονομικά αναπτυγμένες χώρες, όπως για παράδειγμα η Γερμανία, το Ηνωμένο Βασίλειο και οι ΗΠΑ, το έχουν πρόσφατα επιχειρήσει. Ωστόσο, οι αναδυόμενες οικονομίες, με εξαίρεση μερικές «χώρες-αποταμιευτές» της Ασίας δεν έχουν τη δυνατότητα να ακολουθήσουν παρόμοιες επεκτατικές πολιτικές προκειμένου να «διεγείρουν» τις οικονομίες τους.

⁸ Είναι δύσκολο να προβλεφθούν οι ακριβείς επιπτώσεις μιας ορισμένης μεταβολής ενός δημοσιονομικού μεγέθους, ώστε να καθοριστεί με επιτυχία το απαιτούμενο μέγεθος της μεταβολής. Επιπλέον, για να είναι αποτελεσματική η δημοσιονομική πολιτική θα πρέπει οι μεταβολές των δημοσιονομικών μεγεθών να γίνουν έγκαιρα, πριν να εκδηλωθούν δηλαδή η οικονομική ύφεση ή ο πληθωρισμός κλπ.

⁹ Τράπεζα της Ελλάδος, έκθεση για τη χρηματοπιστωτική σταθερότητα, Ιούλιος 2010, Ευρωσύστημα

Έτσι, αναγκάζονται να εφαρμόσουν περιοριστικές πολιτικές, προκαλώντας έτσι προβλήματα στην εγχώρια και διεθνή οικονομική δραστηριότητα. Σημαντικό ρόλο σε αυτή τη φάση διαδραματίζει και η σωστή σύνταξη του προϋπολογισμού του κράτους¹⁰.

Η αλματώδης αύξηση του δημοσιονομικού ελλείμματος και του δημόσιου χρέους σε πολλές οικονομίες οδήγησε σε αύξηση των ασφαλιστρών κινδύνου-CDS14 (Credit Default Swaps) των κρατικών ομολόγων, καθώς οι επενδυτές και αγορές επανεκτίμησαν τους κινδύνους σε αυτές τις χώρες. Επομένως, η μείωση των δημόσιων δαπανών για την αντιστροφή της δημοσιονομικής επιδείνωσης σε πολλές χώρες, αν και επιβραδύνει την οικονομική ανάπτυξη, αποτελεί αδήριτη ανάγκη προκειμένου να εξισορροπηθεί η κατάσταση. Ωστόσο, παρά τα μέτρα που λαμβάνονται, το δημοσιονομικό έλλειμμα δεν αναμένεται να μειωθεί σημαντικά (κάτω του 9,5%). Κάτω από αυτές τις εξελίξεις αρκετές χώρες αναγκάστηκαν να ζητήσουν τη βοήθεια του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου προκειμένου να ανταπεξέλθουν στις υποχρεώσεις τους και να ξεπεράσουν τη κρίση.

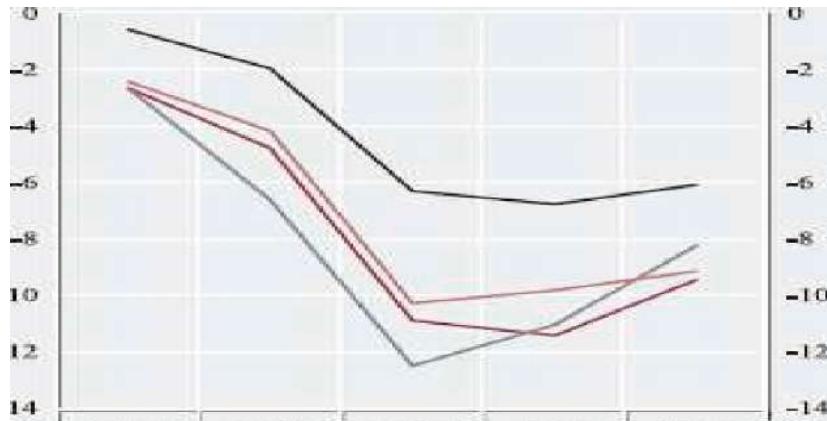
Σύμφωνα με τις τελευταίες προβλέψεις του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου, το παγκόσμιο ΑΕΠ αναμένεται ότι θα σημειώσει αύξηση της τάξης του 4,6% το 2010 έναντι μείωσης 0,6% το 2009, ενώ η Κίνα θα εξακολουθήσει να έχει τον μεγαλύτερο ρυθμό ανάπτυξης μεταξύ των μεγάλων οικονομιών. Βέβαια, θα πρέπει να τονιστεί ότι η ανάκαμψη, αν και μεγαλύτερη από αυτή που αναμενόταν αρχικά, είναι ευάλωτη στις διεθνείς εξελίξεις και κατανέμεται ανόμοια μεταξύ των διάφορων γεωγραφικών περιοχών. Παρακάτω παρουσιάζονται πληροφορίες σχετικά με το δημοσιονομικό έλλειμμα (διάγραμμα 3) και το ακαθάριστο δημόσιο χρέος (διάγραμμα 4) των βασικών μεγάλων οικονομιών του κόσμου.

¹⁰ Οι δημόσιες δαπάνες για την αγορά αγαθών και υπηρεσιών (government expenditure), οι μεταβιβαστικές πληρωμές του Δημοσίου (transfer payments), ο φόρος εισοδήματος (income tax) και οι έμμεσοι φόροι (indirect taxes) αποτελούν τα τέσσερα βασικά μεγέθη του κρατικού προϋπολογισμού (government budget). Περιλαμβάνει, βέβαια και άλλα κονδύλια, αλλά αυτά συνήθως έχουν μικρότερη σημασία.

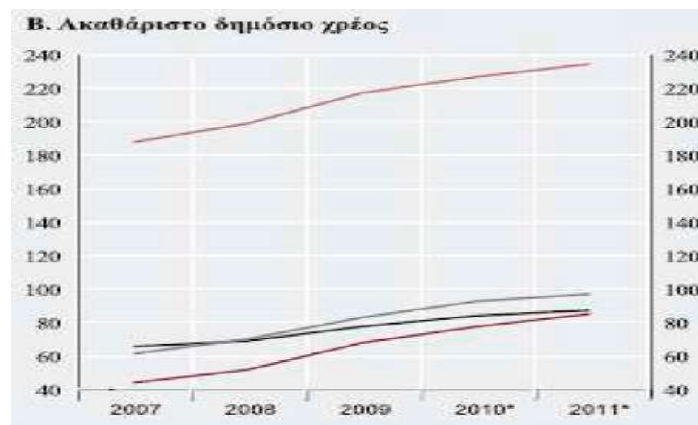
¹⁰ Χοντρικά είναι ένα είδος ασφαλιστικής κάλυψης που διασφαλίζει το κεφάλαιο του επενδυτή, σε περίπτωση που καταρρεύσει το αντικείμενο πάνω στο οποίο γίνεται η επένδυση. Αυτό που κάνει τα cds ξεχωριστά είναι η δυνατότητα του επενδυτή να αγοράσει ένα τέτοιο παράγωγο χωρίς στην πραγματικότητα να επενδύσει. Οι τιμές των χρηματοοικονομικών προϊόντων που ασφαλίζουν τον κίνδυνο έναντι αδυναμίας πληρωμών μιας χώρας.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3: Δημοσιονομικό έλλειμμα τεσσάρων μεγάλων οικονομιών

Πηγή: Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, World Economic Outlook, Απρίλιος 2010

Ο ρυθμός αύξησης του ΑΕΠ στην ευρωζώνη υπολείπεται σε σύγκριση με τις υπόλοιπες προηγμένες οικονομίες.

Στις αναπτυγμένες οικονομίες, οι ευκαιρίες που προσφέρονται για οικονομική ανάπτυξη συνοδεύονται και από ανάλογες προκλήσεις στην οικονομική πολιτική που θα πρέπει να ακολουθηθεί. Η ανάγκη για μείωση των δημοσιονομικών ελλειμμάτων και του δημόσιου χρέους καθιστά πιο δύσκολη τη σταδιακή έξοδο από τα έκτακτα μέτρα δημοσιονομικής και νομισματικής προσαρμογής. Είναι προφανές ότι απαιτούνται διαφορετικές πολιτικές σε κάθε χώρα ανάλογα με τη κατάσταση. Έτσι, χώρες με υψηλά εξωτερικά και εσωτερικά ελλείμματα θα πρέπει να δώσουν προσοχή και να εφαρμόσουν ένα πλάνο μεσοπρόθεσμης προσαρμογής των ελλειμμάτων τους.

Αντίθετα, χώρες με ανισορροπίες στο ισοζύγιο εξωτερικών συναλλαγών είναι ανάγκη να πραγματοποιήσουν διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις και να τονώσουν την εγχώρια ζήτηση, έτσι ώστε να συμβάλλουν στη σταθερότητα του παγκόσμιου χρηματοπιστωτικού συστήματος, από το οποίο άλλωστε εξαρτώνται και οι ίδιες.

Τέλος, είναι σημαντικό να αναφέρουμε ότι η ανάκαμψη στις αναπτυγμένες και αναπτυσσόμενες χώρες της Ασίας είναι εντονότερη, κυρίως λόγω της ισχυρής εγχώριας ζήτησης και της συγκριτικά μικρότερης εξάρτησης τους από τις διεθνείς χρηματοοικονομικές συγκυρίες.

3.2ΤΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ ΑΛΛΑΖΕΙ. Η ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΗΣ ΚΡΙΣΗΣ

Καθώς η παγκόσμια οικονομία διέρχεται τη χειρότερη κρίση εδώ και αρκετές δεκαετίες, το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο έχει κινητοποιηθεί σε πολλά διαφορετικά μέτωπα για να στηρίξει τα κράτη-μέλη του και να αυξήσει τα δάνεια που παραχωρεί, χρησιμοποιώντας την εμπειρία του από διάφορες χώρες για να παρέχει συμβουλές επί των πολιτικών που πρέπει να εφαρμοστούν. Παράλληλα μεταρρυθμίζει τις λειτουργίες του ώστε να ανταποκρίνεται καλύτερα στις ανάγκες των κρατών-μελών. Αύξηση δανείων προς αντιμετώπιση της κρίσης. Το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο ανταποκρίθηκε άμεσα στην παγκόσμια οικονομική κρίση. Οι δανειακές δεσμεύσεις ανήλθαν στο ποσό-ρεκόρ των 160 δισ. δολ., περιλαμβανομένης σημαντικής αύξησης των ευνοϊκών δανείων προς τις φτωχότερες χώρες του κόσμου. Παροχή αναλύσεων και στοχευόμενων συμβουλών. Το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο καταγράφει στοιχεία, προβαίνει σε προβλέψεις και παρέχει συμβουλές περί οικονομικής πολιτικής με βάση μία παγκόσμια οπτική γωνία και την προηγούμενη εμπειρία του από άλλες κρίσεις. Υπάρχει πάντα μεγάλο ενδιαφέρον για τα πορίσματα και τις προβλέψεις του, που χρησιμοποιούνται εκτενώς από την Ομάδα των Είκοσι (G-20).

Μεγαλύτερη ευελιξία: Το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο έχει αναδιαρθρώσει το συνολικό πλαίσιο δανεισμού, ώστε να ανταποκρίνεται καλύτερα στις ανάγκες κάθε χώρας και εφαρμόζει ενιαίους όρους στα δάνεια.

Χρηματοοικονομικό δίκτυ ασφαλείας: Το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο δημιουργεί ένα ευρύ οικονομικό δίκτυ ασφαλείας για τον περιορισμό της κρίσης, συγκεντρώνοντας δεσμεύσεις για τριπλασιασμό των πόρων του, όπως έχουν συμφωνήσει και οι G-20.

Αντληση διδαγμάτων από την κρίση: Το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο συμβάλλει στη συνεχιζόμενη προσπάθεια να αντληθούν διδάγματα από την κρίση για την πολιτική, την εποπτεία και τη μεταρρύθμιση της παγκόσμιας χρηματοοικονομικής αρχιτεκτονικής.

Το νέο πλαίσιο δανεισμού του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου:

- Διπλασιασμός της πρόσβασης των κρατών-μελών στους πόρους του Ταμείου
- Ενιαία προσέγγιση, προς εξάλειψη του "στίγματος" που συνδέεται με τον δανεισμό
- Νέα, ευέλικτα πιστωτικά όρια για οικονομίες υψηλών επιδόσεων
- Οι μεταρρυθμίσεις περιλαμβάνουν την εξάλειψη των "σκληρών" προϋποθέσεων δανειοδότησης
- Επικέντρωση στους στόχους παρά σε συγκεκριμένες ενέργειες.

Αναδιάρθρωση πλαισίου δανεισμού: Στα πλαίσια των κινήσεων του για τη στήριξη κρατών κατά τη διάρκεια της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης, το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο ενισχύει τις δανειστικές του δυνατότητες και έχει εγκρίνει γενική αναδιάρθρωση του πλαισίου που διέπει το πώς δανείζει χρήματα, προσφέροντας μεγαλύτερα ποσά και προσαρμόζοντας τους όρους των δανείων αναλόγως με τα δυνατά σημεία και τις περιστάσεις της κάθε χώρας.

Νέο πιστωτικό όριο για καλά διαχειριζόμενες οικονομίες αναδυόμενων αγορών: Οι εκταμιεύσεις δεν πραγματοποιούνται σε στάδια και δεν υπάρχουν όροι που πρέπει να ικανοποιηθούν από τη στιγμή που μία χώρα έχει εγκριθεί για την Ευέλικτη Γραμμή Πίστωσης (Flexible Credit Line) του ΔΝΤ. Η Κολομβία, το Μεξικό και η Πολωνία έχουν λάβει πιστώσεις συνολικού ύψους 78 δισ. δολ.

Νέοι κανόνες για τους όρους των δανείων του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου: Από την 1^η Μαΐου 2009 τα κριτήρια δομικών επιδόσεων δεν ισχύουν στα δάνεια του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου, περιλαμβανομένων προγραμμάτων για χώρες χαμηλών εισοδημάτων. Οι δομικές μεταρρυθμίσεις θα συνεχίσουν να αποτελούν τμήμα των προγραμμάτων που στηρίζει το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, αλλά μόνο όταν θεωρούνται αποφασιστικής σημασίας για την ανάκαμψη της χώρας. Η επιτήρηση αυτών των πολιτικών θα γίνεται με τρόπο που θα μειώνει το "στίγμα", αφού οι χώρες δεν θα χρειάζονται πλέον επίσημες απαλλαγές αν δεν κατορθώσουν να υλοποιήσουν ένα μέτρο που έχει συμφωνηθεί έως κάποια συγκεκριμένη ημερομηνία.

Περισσότερη ευελιξία, λιγότεροι όροι: Τα προγράμματα που στηρίζει το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο προσαρμόζονται στις ιδιαίτερες περιστάσεις κάθε χώρας και εστιάζουν στα θέματα που χρήζουν άμεσου χειρισμού προκειμένου να ξεπεραστεί η κρίση.

Παραδείγματα ευελιξίας των προγραμμάτων που στηρίζει το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο:

1. Το πρόγραμμα του Νοεμβρίου 2008 που στήριξε το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο για την Ισλανδία επέτρεψε τη διατήρηση του δημοσιονομικού ελλείμματος σε υψηλά επίπεδα το 2009 ώστε να μην επιδεινωθεί περισσότερο η συνεχιζόμενη κατάρρευση της οικονομικής δραστηριότητας, λαμβάνοντας συγχρόνως μέτρα (περιλαμβανομένων ελέγχων της ροής κεφαλαίων) για τη σταθεροποίηση της συναλλαγματικής ισοτιμίας και την αναδιάρθρωση του τραπεζικού τομέα.

2. Το πρόγραμμα του Σεπτεμβρίου 2008 που στήριξε το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο για την Κόστα Ρίκα ενθαρρύνει την επεκτατική δημοσιονομική πολιτική ώστε να αντισταθμίσει τα αρνητικά αποτελέσματα της μείωσης της ιδιωτικής ζήτησης κατά το 2009. Τα μέτρα περιλαμβάνουν αυξήσεις μισθών και δαπάνες σε έργα υποδομής.

3. Το πρόγραμμα του Απριλίου 2008 που στήριξε το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο για τη Γουατεμάλα έχει σκοπό να παράσχει ήπια δημοσιονομικά κίνητρα ώστε να ενισχύσει την εγχώρια ζήτηση, με χρηματοδότηση από σημαντικούς εξωτερικούς πόρους από πολυμερείς θεσμικούς οργανισμούς. Οι κοινωνικές δαπάνες αναμένεται να αυξηθούν κατά 0,6% του ΑΕΠ, ώστε να συμβάλλουν στον μετριασμό των επιπτώσεων της κρίσης στα φτωχότερα κοινωνικά στρώματα.

4. Στο Πακιστάν, η επιβράδυνση της οικονομίας, η αύξηση της στήριξης εκ μέρους δωρητών και η ανάγκη να προστατευθούν οι δαπάνες προτεραιότητας, είχαν ως αποτέλεσμα τη σύναψη μίας προκαταρκτικής σύμβασης μεταξύ του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου και των αρχών για τη μείωση του στόχου για το δημοσιονομικό έλλειμμα την περίοδο 2009/10. Αυτό θα προσφέρει επαρκή δημοσιονομικά περιθώρια ώστε να απορροφηθεί η πρόσθετη στήριξη εκ μέρους των δωρητών, να ενισχυθεί η οικονομική ανάπτυξη, και να αυξηθούν οι κοινωνικές δαπάνες και οι δαπάνες για την ανάπτυξη και την ασφάλεια, περιλαμβανομένων δαπανών για τους εσωτερικούς πρόσφυγες.

Έμφαση στην κοινωνική προστασία

Το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο προσπαθεί να εξασφαλίζει ότι οι οικονομικές ρυθμίσεις που πραγματοποιούνται για να αντιμετωπιστεί η κρίση λαμβάνουν υπόψη και τις ανάγκες των πιο ευάλωτων, αναπτύσσοντας ή ενισχύοντας τα κοινωνικά δίκτυα ασφαλείας.

Οι κοινωνικές δαπάνες διατηρούνται ή αυξάνονται όπου είναι δυνατόν. Ένα παράδειγμα είναι το πρόγραμμα που στήριξε το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο για το Τατζικιστάν, όπου προγραμματίζεται η αύξηση των κοινωνικών δαπανών και των δαπανών για την καταπολέμηση της φτώχειας από 7,3% του ΑΕΠ το 2008 σε 8,7% του ΑΕΠ το 2009 και 10% του ΑΕΠ έως το 2012. Περίπου το ένα τρίτο των προγραμμάτων για χώρες χαμηλών εισοδημάτων περιλαμβάνουν κατώτατα όρια για τις κοινωνικές δαπάνες και άλλες δαπάνες υψηλής προτεραιότητας.

Οι δομικές μεταρρυθμίσεις σχεδιάζονται έτσι ώστε να προστατεύονται οι πιο ευάλωτοι. Για παράδειγμα στο Ελ Σαλβαδόρ, όπου οι αρχές κατήργησαν την επιχορήγηση της μη οικιακής χρήσης ηλεκτρικού, δημιουργώντας έτσι δημοσιονομικά περιθώρια (έως και 0,3% του ΑΕΠ) για την αύξηση των κοινωνικών δαπανών.

Το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο συνεργάζεται στενά με την Παγκόσμια Τράπεζα και δωρητές για να εξασφαλίσει εξωτερική χρηματοδότηση κοινωνικής προστασίας και να προωθήσει τη μεταρρύθμιση των συστημάτων κοινωνικής πρόνοιας.

Αρωγή στους φτωχότερους

• Το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο αύξησε την υποστήριξη που προσφέρει υπό ευνοϊκούς όρους σε χώρες χαμηλών εισοδημάτων στα 3,8 δισ. δολ. το 2009, από 1,5 δισ. δολ. το 2008. Πρόσθετοι πόροι –περιλαμβανομένων αυτών που θα προκύψουν από τη σκοπούμενη πώληση χρυσού του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου αναμένεται να ενισχύσουν περαιτέρω τις ευνοϊκές πιστώσεις που παραχωρεί το Ταμείο, σε επίπεδα της τάξης των 17 δισ. δολ. το 2014.

• Στα τέλη του 2009 οι νέες δεσμεύσεις του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου υπέρ χωρών στην Αφρική νότια της Σαχάρας υπερέβησαν τα 3,6 δισ. δολ.

• Το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο έχει αναδιαρθρώσει τους μηχανισμούς ευνοϊκών δανείων ώστε να τα καθιστά πιο ευέλικτα και προσαρμοσμένα στις ανάγκες χωρών χαμηλών εισοδημάτων.

• 24 χώρες χαμηλών εισοδημάτων έχουν εισπράξει από το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο επιχορηγήσεις για την αντιμετώπιση χρεών συνολικού ύψους 6 δισ. δολ.

Περισσότερη ευελιξία σε θέματα δημοσιονομικής πολιτικής. Λόγω της κρίσης, το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο είχε γενικά υπολογίσει ότι τα έτη 2008 και 2009 τα ελλείμματα και οι δαπάνες θα είναι σε υψηλότερα επίπεδα, και μετέβαλλε τα προγράμματα οικονομικής αρωγής ώστε να είναι πιο ευέλικτα. Οι δημοσιονομικοί στόχοι μειώθηκαν στο 80% σχεδόν (18 από 23) των Αφρικανικών χωρών που έχουν σήμερα σε εξέλιξη πρόγραμμα του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου. Κατά μέσο όρο γι' όλη την Αφρική νότια της Σαχάρας, τα δημοσιονομικά ελλείμματα διευρύνονται κατά 2% του ΑΕΠ το 2009 (7,5% αν περιληφθούν και πετρελαιοπαραγωγικές χώρες).

Ενιαίοι όροι δανείων: Οι όροι εστιάζουν τώρα περισσότερο στους βασικούς στόχους. Ο αριθμός των διαρθρωτικών όρων έχει μειωθεί σε πολλά προγράμματα και περιορίζεται στα πιο σημαντικά μέτρα, όπως τις επείγουσες μεταρρυθμίσεις στη χρηματοοικονομική διαχείριση του δημοσίου.

Μεταρρύθμιση των εργαλείων χρηματοδότησης: Το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο έχει αναδιαρθρώσει τις δομές για τη λήψη ευνοϊκών δανείων ώστε να είναι πιο ευέλικτες και να ανταποκρίνονται στις διάφορες και διαφορετικές ανάγκες των χωρών χαμηλών εισοδημάτων, πολλές από τις οποίες πλήττονται σοβαρά από την οικονομική κρίση. Οι αλλαγές επιτρέπουν στο Ταμείο να παρέχει πιο αποτελεσματική βραχυπρόθεσμη οικονομική βοήθεια έκτακτης ανάγκης. Το νέο πλαίσιο περιλαμβάνει αυξημένους πόρους, διπλασιασμό των ορίων των δανείων, μηδενικά επιτόκια έως το τέλος του 2011 και πιο ευέλικτους όρους.

Δημιουργία Τείχους Προστασίας κατά των Κρίσεων – τριπλασιασμός των πόρων του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου:

- Την 2α Απριλίου 2009, η Σύνοδος Κορυφής των G-20 στο Λονδίνο υποστήριξε την πρόταση σημαντικότερης αύξησης των δανειστικών πόρων του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου στα πλαίσια των προσπαθειών αντιμετώπισης της κρίσης.

- Οι G-20 συμφώνησαν να τριπλασιάσουν τους δανειστικούς πόρους του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου στα 750 δισ. δολ. και να του επιτρέψουν να παράσχει επιπλέον ρευστότητα στην παγκόσμια οικονομία μέσω διάθεσης 250 δισ. δολ. στη μορφή SDR — τα "Ειδικά Τραβηκτικά Δικαιώματα" που λειτουργούν ως αποθεματικό νόμισμα του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου.

- Ο άμεσος διπλασιασμός των πόρων του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου (προηγουμένως 250 δισ. δολ.) έχει επιτευχθεί μέσω διμερών υποσχέσεων από πολλές χώρες.

- Η αύξηση των πόρων στα 750 δισ. δολ. επιτυγχάνεται με την επέκταση και τον εκσυγχρονισμό των Νέων Πιστωτικών Διευκολύνσεων (New Arrangements to Borrow ή NAB). Η διεύρυνση του αριθμού των συμμετεχόντων (σήμερα 26), η αύξηση του ταμείου πιστώσεων στα 500 δισ. δολ. (περιλαμβανομένων των διμερών εισφορών ύψους 250 δισ. δολ.), και πιο ευέλικτες NAB, θα παρέχουν ένα πολύ ισχυρότερο περιθώριο ασφαλείας.

- Η γενική διάθεση SDR που ισοδυναμούν με 250 δισ. δολ. είχε ως αποτέλεσμα τον δεκαπλασιασμό σχεδόν των SDR. Αυτό αντιπροσωπεύει μία σημαντική αύξηση των αποθεματικών για πολλές χώρες, περιλαμβανομένων χωρών χαμηλών εισοδημάτων.

Ο ρόλος του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου στη διαμόρφωση της μετά-την-κρίση χρηματοοικονομικής αρχιτεκτονικής:

- Για να διαμορφώσει την μετά-την-κρίση κατάσταση και να αποτρέψει κρίσεις στο μέλλον, το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο συνεργάζεται στενά με εθνικές κυβερνήσεις και διεθνείς οργανισμούς.

- Λαμβάνονται μέτρα για να βελτιωθεί η ανάλυση κινδύνων, με παγκόσμια οπτική, και να διερευνηθούν οι δεσμοί μεταξύ της πραγματικής οικονομίας, του χρηματοοικονομικού τομέα και της εξωτερικής σταθερότητας, κυρίως μέσω της ανάπτυξης συστήματος έγκαιρης προειδοποίησης σε συνεργασία με το Συμβούλιο Οικονομικής Σταθερότητας και της ανανέωσης των Προγραμμάτων Αξιολόγησης του Χρηματοοικονομικού Τομέα.

- Άλλο σημείο-κλειδί είναι η αποτελεσματικότητα της συνεχούς παρακολούθησης των εξελίξεων ανά χώρα, που απαιτεί περισσότερη ισοτιμία, ευκρίνεια και ειλικρίνεια.

- Το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο έχει επίσης προσφέρει συμβουλές για το πώς θα πρέπει να αναθεωρηθούν οι παγκόσμιοι μηχανισμοί εποπτείας και επιτήρησης των αγορών.

Διακυβέρνηση στο Διεθνές Νομισματικό Ταμείο που να αντανακλά καλύτερα την παγκόσμια οικονομία:

- Μία από τις βασικές προτεραιότητες για τη νομιμοποίηση και την αποτελεσματικότητα του ΔΝΤ είναι η ολοκλήρωση των εκκρεμών μεταρρυθμίσεων στο πεδίο της διακυβέρνησης.

- Οι μεταρρυθμίσεις ως προς ποσοστά συμμετοχής και λόγο που συμφωνήθηκαν τον Απρίλιο του 2008 πρέπει να εγκριθούν άμεσα.

- Οι μεταρρυθμίσεις είναι ένα πρώτο βήμα για την αύξηση της συμμετοχής των αναδυόμενων αγορών και τη διατήρηση της σημασίας της γνώμης των χωρών χαμηλών εισοδημάτων.

Όταν τα ανωτέρω υλοποιηθούν, 54 κράτη-μέλη θα λάβουν αυξήσεις ποσοστών, ορισμένες από τις μεγαλύτερες εκ των οποίων θα αφορούν την Κίνα, την Κορέα, την Ινδία, τη Βραζιλία και το Μεξικό.

Αυτό είναι το πρώτο βήμα μόνο των μεταρρυθμίσεων που βρίσκονται σε εξέλιξη. Οι G-20 έχουν ζητήσει την ολοκλήρωση του επόμενου βήματος, που αφορά τη βελτίωση της εκπροσώπησης των αναδυόμενων και αναπτυσσόμενων αγορών, έως τον Ιανουάριο του 2011.

3.3-Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΟΥ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΟΥ ΤΑΜΕΙΟΥ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΠΙΟ ΕΥΑΛΩΤΩΝ ΣΤΗΝ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΚΡΙΣΗ

Σε αυτό το δύσκολο περιβάλλον, το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο βοηθά τις διάφορες κυβερνήσεις να συνεχίσουν ή ακόμη και να αυξήσουν τις κοινωνικές δαπάνες, περιλαμβανομένων προγραμμάτων κοινωνικής αρωγής. Συγκεκριμένα, το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο προωθεί μέτρα για την αύξηση των δαπανών και τη βελτίωση της στόχευσης των προγραμμάτων κοινωνικής ασφάλειας, που μπορούν να αμβλύνουν τις επιπτώσεις της κρίσης πάνω στα πιο ευάλωτα τμήματα του πληθυσμού. Ακολουθούν ορισμένα παραδείγματα του πώς ορισμένα πρόσφατα προγράμματα που στήριξε το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο επιδιώκουν την προστασία των κοινωνικών δαπανών με τρόπο που είναι και δημοσιονομικά βιώσιμος και οικονομικός.

Αρμενία: Προστασία και βελτίωση της αποτελεσματικότητας κοινωνικών δαπανών.

Στόχος του προγράμματος είναι να αμβλυνθούν οι επιπτώσεις της κρίσης για τους φτωχούς. Για τον σκοπό αυτό, οι κοινωνικές δαπάνες αυξήθηκαν από 5,7% του ΑΕΠ το 2008 σε 7,6% του ΑΕΠ το 2009. Κοιτάζοντας στο μέλλον, το πρόγραμμα καλείται να διαφυλάξει τις κοινωνικές δαπάνες, βελτιώνοντας παράλληλα τη "στόχευση" των θεσμών κοινωνικής ασφάλειας. Οι θεσμοί αυτοί θα επεκτείνουν την παροχή βοήθειας σε περισσότερες οικογένειες.

Λευκορωσία: Ενίσχυση της κοινωνικής ασφάλειας. Για να προστατέψουν τις πιο ευάλωτες ομάδες από τα αποτελέσματα των οικονομικών πληγμάτων, οι αρχές αύξησαν το 2009 τα επιδόματα στέγης για οικογένειες με 3 ή περισσότερα παιδιά, τις στεγαστικές παροχές (σε είδος) για οικογένειες χαμηλών εισοδημάτων και τα επιδόματα ανεργίας. Η στοχευμένη κοινωνική αρωγή διπλασιάστηκε στον προϋπολογισμό του 2010, καθώς οι αρχές μεταρρύθμισαν το πρόγραμμα ώστε να διευρυνθεί το πεδίο εφαρμογής του και να αυξηθεί το μέσο επίδομα ανά φτωχή οικογένεια. Η κυβέρνηση συζητά με την Παγκόσμια Τράπεζα για μέτρα που θα βελτιώσουν ακόμη περισσότερο τους μηχανισμούς στόχευσης και την αποτελεσματικότητα των προγραμμάτων κοινωνικής αρωγής.

Βοσνία: Διαφύλαξη κοινωνικών δαπανών. Το πρόγραμμα στοχεύει στην Ερζεγοβίνη αμβλυνση των επιπτώσεων της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης και της δημοσιονομικής προσαρμογής για τις ευάλωτες ομάδες, αποφεύγοντας τις μειώσεις των συντάξεων και μεταρρυθμίζοντας το σύστημα κοινωνικής ασφάλειας. Το σύστημα επιδομάτων που προηγουμένως βασιζόταν σε δεδουλευμένα αναθεωρείται με τη βοήθεια της Παγκόσμιας Τράπεζας, ώστε να βελτιωθεί η στόχευση του συστήματος και να καταστούν πιο αυστηρά τα κριτήρια επιλογής. Μετά την υιοθεσία νομοθεσίας που επιβάλλει την επανεξέταση όλων των πολιτικών και πολεμικών επιδομάτων, οι τοπικές αρχές θα διεξάγουν απογραφή εισοδημάτων και περιουσιών ώστε να διευκολύνουν τον έλεγχο και να εξαλειφθούν οι περιπτώσεις διπλών πληρωμών στους ίδιους δικαιούχους.

Μπουρούντι: Ενίσχυση του συστήματος κοινωνικής ασφάλειας. Η δημοσιονομική και νομισματική πολιτική έγινε λιγότερο αυστηρή ώστε να βοηθηθεί η οικονομία και να προσαρμοστεί στα πλήγματα της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης. Για να αντισταθμίσει τις επιπτώσεις της κρίσης για τους φτωχούς, το πρόγραμμα (με τη στήριξη του ECF) κάλυψε έκτακτες δαπάνες σε στοχευμένες δράσεις κοινωνικής ασφάλειας (περίπου 1,5% του ΑΕΠ). Οι δαπάνες αυτές, που χρηματοδοτήθηκαν από δωρεές, θα χρησιμοποιηθούν για να διασφαλιστούν η προσφορά τροφίμων και τα συσσίτια στα σχολεία, και η βοήθεια προς ευάλωτες ομάδες του πληθυσμού και αγρότες. Παρά τη δύσκολη δημοσιονομική κατάσταση, οι κοινωνικές δαπάνες αυξήθηκαν από το 15,1% του ΑΕΠ το 2008 σε 16,9% του ΑΕΠ το 2009.

Κόστα Ρίκα: Αύξηση κοινωνικών δαπανών. Η δημοσιονομική πολιτική το 2009 επεδίωξε να αμβλύνει τις δυσμενείς επιπτώσεις από την πτώση της ιδιωτικής ζήτησης. Οι αρχές χρησιμοποίησαν τα διαθέσιμα δημοσιονομικά περιθώρια για να αυξήσουν τις δαπάνες για την παιδεία και έργα υποδομών με ένταση εργασίας (εκτενή χρήση εργατών). Επέκτειναν σημαντικά ένα πρόγραμμα υπό όρους μεταβίβασης χρημάτων και αύξησαν τις μη ανταποδοτικές συντάξεις (με συνολικές παροχές ίσες με περίπου 1% του ΑΕΠ).

Ακτή Ελεφαντοστού: Αύξηση κοινωνικών δαπανών. Στόχος-κλειδί του προγράμματος (με Ελεφαντοστού στήριξη του ECF) που εγκρίθηκε τον Μάρτιο του 2009 είναι η δημιουργία δημοσιονομικών περιθωρίων που θα επιτρέψουν μείωση της φτώχειας σε ένα μεταπολεμικό περιβάλλον. Η κυβέρνηση έχει προσδιορίσει 36 συγκεκριμένες κατηγορίες δαπανών που έχουν τις πιο άμεσες επιπτώσεις στους φτωχούς, και είχε δηλώσει ότι αυτές οι δαπάνες υπέρ των φτωχών θα αυξηθούν από 6,9% του ΑΕΠ το 2008 σε 8,6% του ΑΕΠ το 2011 (προτεινόμενο όριο για τις δαπάνες υπέρ των φτωχών στο πρόγραμμα που στηρίζει το ECF).

Δομινικανή Δημοκρατία: Ενίσχυση μηχανισμών κοινωνικής ασφάλειας. Ένα σημαντικό στοιχείο της Συμφωνίας Stand-By που ενέκρινε το Εκτελεστικό Συμβούλιο τον Νοέμβριο του 2009 είναι η ενίσχυση των μηχανισμών κοινωνικής ασφάλειας. Παρά την ανάπτυξη-ρεκόρ που σημειώθηκε το διάστημα 2003-08, οι δείκτες της φτώχειας παραμένουν σε χειρότερα επίπεδα απ' ό,τι πριν τη χρηματοοικονομική κρίση του 2003. Η κατάσταση με τη φτώχεια επιδεινώθηκε το 2009, με την έλευση της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης. Το πρόγραμμα που στήριξε το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο κατέστησε εφικτή την επέκταση του προγράμματος υπό όρων μεταβίβασης χρημάτων ("Solidaridad") σε 70.000 επιπλέον οικογένειες κατά το τέταρτο τρίμηνο του 2009, που σημαίνει ότι πάνω από το 10% του πληθυσμού ζει σε συνθήκες ακραίας ένδειας, και την επέκταση του προγράμματος ώστε να καλύπτει το 85% περίπου των απόρων.

Ελ Σαλβαδόρ: Καλύτερη στόχευση και υψηλότερες κοινωνικές δαπάνες. Η κυβέρνηση εφαρμόζει το Γενικό Σχέδιο Αντιμετώπισης Κρίσεων που περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, πρόγραμμα προσωρινής απασχόλησης, την επέκταση του προγράμματος αγροτικών επιδομάτων υπό όρους (το "Comunidades Solidarias") και δωρεάν φαρμακευτική αγωγή. Το πρόγραμμα που στηρίζει το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο περιλαμβάνει δράσεις για τη βελτίωση της στόχευσης των επιδομάτων φυσικού αερίου, ηλεκτροδότησης και υδροδότησης και χρήση των ποσών που εξοικονομούνται για την παροχή στήριξης στους φτωχούς κατά τη διάρκεια της κρίσης. Η κυβέρνηση επίσης επεκτείνει το οδικό δίκτυο της χώρας με τη στήριξη της Millennium Challenge Corporation.

Γουατεμάλα: Αύξηση κοινωνικών δαπανών. Η κυβερνητική πολιτική κοινωνικής προστασίας εστίασε στη βελτίωση υφισταμένων προγραμμάτων ώστε να αντισταθμιστούν οι επιπτώσεις της κρίσης για τα φτωχότερα κοινωνικά στρώματα. Για να αντιμετωπιστούν τα φαινόμενα ακραίας φτώχειας, δόθηκε έμφαση σε τέσσερα βασικά κυβερνητικά προγράμματα. Ένα σημαντικό πρόγραμμα επιδομάτων υπό όρους που ξεκίνησε το 2008 (με τίτλο "Mi familia progresa") διευρύνθηκε και ανήλθε σε 0,3% του ΑΕΠ το 2009 (ήταν χαμηλότερο από 0,1% του ΑΕΠ το 2008).

Ουγγαρία: Καλύτερη στόχευση. Η δημοσιονομική πολιτική στοχεύει στην παροχή στήριξης στους φτωχούς και χαμηλόμισθους ως προστασία κατά των επιπτώσεων της παγκόσμιας κρίσης. Τα μέτρα περιλαμβάνουν τη διατήρηση της αγοραστικής δύναμης των χαμηλόμισθων υπαλλήλων του δημοσίου παρά το δηλωμένο "πάγωμα" των μισθών στον δημόσιο τομέα, με την αντικατάσταση του γενικού στεγαστικού επιδόματος με στοχευμένο πρόγραμμα για την παροχή πρόσβασης σε στέγη σε όσους την έχουν ανάγκη, και την ακύρωση των αυξήσεων των συντάξεων αναπηρίας αλλά με παράλληλη αύξηση των επιδομάτων για τους φτωχότερους ανάπηρους. Η κυβέρνηση συνεργάζεται με κοινωνικούς εταίρους κατά το σχεδιασμό δημοσιονομικών πολιτικών. Συγχρόνως, έχουν κινηθεί προγράμματα δαπανών για τη διατήρηση θέσεων εργασίας και την προσωρινή εγγύηση πληρωμών στεγαστικών δανείων για τους ανέργους

Ισλανδία: Αύξηση κοινωνικών δαπανών. Το 2009 επιτράπηκε η με λίγους περιορισμούς λειτουργία αυτόματων σταθεροποιητικών παραγόντων, που σημαίνει ότι το εκτεταμένο κοινωνικό δίκτυ ασφαλείας της Ισλανδίας συνέβαλλε στην άμβλυνση των επιπτώσεων για τις πιο ευάλωτες ομάδες του πληθυσμού. Η δημοσιονομική εξυγίανση που σχεδιάστηκε για την τριετία 2010-12 στόχευε στην εξασφάλιση μίας σταδιακής και ομαλής επιστροφής σε βιώσιμα επίπεδα δανεισμού, διατηρώντας συγχρόνως το Σκανδιναβικού μοντέλου σύστημα κοινωνικής πρόνοιας της χώρας.

Τζαμάικα: Αύξηση κοινωνικών δαπανών. Παρά τη γενικότερη ανάγκη για δημοσιονομική εξυγίανση, η Συμφωνία Stand-By που στηρίζει το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο έχει σχεδιαστεί για να συμβάλλει στην άμβλυνση των επιπτώσεων της οικονομικής προσαρμογής στα ευάλωτα στρώματα μέσω ουσιαστικών αυξήσεων των κοινωνικών δαπανών στα πλαίσια στοχευμένων προγραμμάτων. Οι δαπάνες σε καλά στοχευμένα προγράμματα κοινωνικής αρωγής θα αυξηθούν κατά τουλάχιστον 25% τις χρήσεις 2010-11 (0,3% του ΑΕΠ). Η αύξηση θα κατευθυνθεί στο πρόγραμμα συσσιτίων στα σχολεία που παρέχει πρωινό και μεσημεριανό γεύμα στους μαθητές, και στο Πρόγραμμα Ανέλιξης μέσω Υγείας και Παιδείας (Programme of Advancement through Health and Education ή PATH), που παρέχει υπό όρους

επιδόματα σε πέντε κατηγορίες πολιτών ανάμεσα στις φτωχότερες ομάδες. Η κυβέρνηση θα καταβάλλει επίσης προσπάθειες για την επέκταση του μηχανισμού κοινωνικής ασφάλειας ώστε να στηρίζει και άτομα που διαβιούν κάτω από τα όρια της φτώχειας και δεν πληρούν τις προϋποθέσεις για χρηματοδότηση στα πλαίσια του ΡΑΤΗ.

Λεττονία: Ενίσχυση των μηχανισμών κοινωνικής ασφάλειας. Το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο συνεργάζεται με τις τοπικές αρχές αλλά και με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και την Παγκόσμια Τράπεζα για να προσδιορίσει μέτρα περικοπών των δαπανών που θα διευκολύνουν την απαιτούμενη προσαρμογή χωρίς να θέτουν σε μειονεκτική θέση τις πιο ευάλωτες ομάδες του πληθυσμού. Οι προσπάθειες αυτές έχουν ως αποτέλεσμα μία ολοκληρωμένη στρατηγική για βελτίωση των μηχανισμών κοινωνικής ασφάλειας. Τα μέτρα περιλαμβάνουν επιδόματα ελαχίστου εισοδήματος, συμπληρωματικά επιδόματα υγείας για τα πιο ευάλωτα μέλη του πληθυσμού, αύξηση στεγαστικών επιδομάτων, σχολεία για τα παιδιά πέντε και έξι ετών, και προώθηση της δημιουργίας θέσεων εργασίας μέσω ενεργητικών παρεμβάσεων στην αγορά εργασίας.

Πακιστάν: Αύξηση κοινωνικών δαπανών και καλύτερη στόχευση. Η βασική προτεραιότητα του προγράμματος είναι η ενίσχυση των θεσμών κοινωνικής ασφάλειας. Στόχος για τα επιδόματα προς φτωχές οικογένειες είναι να αυξηθούν από 0,2% του ΑΕΠ τα έτη 2008-09 σε 0,6% τα έτη 2009-10. Η κυβέρνηση συνεργάζεται με την Παγκόσμια Τράπεζα για να αναπτύξει συγκεκριμένα μέτρα για την ενίσχυση των θεσμών κοινωνικής ασφάλειας και τη βελτίωση της στόχευσης των προγραμμάτων για τους φτωχούς. Λόγω περιορισμών των δυνατοτήτων του διοικητικού μηχανισμού, οι κοινωνικές δαπάνες την περίοδο 2009-10 μπορεί να είναι χαμηλότερες από τον στόχο του προϋπολογισμού, αλλά πάντως θα είναι σημαντικά υψηλότερες απ' ό,τι την περίοδο 2008-09.

Πολύ πρόσφατα, το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο υποστήριξε την απόφαση της κυβέρνησης να μειώσει το στόχο για το δημοσιονομικό έλλειμμα για την περίοδο 2009-10 στο 4,9% του ΑΕΠ (εκτός χορηγήσεων) λόγω της επιβράδυνσης της οικονομίας, των πρόσθετων δηλώσεων στήριξης εκ μέρους δωρητών, και της ανάγκης να προστατευθούν οι δαπάνες προτεραιότητας, κυρίως κοινωνικές δαπάνες, δαπάνες σωμάτων ασφαλείας και δαπάνες εσωτερικών προσφύγων. Το ΔΝΤ παρέχει χρηματοδότηση διαφοράς για τον προϋπολογισμό έως ότου υλοποιηθούν οι υποσχέσεις περί δωρεών.

Ρουμανία: Αύξηση κοινωνικών δαπανών και καλύτερη στόχευση. Το πρόγραμμα που στηρίζει το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο παρέχει περιθώριο για πρόσθετες δαπάνες ύψους 250 εκατ. RON (ή 0,05% του ΑΕΠ) το 2009 και 500 εκατ. RON (0,1% του ΑΕΠ) το 2010, ώστε να αμβλυνθούν οι άμεσες επιπτώσεις της τρέχουσας κρίσης για τα πιο ευάλωτα νοικοκυριά. Η

συνολική κοινωνική αρωγή έχει αυξηθεί κατά 9,8 δισ. RON (1,9% του ΑΕΠ) το 2009 και αναμένεται να αυξηθεί περαιτέρω κατά 0,9 δισ. RON (0,2% του ΑΕΠ) το 2010. Οι αρχές προετοιμάζουν τώρα ένα προσωρινό, στοχευμένο σχέδιο ενίσχυσης εισοδημάτων εντός των πλαισίων των δημοσιονομικών στόχων του προγράμματος. Επίσης, η κυβέρνηση έχει κινήσει σχέδιο ενοποίησης ορισμένων κοινωνικών επιδομάτων και ολοκληρωμένης μεταρρύθμισης ώστε να αναπτύξει ένα πιο ορθολογικό και διαφανές σύστημα κοινωνικής αρωγής.

Σενεγάλη: **Καλύτερη στόχευση και αύξηση κοινωνικών δαπανών.** Το πρόγραμμα που στηρίζει το ΔΝΤ έχει συμβάλει στη βελτίωση της κατάστασης του προϋπολογισμού και στη διαφύλαξη των κοινωνικών δαπανών. Με την υποστήριξη εταίρων ανάπτυξης, οι αρχές δοκιμάζουν σε πιλοτική βάση πρόγραμμα στοχευμένων επιδομάτων για την προστασία ευάλωτων παιδιών φτωχών οικογενειών.

Σερβία: **Διαφύλαξη και καλύτερη στόχευση προγραμμάτων κοινωνικών δαπανών.** Οι κοινωνικές δαπάνες προστατεύονται έναντι ονομαστικών περικοπών του προϋπολογισμού. Η Σερβία διαθέτει καλά δομημένο σύστημα κοινωνικής προστασίας με αυξανόμενο ποσοστό καλά στοχευμένων κοινωνικών προγραμμάτων. Ο προϋπολογισμός για το 2010 προέβλεπε αύξηση αυτών των επιδομάτων.

Σεϋχέλλες: **Καλύτερη στόχευση.** Η Συμφωνία Stand-By που υπεγράφη στα τέλη του 2008 περιελάμβανε πρόγραμμα επιδομάτων που στόχευαν στην προστασία των πιο ευάλωτων τμημάτων του πληθυσμού, αντικαθιστώντας τις γενικές, μη στοχευμένες επιχορηγήσεις προϊόντων. Το πρόγραμμα στοχευμένης κοινωνικής αρωγής έχει λειτουργήσει καλά και ήταν στοιχείο-κλειδί για την ταχύτατη μακροοικονομική σταθεροποίηση η οποία μείωσε τον πληθωρισμό του δείκτη τιμών καταναλωτή σε σχεδόν μηδενικά επίπεδα το 2009.

Τατζικιστάν: **Αύξηση κοινωνικών δαπανών.** Σύμφωνα με το πρόγραμμα που στηρίζει το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, οι αρχές αύξησαν τις δαπάνες κοινωνικής πρόνοιας για την αντιμετώπιση της φτώχειας από 7,3% του ΑΕΠ το 2008 σε 9,0% του ΑΕΠ το 2009. Για το 2010 σχεδιάζεται περαιτέρω αύξηση στο 10,3% του ΑΕΠ. Το 2009 η αύξηση κατευθύνθηκε εν μέρει σε επιδόματα νοικοκυριών για να τα βοηθήσει να αντιμετωπίσουν την προβλεπόμενη μείωση του διαθέσιμου εισοδήματος λόγω της πτώσης κατά 31% των εισερχόμενων εμβασμάτων, και εν μέρει για την ενίσχυση των συστημάτων υγείας και παιδείας του Τατζικιστάν. Σύμφωνα με τη συμφωνία τριετούς Παρατεταμένης Πιστωτικής Διευκόλυνσης, οι αρχές έχουν επίσης δεσμευτεί να προβούν σε μεταρρύθμιση του αγροτικού τομέα, με στόχο τη δημιουργία ευκαιριών απασχόλησης και της αύξησης του δυνητικού εισοδήματος των αγροτών.

Ουκρανία: **Επιδιώκεται αύξηση κοινωνικών δαπανών και καλύτερη στόχευση.** Το πρόγραμμα των αρχών, που στηρίζεται από το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, περιελάμβανε

σημαντική αύξηση των κοινωνικών δαπανών κατά τη διάρκεια της κρίσης, καθώς και τα εξής μέτρα: προστασία των φτωχών κατά της αύξησης των τιμών του φυσικού αερίου μέσω του επιδόματος διαβίωσης, στέγασης και υπηρεσιών κοινής ωφελείας, προστασία των ανέργων μέσω του συστήματος ασφάλισης ανέργων, και επέκταση δύο καλά στοχευμένων προγραμμάτων κοινωνικής ασφάλειας που έχει εγκρίνει η Παγκόσμια Τράπεζα. Η ασφάλιση ανέργων είναι διαθέσιμη σε πολλούς πολίτες που κινδυνεύουν να χάσουν τις δουλειές τους. Το σύστημα καλύπτει περίπου 20 εκατ. πολίτες και παρέχει μηνιαία επιδόματα για έως και ένα έτος, ύψους τουλάχιστον ίσου με το 60% περίπου του βασικού μισθού. Τα επιδόματα στέγασης και υπηρεσιών κοινής ωφελείας διατίθενται σε όσους δαπανούν πάνω από το 20% του εισοδήματός τους (15% στην περίπτωση συνταξιούχων) σε υπηρεσίες κοινής ωφελείας. Ήδη έχει τεθεί πλαφόν στην τιμή του φυσικού αερίου για να προστατευθεί το επίπεδο διαβίωσης των μικρότερων χρηστών (το ήμισυ περίπου του πληθυσμού περιλαμβάνεται σε αυτήν την κατηγορία). Τέλος, υπάρχει πρόγραμμα για τη στήριξη φτωχών νοικοκυριών. Η Παγκόσμια Τράπεζα θεωρεί ότι αυτό το πρόγραμμα είναι ένα από τα καλύτερα στοχευόμενα προγράμματα της Ουκρανίας.

3.4 ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΚΡΙΣΗ ΔΙΑΚΥΒΕΥΟΝΤΑΙ ΠΟΛΛΑ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΖΩΝΗ

Τον Ιανουάριο του 2009 συμπληρώθηκαν 10 χρόνια από τη θέσπιση του ευρώ. Η επέτειος αυτή συνέπεσε με τη χειρότερη παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση της τελευταίας πεντηκονταετίας.

Το ευρώ και η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα αποδείχθηκαν σημαντικές διασφαλίσεις κατά της εξάπλωσης της κρίσης. Χώρες των οποίων τα νομίσματα είναι πιθανό να είχαν γνωρίσει σοβαρές διακυμάνσεις στην αγορά (εάν δεν συμμετείχαν στην ευρωζώνη) κατάφεραν να προβάλουν αντίσταση. Και η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα χρησιμοποίησε καινοτόμους προσεγγίσεις, όπως και κεντρικές τράπεζες σε ολόκληρο τον κόσμο, ώστε να συμβάλει στην παροχή ρευστότητας και στην καθησύχαση των αγορών.

Όμως, με την προέλαση της κρίσης, έγινε φανερό ότι οι χώρες της ευρωζώνης επηρεάζονταν με πολύ διαφορετικούς τρόπους. Οι αγορές το αντιλήφθηκαν, και τα ασφάλιστρα κινδύνου που επιβάλλονται στα κρατικά ομόλογα εμφάνισαν αποκλίσεις.

Αποκλίσεις εντός της ευρωζώνης

Το πρόβλημα είναι σαφές. Όπως όλοι γνωρίζουμε, η παγκόσμια οικονομία γνώρισε, ακριβώς πριν από το ξέσπασμα της κρίσης, μια άνευ προηγουμένου επέκταση, η οποία είχε ως

αποτέλεσμα την ανάπτυξη των χωρών της ευρωζώνης με πολύ διαφορετικούς ρυθμούς και με αποκλίνοντες δείκτες πληθωρισμού. Οι υπολογισμοί του ΟΟΣΑ δείχνουν ότι η εφαρμογή του λεγόμενου κανόνα Taylor στις επιμέρους χώρες θα σήμαινε πολύ διαφορετικά επιτόκια στις διάφορες χώρες. Η απόκλιση των οικονομικών επιδόσεων οφειλόταν σε διάφορους παράγοντες που επιδρούσαν με διαφορετικούς συνδυασμούς: ταχεία αύξηση των τιμών των ακινήτων, ανεπαρκής εποπτεία των χρηματοπιστωτικών τομέων και μακροχρόνιες διαρθρωτικές αδυναμίες.

Οι αγορές είχαν την τάση να μην λαμβάνουν υπόψη τις διαφορές αυτές, και τα ασφάλιστρα κινδύνου στα κρατικά ομόλογα ήταν αξιoσημείωτα χαμηλά και σταθερά από την αρχή της κρίσης τον Ιούλιο του 2007. Υποθέτουμε ότι πίστευαν πως οι εσωτερικοί μηχανισμοί διόρθωσης, μέσω εθνικών και ευρωπαϊκών πολιτικών μέτρων, θα ευθυγράμμιζαν εκ νέου τις οικονομίες της ευρωζώνης. Όμως, όταν ξέσπασε η κρίση, οι διαφορές στις προβλέψεις των επιπέδων του δημόσιου χρέους των χωρών, στην κατάσταση των χρηματοπιστωτικών τομέων τους και στη συνολική ανταγωνιστικότητά τους κατέστησαν ολοένα και πιο αβάσιμη την υπόθεση της εκ των έndon διόρθωσης. Σήμερα, ενώ τα περιθώρια (spread) έχουν απομακρυνθεί από τα ανώτατα επίπεδά τους, όπως επισήμαναν σε πρόσφατες εργασίες οι συνάδελφοι μου Ashoka Mody, και χωριστά οι Silvia Sgherri και Edda Zoli, η διαφοροποίηση των αγορών έχει αυξηθεί σαφώς και αναμένεται να διατηρηθεί.

Αντιμετώπιση των περιφερειακών ανισορροπιών

Το περιθώριο για αλλαγές στη νομισματική πολιτική είναι περιορισμένο. Το πλαίσιο της νομισματικής πολιτικής λειτούργησε καλά και θεωρείται αξιόπιστο. Σε κάθε περίπτωση, οι περιθωριακές αλλαγές δεν είναι πιθανό να επηρεάσουν τη σημαντικότερη βαθύτερη αιτία του προβλήματος: τις διαφορές στις πολιτικές και στις δομές των χωρών. Ορισμένες σημαντικές αλλαγές είναι ήδη σε εξέλιξη. Τα διδάγματα της κρίσης ανέδειξαν μια παγκόσμια συναίνεση όσον αφορά τον καλύτερο τρόπο ρύθμισης και εποπτείας των χρηματοπιστωτικών συστημάτων.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση συμμετέχει ενεργά στη συζήτηση αυτή και έχει δεσμευθεί να θεσμοθετήσει αυστηρότερες χρηματοπιστωτικές πολιτικές σε όλες τις χώρες μέλη της. Εντός της ενιαίας χρηματοπιστωτικής αγοράς της ΕΕ, απαιτείται ένα σύστημα διασυνοριακών ρυθμίσεων για την αξιολόγηση και τη διαχείριση των συστημικών κινδύνων. Θεωρώ ευόπινη την ανάδυση ενός πλαισίου χρηματοπιστωτικής σταθερότητας της ΕΕ. Πρόκειται για μια καθοριστική πρωτοβουλία.

Όπως επισήμανε ο Paul Krugman, ακόμη και στις Ηνωμένες Πολιτείες, μια εθνική κρίση γίνεται αισθητή σε διαφορετικό βαθμό στις διάφορες περιοχές της χώρας. Όμως, δύο σημαντικά χαρακτηριστικά της οικονομίας των ΗΠΑ μετριαίζουν αυτές τις αναπόφευκτες περιφερειακές ανισορροπίες. Πρώτον, η μετακίνηση των ανθρώπων από τις ασθενέστερες στις ισχυρότερες

οικονομικά περιοχές προάγει μεσοπρόθεσμα την προσαρμογή. Δεύτερον, οι ομοσπονδιακές δημοσιονομικές μεταφορές συμβάλλουν στη μείωση των προβλημάτων στις περιοχές που γνωρίζουν ύφεση.

Στην Ευρώπη, η κινητικότητα του εργατικού δυναμικού αυξήθηκε με την πάροδο του χρόνου - και υπήρξε σημαντική σε ορισμένες χώρες, όπως η Ιρλανδία και η Ισπανία - αλλά παραμένει περιορισμένη, παρότι οι εμπορικές συναλλαγές και τα κεφάλαια περνούν τα σύνορα απρόσκοπτα. Η δυνατότητα μεταφοράς συντάξεων και υγειονομικής περίθαλψης περιλαμβάνεται στα διαρθρωτικά μέτρα πολιτικής που θα μπορούσαν να ενθαρρύνουν την κινητικότητα του εργατικού δυναμικού. Όμως, εξακολουθούν να υπάρχουν σημαντικά εμπόδια.

Στην Ευρωπαϊκή Ένωση δεν υπάρχουν πραγματικά ομοσπονδιακές δημοσιονομικές μεταφορές, αλλά ο συνδυασμός μεγάλων αυτόματων σταθεροποιητών προσαρμοσμένων στις ειδικές περιστάσεις κάθε χώρας και δανεισμού σε ενιαίο νόμισμα θα μπορούσε να έχει σε κάποιο βαθμό ανάλογα αποτελέσματα, υπό τον όρο της διατήρησης της συνολικής δημοσιονομικής πειθαρχίας. Υπό την έννοια αυτή, μια κεντρική παραδοχή της ευρωπαϊκής πολιτικής - η οποία ενσωματώνεται στο Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης (ΣΣΑ) - είναι ότι η εθνική δημοσιονομική πειθαρχία θα αποθαρρύνει εξαρχής την εμφάνιση ανισορροπιών. Σήμερα, την ώρα που η πρόκληση της εκ νέου ευθυγράμμισης των οικονομικών προοπτικών των χωρών είναι μεγαλύτερη, η πρόκληση της αποκατάστασης της δημοσιονομικής πειθαρχίας είναι επίσης σημαντικότερη από ποτέ άλλοτε. Με τη συρρίκνωση των οικονομιών της ευρωζώνης το 2009 και τη ζωτικής σημασίας ανάγκη παροχής δημοσιονομικών κινήτρων, τα ελλείμματα έχουν αυξηθεί και το δημόσιο χρέος θα σκαρφαλώσει τα επόμενα χρόνια. Το ΣΣΑ παρέχει τα σημεία αναφοράς στα οποία οι χώρες πρέπει να επιστρέψουν - έλλειμμα κάτω του 3% του ΑΕΠ και λόγος δημόσιου χρέους προς ΑΕΠ κάτω του 60%. Όμως, πίσω από τους στόχους αυτούς βρίσκεται ο σκοπός του ΣΣΑ για μια σχεδόν διαρθρωτική ισορροπία σε κάθε χώρα. Οι στόχοι αυτοί θα αποτελέσουν τεράστιες προκλήσεις. Οπωσδήποτε, ένας μη εύλογος ρυθμός ενοποίησης μπορεί να κάνει περισσότερο κακό παρά καλό. Όμως, η ευελιξία που πιθανώς θα αναγκαστεί να επιδείξει το ΣΣΑ ενδέχεται να θέσει εν αμφιβόλω την αξιοπιστία του.

Ανάπτυξη ενός ευρύτερου πλαισίου δημοσιονομικής διακυβέρνησης

Για να είμαστε δίκαιοι, το ΣΣΑ δεν σχεδιάστηκε για να αντιμετωπίσει τις δημοσιονομικές προκλήσεις μιας μεγάλης κοινής κρίσης με περιορισμούς στην αποτελεσματικότητα της νομισματικής πολιτικής και με μεμονωμένα μέλη της ευρωζώνης να αντιμετωπίζουν δυσκολίες στη χρηματοδότηση του δημόσιου χρέους.

Μια ιδέα ωφέλιμη θα ήταν να δεσμευθούν με αξιόπιστο τρόπο οι μεμονωμένες χώρες ότι θα επιβάλουν δημοσιονομική αυτοπειθαρχία υιοθετώντας, για παράδειγμα, δημοσιονομικούς

στόχους και υποστηρίζοντας θεσμούς που ενθαρρύνουν τη δημοσιονομική συγκράτηση. Όμως, οι πρόσφατες εμπειρίες έδειξαν επίσης ότι η τάση απόκρυψης δημοσιονομικών στοιχείων παράγει σκληρές εκπλήξεις. Επομένως, απαιτείται μια δυναμικότερη προσπάθεια σε ευρωπαϊκό επίπεδο για την παρακολούθηση των στοιχείων αυτών με συνεκτικό και προληπτικό τρόπο.

Επιπλέον της αυστηρότερης προληπτικής εποπτείας, η οποία είναι εφικτή τώρα που τέθηκε σε ισχύ η συνθήκη της Λισαβόνας, πρέπει να διερευνηθούν και άλλες πτυχές ενός ευρύτερου πλαισίου δημοσιονομικής διακυβέρνησης. Για παράδειγμα, θα μπορούσε να θεσπισθεί πρόσβαση σε κεντρικούς πόρους, προερχόμενους είτε από την έκδοση κοινών ομολόγων είτε από την αύξηση των ενδοενωσιακών δημοσιονομικών μεταφορών, υπό την αίρεση της επίδειξης καλής συμπεριφοράς.

Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα έχει θεσπίσει ένα χρηστό νομισματικό πλαίσιο και απέδειξε την ικανότητά της να αποκριθεί στην τεράστια πρόκληση που μόλις ζήσαμε. Οι σχετικά θετικές παγκόσμιες οικονομικές συνθήκες κατά την πρώτη δεκαετία ζωής του ευρώ συνέβαλαν στον μετριασμό των ανησυχιών σχετικά με τις αποκλίνουσες οικονομικές επιδόσεις εντός της ευρωζώνης. Αυτή η περίοδος χάριτος έληξε. Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και η Ευρωπαϊκή Ένωση θεσπίζουν τώρα νέους θεσμούς και κανόνες για να δημιουργήσουν μια ισχυρότερη Ευρώπη. Η επιτυχία των προσπαθειών αυτών θα καθορίσει την πορεία της Ευρώπης και τον ρόλο του ευρώ στην επόμενη δεκαετία και αργότερα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο

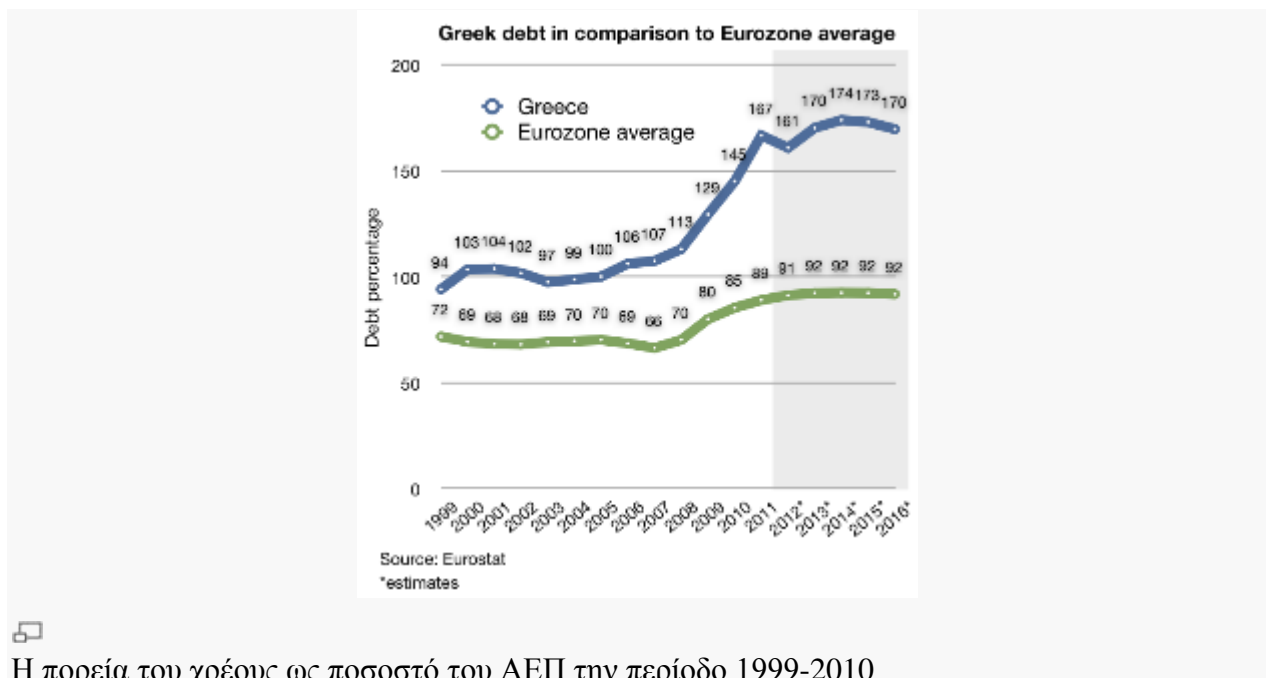
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ ΚΑΙ ΕΛΛΑΔΑ

4.1 ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΚΡΙΣΗ ΧΡΕΟΥΣ 2010-2012

Στα μέσα του 2010, και μετά τις αποκαλύψεις ότι το δημοσιονομικό έλλειμμα της Ελλάδας έκλεισε για το 2009 σε επίπεδα πολύ πάνω από αυτά που θα καθιστούσαν το δημόσιο χρέος βιώσιμο, η ελληνική κυβέρνηση αδυνατούσε να δανειστεί με λογικά επιτόκια από τις αγορές για τη χρηματοδότηση του τρέχοντος δημοσιονομικού ελλείμματος και την αναχρηματοδότηση του χρέους. Αποτέλεσμα ήταν ο άμεσος κίνδυνος χρεοκοπίας και στάσης πληρωμών του Ελληνικού Δημοσίου. Η προσπάθεια της κυβέρνησης να ανακτήσει την αξιοπιστία της χώρας στις διεθνείς αγορές και να πετύχει μείωση των επιτοκίων οδήγησε σε λήψη μέτρων μείωσης των δαπανών, τα οποία δεν κατάφεραν να ανατρέψουν το αρνητικό κλίμα. Κατόπιν αυτών η Ελλάδα κατέφυγε στη βοήθεια του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου,

της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, που συγκρότησαν από κοινού μηχανισμό βοήθειας για την Ελλάδα. Η ανακοίνωση της προσφυγής στον μηχανισμό στήριξης έγινε στις 23 Απριλίου 2010 από τον πρωθυπουργό ο οποίος βρισκόταν εκείνη την ημέρα στο Καστελόριζο. Η χρηματοδότηση από τον μηχανισμό στήριξης έγινε υπό τους όρους ότι η Ελλάδα θα λάβει μέτρα δημοσιονομικής προσαρμογής και, ειδικότερα, υπό τους όρους ότι θα λάβει μέτρα δημοσιονομικής εξυγίανσης. Με τη χρηματοδότηση από το μηχανισμό αποφεύχθηκε ο άμεσος κίνδυνος χρεοκοπίας της Ελλάδας, που θα είχε πιθανές ανεξέλεγκτες συνέπειες και για όλη τη ζώνη του ευρώ. Τα πρώτα μέτρα ανακοινώθηκαν από τον πρωθυπουργό την Κυριακή 2 Μαΐου 2010. Η Ελληνική οικονομία συνέχισε να βρίσκεται σε κατάσταση δημοσιονομικής ανισορροπίας και το επόμενο διάστημα με αποτέλεσμα ένα χρόνο μετά, τον Ιούνιο του 2011, η κυβέρνηση να καταφύγει στην ψήφιση του μεσοπρόθεσμου προγράμματος, που περιλάμβανε νέα μέτρα λιτότητας και περικοπές. Επίσης τέθηκε θέμα αξιοποίησης της δημόσιας περιουσίας και αναδιάρθρωσης ή «κουρέματος» του χρέους με σκοπό τη μακροπρόθεσμη μείωση του χρέους σε βιώσιμα επίπεδα.

Η κρίση χρέους

Η πορεία του χρέους ως ποσοστό του ΑΕΠ την περίοδο 1999-2010

Στην καθημερινή «δημοσιογραφική» γλώσσα υπάρχει σύγχυση στην ορολογία για το ελληνικό πρόβλημα. Συχνά αναφέρεται ως «οικονομική κρίση» η αυξανόμενη ανεργία, η μείωση των πραγματικών εισοδημάτων και η γενική πτώση της ζήτησης. Επίσης αναφέρεται ως «οικονομική κρίση» η ελληνική κρίση χρέους. Τα δύο αυτά διαφέρουν και το πρώτο είναι προτιμότερο να αναφέρεται ως «ύφεση». Έχοντας κάνει αυτή τη διάκριση μπορούμε κατόπιν να εξετάσουμε (i) τα αίτια της ύφεσης, (ii) τα αίτια της κρίσης χρέους και (iii) τη σχέση μεταξύ ύφεσης και κρίσης χρέους.

Αίτια της κρίσης χρέους

Η περίοδος μετά το 1974 υπήρξε περίοδος μεγάλου δανεισμού για την Ελλάδα με συνέπεια τη γρήγορη διόγκωση του χρέους. Μεταξύ του 1980 και 1993 το χρέος εκτινάχτηκε από 28,6% σε 111,6% του ΑΕΠ. Το έλλειμμα την ίδια περίοδο ήταν επίσης υψηλό. Μετά το 1993 η οικονομία μπήκε σε έναν πιο ομαλό δρόμο με στόχο να ικανοποιήσει τα κριτήρια σύγκλισης της συνθήκης του Μάαστριχτ. Χάρη στην επίτευξη υψηλότερων ρυθμών ανάπτυξης και αποκρατικοποιήσεων το χρέος άρχισε να μειώνεται ελαφρά ως ποσοστό του ΑΕΠ και το έλλειμμα έπεσε μέχρι το 1999 κάτω από 3%, πετυχαίνοντας τελικά η Ελλάδα να γίνει μέλος της ΟΝΕ. Αργότερα αποκαλύφθηκε πως οι σχετικά υψηλές επιδόσεις που παρουσιάζονταν αυτή την περίοδο οφείλονταν σε αποκρύψεις ελλειμμάτων και δανείων, πρακτική που ονομάστηκε δημιουργική λογιστική, στην υλοποίηση της οποίας βοήθησε και η τράπεζα επενδύσεων Goldman Sachs.

Το φθινόπωρο του 2004, ο τότε υπουργός οικονομικών Γιώργος Αλογοσκούφης προχώρησε σε οικονομική απογραφή κατόπιν πίεσης από την Eurostat. Η απογραφή αποκάλυψε αποκρύψεις δαπανών της προηγούμενης κυβέρνησης με αποτέλεσμα να αναθεωρηθούν τα ελλείμματα των προηγούμενων ετών προς τα πάνω. Το γεγονός αυτό οδήγησε σε μείωση της αξιοπιστίας της χώρας και σε τριετή επιτήρηση από την Ε.Ε.. Την ίδια χρονιά η Eurostat προχώρησε σε αναθεώρηση παλαιότερων ελλειμμάτων της Ελλάδας, από τα οποία προέκυπτε ότι η Ελλάδα δεν ικανοποιούσε ποτέ τα κριτήρια σύγκλισης του Μάαστριχτ αφού ακόμα και την κρίσιμη χρονιά του 1999 εξακολουθούσε να έχει έλλειμμα πάνω από 3%.

Την τριετία 2004-2007 το χρέος ως ποσοστό του ΑΕΠ μειώνεται ενώ σημειώνονται υψηλοί ρυθμοί ανάπτυξης με το εθνικό εισόδημα να αυξάνεται κατά 12-15 δισ. τον χρόνο. Από το φθινόπωρο του 2008 όμως, λόγω της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης που ξέσπασε τότε, η ελληνική οικονομία εκτροχιάζεται και το έλλειμμα άλλα και το χρέος αρχίζουν να αυξάνονται με γρήγορους ρυθμούς.

Τον Νοέμβριο του 2010 η Eurostat προχώρησε σε αναθεώρηση των ελληνικών ελλειμμάτων των τελευταίων ετών. Σύμφωνα με τα στοιχεία αυτά το έλλειμμα του 2006 τοποθετήθηκε στο 5,7% του ΑΕΠ (12,1 δισ. ευρώ), του 2007 στο 6,4% του ΑΕΠ (14,4 δισ. ευρώ), του 2008 στο 9,4% του ΑΕΠ (22,3 δισ. ευρώ) και του 2009 στο 15,4% του ΑΕΠ (36,1 δισ. ευρώ). Αντίστοιχα αναθεωρήθηκε προς τα πάνω και το χρέος, με το χρέος του 2009 να αναθεωρείται στο 126,8% του ΑΕΠ που αντιστοιχεί σε 298 δισ. Ευρώ.

Χρηματοδότηση από το «Μηχανισμό Στήριξης»

Στις 3 Μαΐου 2010, η Ελλάδα αιτήθηκε €80δισ από τις υπόλοιπες (15) χώρες του Ευρώ και €30δισ από το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο. Την αίτηση συνόδευαν 3 συνημμένα μνημόνια:

1. "Μνημόνιο Οικονομικής και Χρηματοπιστωτικής Πολιτικής" (ΜΟΧΠ),
2. "Τεχνικό Μνημόνιο Συνεννόησης" (ΤΜΣ) και
3. "Μνημόνιο Συνεννόησης στις Συγκεκριμένες Προϋποθέσεις Οικονομικής Πολιτικής" (ΣΠΟΠ).

Υπογράφοντες για την ελληνική πλευρά ήταν ο Υπουργός Οικονομικών Γιώργος Παπακωνσταντίνου και ο Πρόεδρος της Τράπεζας της Ελλάδος Γεώργιος Προβόπουλος. Στις 8 Μαΐου 2010 εγκρίθηκε "Σύμβαση Δανειακής Διευκόλυνσης" ("Loan Facility Agreement") με τις χώρες του Ευρώ και "Διακανονισμός Χρηματοδότησης Αμέσου Ετοιμότητας" ("Stand-by Agreement") με το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο. Το σύνολο αυτών των συμφωνιών ονομάζεται συχνά για συντομία "Μνημόνιο".

Στη συνέχεια σχηματίστηκε ομάδα εκπροσώπων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (ΕΕ), της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΚΤ) και του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου (ΔΝΤ), γνωστή και ως "Τρόικα", η οποία ανά τρίμηνο αξιολογεί την πρόοδο του προγράμματος εφαρμογής των όρων του "Μνημονίου" (ΜΟΧΠ και ΣΠΟΠ) και αποφασίζει για την εκταμίευση της αντίστοιχης δόσης του δανείου.

Πρώτο πακέτο οικονομικών μέτρων

Στα τέλη του Ιανουαρίου του 2010, ο πρωθυπουργός της χώρας βρισκόταν στο Νταβός της Ελβετίας για το ετήσιο Παγκόσμιο Οικονομικό Φόρουμ. Στη διάρκεια του δέχτηκε έντονες πιέσεις από ξένους ηγέτες για άμεση λήψη μέτρων. Λίγο μετά την επιστροφή του από το Νταβός, στις 9 Φεβρουαρίου η κυβέρνηση ανακοίνωσε μέτρα για τον δημόσιο τομέα που περιλάμβαναν πάγωμα μισθών, περικοπές επιδομάτων 10%, περικοπές υπερωριών και οδοιορικών. Η ανακοίνωση προκάλεσε αντιδράσεις και μία πανελλαδική απεργία της ΑΔΕΔΥ στις 10 Φεβρουαρίου.

Δεύτερο πακέτο οικονομικών μέτρων

Στο επόμενο διάστημα άρχισε να αναφέρεται έντονα το ενδεχόμενο της χρεοκοπίας. Για την αποφυγή του ενδεχομένου η κυβέρνηση έλαβε στις 3 Μαρτίου νέα σκληρά μέτρα. Τα οικονομικά μέτρα που λήφθηκαν ήταν:

- Μείωση 30% στα δώρα Χριστουγέννων, Πάσχα, αδειάς
- Μείωση 12% σε όλα τα επιδόματα του Δημοσίου
- Μείωση 7% στις αποδοχές υπαλλήλων ΔΕΚΟ, ΟΤΑ, ΝΠΙΔ
- Αύξηση ΦΠΑ από 4,5 στο 5%, από 9 στο 10%, από 19 στο 21%

- Αύξηση 15% στον φόρο της βενζίνης
- Επιβολή επιπλέον 10% έως 30% στους (ήδη υπάρχοντες) φόρους εισαγωγής επί της αξίας των περισσότερων εισαγόμενων αυτοκινήτων.
 - Επαναφορά τεκμηρίων διαβίωσης σε όλα ανεξαιρέτως τα αυτοκίνητα (είχαν καταργηθεί τον Σεπτέμβριο του 2003), ακόμα και στα μικρότερου κυβισμού.
 - Επέκταση των τεκμηρίων διαβίωσης σε όλα ανεξαιρέτως τα ακίνητα, ακόμα και στα μικρότερα.

Τα μέτρα αυτά προκάλεσαν αντιδράσεις και έγιναν μεγάλες απεργίες και πορείες στις 5 και 11 Μαρτίου.

Μνημόνιο και τρίτο πακέτο οικονομικών μέτρων

Η Ελλάδα δεν κατάφερε να βελτιώσει την θέση της στις διεθνείς αγορές παρά την λήψη των μέτρων, με αποτέλεσμα ενάμιση μήνα μετά να προσφύγει στην βοήθεια του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου, της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, που συγκρότησαν από κοινού μηχανισμό βοήθειας για την Ελλάδα. Η ανακοίνωση της προσφυγής στον μηχανισμό στήριξης έγινε στις 23 Απριλίου. Η Ελλάδα προχώρησε σε υπογραφή μνημονίου με το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο και την ΕΕ, για τα μέτρα που πρέπει να ληφθούν, προκειμένου να ενεργοποιηθεί ο μηχανισμός στήριξης. Τα μέτρα ανακοινώθηκαν από τον πρωθυπουργό την Κυριακή 2 Μαΐου και προέβλεπαν:

- Αντικατάσταση του 13ου και 14ου μισθού των δημοσίων υπαλλήλων με επίδομα 500 Ευρώ σε όλους όσους έχουν αποδοχές μέχρι 3.000 Ευρώ και πλήρης κατάργησή των δύο μισθών για μεγαλύτερες αποδοχές.
- Αντικατάσταση 13ης και 14ης σύνταξης με επίδομα 800 Ευρώ για συντάξεις ως 2500 Ευρώ.
- Περαιτέρω περικοπή επιδομάτων 8% στα επιδόματα των δημοσίων υπαλλήλων και 3% στους υπαλλήλους των ΔΕΚΟ όπου δεν υπάρχουν επιδόματα.
- Αύξηση του υψηλού συντελεστή ΦΠΑ από 21% σε 23%, του μεσαίου από 10% σε 11% (από 1η Ιουλίου 2010) και από 11% σε 13% (από 1η Ιανουαρίου 2011) και αντίστοιχα του χαμηλού στο 6,5% (από 1η Ιανουαρίου 2011).
 - Αύξηση στον ειδικό φόρο κατανάλωσης σε καύσιμα, τσιγάρα και ποτά κατά 10%.
 - Αύξηση στις αντικειμενικές τιμές ακινήτων.
 - Πρόσθεση ενός επιπλέον 10% στους φόρους εισαγωγής επί της αξίας των περισσότερων εισαγόμενων αυτοκινήτων.

Επίσης, το νομοσχέδιο προέβλεπε αλλαγές στα εργασιακά με αύξηση του ορίου απολύσεων και μείωση του κατώτατου μισθού. Επιπλέον, στο ασφαλιστικό προέβλεπε αύξηση

στα όρια ηλικίας συνταξιοδότησης των γυναικών στον δημόσιο τομέα στα 65 χρόνια έως το τέλος του 2013 με έναρξη το 2011.

Την ανακοίνωση των μέτρων αυτών ακολούθησε πανελλαδική απεργία και ογκωδέστατη διαδήλωση στις 5 Μαΐου, στην οποία υπήρξε άγρια καταστολή από τις δυνάμεις τάξης και σημειώθηκαν σοβαρότατα επεισόδια. Το μνημόνιο υπερψηφίστηκε επί της αρχής από τη βουλή την επόμενη μέρα, στις 6 Μαΐου. Υπέρ ψήφισαν 172 βουλευτές, από τον χώρο του ΠΑΣΟΚ και του ΛΑΟΣ.

Μεσοπρόθεσμο Πλαίσιο Δημοσιονομικής πολιτικής

Στις 29 Ιουνίου 2011 ψηφίστηκε από τη Βουλή των Ελλήνων το "Μεσοπρόθεσμο Πλαίσιο Δημοσιονομικής Στρατηγικής 2012-2015".

Πορεία προς το μεσοπρόθεσμο

Στο επόμενο διάστημα που ακολούθησε την ψήφιση του τρίτου πακέτου μέτρων και της μεγάλης απεργίας της 5ης Μαΐου δεν υπήρξαν κάποιες άλλες σημαντικές συλλογικές αντιδράσεις. Η κυβέρνηση προανήγγειλε μέτρα που προκάλεσαν αντιδράσεις επαγγελματικών κλάδων, κατά τη διάρκεια του καλοκαιριού και του Φθινοπώρου. Σημαντικότερες περιπτώσεις ήταν οι αντιδράσεις των ιδιοκτητών φορτηγών για το άνοιγμα του επαγγέλματός τους, των ναυτεργατών για την κατάργηση του σαμποτάζ, των υπαλλήλων των ΜΜΜ, για περικοπές στους μισθούς τους και των υπαλλήλων αρχαιολογικών χώρων για περικοπές θέσεων εργασίας.

Από το καλοκαίρι κιάλας άρχισαν να φαίνονται οι συνέπειες των μέτρων. Η ανεργία και ο πληθωρισμός άρχισαν να εκτινάσσονται ενώ οι μικροεπιχειρήσεις έβλεπαν τον τζίρο τους συνεχώς να μειώνεται με αποτέλεσμα να οδηγούνται όλο και περισσότερες στο κλείσιμο, γεγονός που περιγραφόταν ως κύμα λουκέτων. Στις 9 Δεκεμβρίου 2010 η κυβέρνηση κατέθεσε στη βουλή το πολυνομοσχέδιο για τα εργασιακά και τις ΔΕΚΟ. Το νομοσχέδιο περιλάμβανε ρυθμίσεις για υπερίσχυση των επιχειρησιακών συμβάσεων έναντι των κλαδικών, με μόνο περιορισμό το ύψος του βασικού μισθού της εθνικής συλλογικής σύμβασης. Θεσπίστηκε η δοκιμαστική περίοδος εργασίας με διάρκεια 12 μηνών, στο διάστημα των οποίων η σύμβαση μπορεί να καταγγελθεί χωρίς προειδοποίηση και χωρίς αποζημίωση απόλυσης. Επίσης το νομοσχέδιο έθετε πλαφόν τα 4.000 Ευρώ, στις μικτές αποδοχές των εργαζομένων στις ΔΕΚΟ και μείωση 10% σε αμοιβές που ξεπερνούν τα 1.800 Ευρώ. Το πολυνομοσχέδιο υπερψηφίστηκε στις 15 Δεκεμβρίου από τους βουλευτές του κυβερνώντος κόμματος με εξαίρεση τον βουλευτή Βαγγέλη Παπαχρήστο, ο οποίος διεγράφη από την κοινοβουλευτική ομάδα του ΠΑΣΟΚ, η οποία απέμεινε πλέον με 156 βουλευτές. Το 2010 έκλεισε με το χρέος να αγγίζει το 142,8% του ΑΕΠ και το έλλειμμα στο 10,5%. Παράλληλα η οικονομία συρρικνώθηκε 4,5%

Ιστορία του ελληνικού χρέους και των ελλειμμάτων(1999-σήμερα)
 Πηγή: Eurostat

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012 (προβλέψεις)	2013 (προβλέψεις)	2014 (προβλέψεις)
Δημόσιο χρέος (δισεκατομμύρια €)[45][46][47]	118.6	141.0	151.9	159.2	168.0	183.2	195.4	224.2	239.3	263.3	299.7	329.5	355.7	344.6	347.6	349.3
ποσοστό του ΑΕΠ (%) [48][49][45][50]	94.9	104.4	104.7	102.6	98.3	99.8	101.2	107.5	107.2	112.9	129.7	148.3	170.6	176.7	188.4	188.9
Ανάπτυξη (%) [48][45][51][52]	3.4	4.5	4.2	3.4	5.9	4.4	2.3	5.5	3.5	-0.2	-3.1	-4.9	-7.1	-6.0	-4.2	0.6
Έλλειμμα (% GDP) [48][53][45][54]	3.1	3.7	4.5	4.8	5.7	7.6	5.5	5.7	6.5	9.8	15.6	10.7	9.4	6.8	5.5	4.6

Το 2011 η δυσaréσκεια στην κοινωνία από την μεγάλη οικονομική ύφεση ήταν έντονη και άρχισε να εκφράζεται με αποδοκιμασίες πολιτικών που εμφανίζονταν σε δημόσιους χώρους, ακόμα και στο εξωτερικό. Στο διάστημα αυτό άρχισαν να ενισχύονται κινήματα πολιτών που δεν συνδέονταν με πολιτικά κόμματα όπως το κίνημα «δεν πληρώνω» που έκανε έντονη την παρουσία του, με τα μέλη του να αρνούνται να πληρώσουν στα διόδια το υψηλό αντίτιμο.

Τον Μάιο η συνεχιζόμενη δυσaréσκεια άρχισε να εκφράζεται με ένα νέο κίνημα διαμαρτυρίας που διοργανώθηκε μέσα από σελίδες κοινωνικής δικτύωσης και ονομάστηκε κίνημα των αγανακτισμένων. Επηρέαστηκε από το αντίστοιχο κίνημα που είχε ξεκινήσει λίγο καιρό πριν στην Ισπανία. Οι συμμετέχοντες ήταν ανεξάρτητοι πολίτες χωρίς κομματική ιδιότητα, που επιθυμούσαν την ύπαρξη κάποιου είδους δράσης, ενάντια στην συνεχιζόμενη επιδείνωση της ποιότητας ζωής. Οι πολίτες που συμμετείχαν διοργάνωναν ογκώδεις διαδηλώσεις σχεδόν καθημερινά στις πλατείες των μεγαλύτερων πόλεων της Ελλάδας. Στα μέσα Ιουνίου ήρθαν στο φως στοιχεία που έδειχναν μεγάλη απόκλιση της ελληνικής οικονομίας από τους στόχους και σημαντική υστέρηση εσόδων. Στις 29 Ιουνίου έγινε η ψηφοφορία στη βουλή για το μεσοπρόθεσμο, ενώ έξω από τη βουλή υπήρχαν ογκώδεις συγκεντρώσεις πολιτών και συνδικάτων.

Πακέτο μέτρων

Το μεσοπρόθεσμο προβλέπει μία σειρά από μέτρα για τον περιορισμό των δαπανών και αύξησης των εσόδων. Περιορίζονται μισθολογικές και λειτουργικές δαπάνες και προστίθενται νέα φορολογικά μέτρα. Ιδρύεται οργανισμός Αποκρατικοποιήσεων (Ταμείο Δημόσιας

Περιουσίας) με σκοπό την αξιοποίηση της δημόσιας περιουσίας. Στόχος είναι έσοδα 50 δις από αποκρατικοποιήσεις

Στα φορολογικά μέτρα του μεσοπρόθεσμου περιλαμβάνονταν τα εξής:

- Αλλαγή φορολογικής κλίμακας με επιβάρυνση σε όλους όσους δηλώνουν εισόδημα πάνω από 8.000 Ευρώ

- Έκτατη εισφορά για όλους όσους έχουν εισόδημα πάνω από 12.000 Ευρώ
- Μετάβαση σε ανώτερη κλίμακα ΦΠΑ προϊόντων και υπηρεσιών εστίασης.
- Επιβολή κλιμακωτής αντικειμενικής δαπάνης κατοικίας
- Επιβολή ετήσιου τέλους για τους ελεύθερους επαγγελματίες και τους επιτηδευματίες

- Επιβολή ειδικής εισφοράς αλληλεγγύης για την καταπολέμηση της ανεργίας ύψους 2%

- Επιβολή Ειδικής Εισφοράς Συνταξιούχων Επικουρικής Ασφάλισης που θα παρακρατείται μηνιαία:

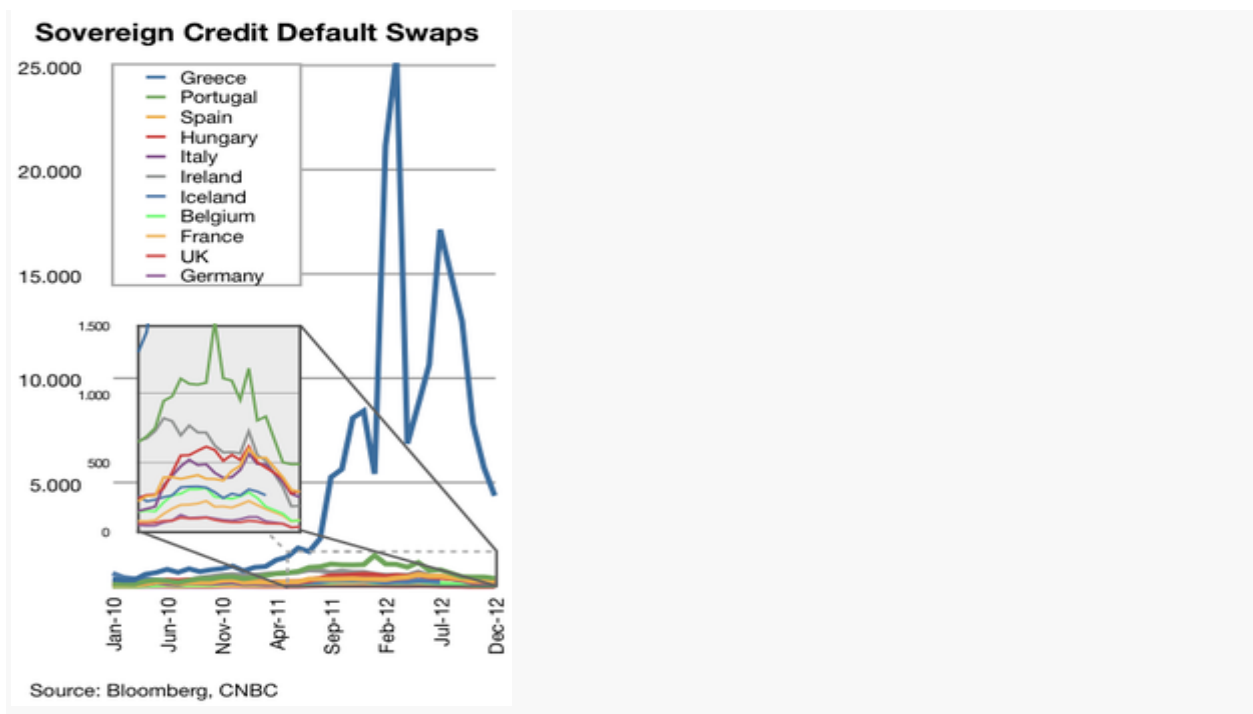
- Αύξηση του ποσοστού παρακράτησης ΛΑΦΚΑ σε όλες τις συντάξεις άνω των 1450 ευρώ, από 4% έως 10% που ίσχυε μέχρι τότε, σε 6% έως 14%.

Στα εργασιακά υπήρξαν επίσης σημαντικές αλλαγές

- Θεσπίζεται μέτρο εργασιακής εφεδρείας για οργανισμούς που καταργούνται.
- Όσοι προσλαμβάνονται χωρίς επαγγελματική εμπειρία θα αμείβονται με μισθό χαμηλότερο κατά 20% από το όριο της Εθνικής Συλλογικής Σύμβασης

- η διάρκεια των συμβάσεων ορισμένου χρόνου πηγαίνει από τα 2 στα 3 χρόνια.

Αποκλίσεις από τους στόχους και νέα μέτρα

Πορεία των CDS, Ευρωπαϊκών κρατών

Μέσα στον Ιούλιο υπήρξε σύνοδος κορυφής της Ευρωπαϊκής Ένωσης για να αντιμετωπιστεί το πρόβλημα χρέους της Ελλάδας αλλά και να εξευρεθούν τρόποι θωράκισης του Ευρώ απέναντι σε κερδοσκοπικές επιθέσεις. Η σύνοδος κορυφής κατέληξε την 21η Ιουλίου σε συμφωνία νέας δανειοδότησης της Ελλάδας. Η συμφωνία περιλάμβανε νέο δάνειο για την χώρα ύψους 158 δις Ευρώ. Από αυτά τα 109 δις θα προέλθουν από την ΕΕ και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (49 δις από αυτά είναι το υπόλοιπο από το πρώτο πακέτο διάσωσης), 37 δις από τη συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα, ενώ άλλα 12 δις θα προέλθουν από την επαναγορά ομολόγων. Ακόμη προβλέπεται η επιμήκυνση από 15 έως και 30 χρόνια των ομολόγων που λήγουν από το άμεσο διάστημα έως το 2020. Μετά την ανακοίνωση της συμφωνίας οι οίκοι αξιολόγησης Fitch και Moody's υποβάθμισαν την Ελλάδα σε καθεστώς περιορισμένης χρεοκοπίας. Παρόλα αυτά η συμφωνία χαιρετίστηκε με αισιοδοξία στο εσωτερικό της χώρας, χαρακτηρίστηκε ιστορική και παρομοιάστηκε με το πακέτο Μάρσαλ της μεταπολεμικής περιόδου. Σύντομα όμως το κλίμα αισιοδοξίας μεταστράφηκε όταν παρουσιάστηκαν προβλήματα με κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης που έδειξαν απροθυμία να συμμετάσχουν στο πρόγραμμα χωρίς εγγυήσεις. Η κυβέρνηση προχώρησε σε διμερή συμφωνία με την Φινλανδία παρέχοντάς της εγγυήσεις για να συμμετάσχει στο δεύτερο δάνειο της Ελλάδας. Η συμφωνία μεταξύ των δύο χωρών προκάλεσε άμεσα αντιδράσεις άλλων χωρών της Ευρωζώνης, όπως η Αυστρία, η Ολλανδία και η Σλοβακία που απαίτησαν αντίστοιχες συμφωνίες, άλλα και της Γερμανίας που παρενέβη για να θέσει άκυρη τη συμφωνία Ελλάδας-Φινλανδίας.

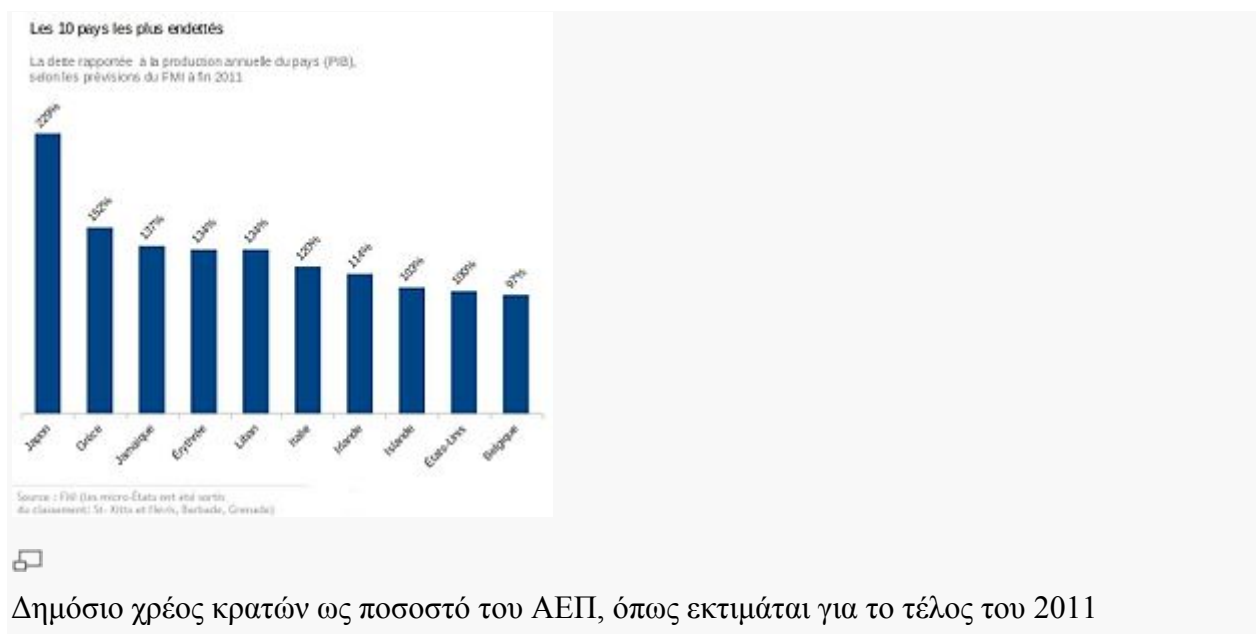
Στο τέλος Αυγούστου ανακοινώθηκε πως η οικονομία της Ελλάδας βρισκόταν εκτός στόχων, καθώς υπήρχε μεγάλη υστέρηση εσόδων και αύξηση δαπανών. Η κατάσταση αυτή συνεπικουρούμενη και από την απειλή της τρόικας για την μη καταβολή της έκτης δόσης του δανείου του πρώτου πακέτου διάσωσης, οδήγησε την κυβέρνηση σε μία σειρά έκτακτων συμπληρωματικών μέτρων τα οποία ανακοινώθηκαν κατά τη διάρκεια του Σεπτεμβρίου. Στα μέτρα που ανακοινώθηκαν περιλαμβάνονται τα εξής:

- Διεύρυνση του μέτρου της εργασιακής εφεδρείας και σε οργανισμούς που δεν καταργούνται
- Νέος έκτακτος φόρος στις κατοικίες που θα καταβάλλεται μέσω του λογαριασμού της ΔΕΗ
- Περικοπή συντάξεων και μεγάλες περικοπές στο εφάπαξ
- Νέες περικοπές μισθών στο δημόσιο και εφαρμογή ενιαίου μισθολογίου
- Μείωση του αφορολόγητου ορίου από τις 8.000€ στις 5.000€
- Άνοιγμα όλων των κλειστών επαγγελμάτων

Οι ανακοινώσεις και οι εξαγγελίες των νέων μέτρων οδήγησαν σε μία σειρά μεγάλων απεργιών, διαδηλώσεων και καταλήψεων σε δημόσιες υπηρεσίες και οργανισμούς. Στις 11 Οκτωβρίου, ανακοινώθηκε ότι η τράπεζα Proton Bank ζήτησε κεφαλαιακή ενίσχυση από την Ελληνική Κυβέρνηση και εντάχθηκε στο Ευρωπαϊκό Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας. Η απόφαση του Υπουργείου Οικονομικών πάρθηκε έπειτα από απαίτηση της Τράπεζας της Ελλάδος. Ουσιαστικά πρόκειται για την πρώτη κρατικοποίηση που προέκυψε κατά την διάρκεια της κρίσης χρέους.

Στις 6 Οκτωβρίου κατατέθηκε στη βουλή το πολυνομοσχέδιο για το νέο βαθμολόγιο-μισθολόγιο του δημοσίου, τις μειώσεις σε κύριες και επικουρικές συντάξεις, τις μειώσεις στο εφάπαξ, την νέα φορολογική κλίμακα και τις αλλαγές στα εργασιακά. Το πολυνομοσχέδιο ψηφίστηκε από το Ελληνικό Κοινοβούλιο στις 20 Οκτωβρίου, με 154 ψήφους υπέρ κατ'αρχήν και 153 υπέρ σε όλα τα άρθρα, σε σύνολο 298.

Η πορεία προς το δεύτερο μνημόνιο

Δημόσιο χρέος κρατών ως ποσοστό του ΑΕΠ, όπως εκτιμάται για το τέλος του 2011

Στις 23 Οκτωβρίου συγκλήθηκε έκτακτη σύνοδος κορυφής της Ευρωπαϊκής Ένωσης με στόχο την κατάρτιση ενός οριστικού σχεδίου αντιμετώπισης της κρίσης χρέους στην Ευρωζώνη. Η σύνοδος κατέληξε σε συμφωνία που ανακοινώθηκε τα ξημερώματα της 27ης Οκτωβρίου και απέβλεπε σε «κούρεμα» κατά 50% του ελληνικού χρέους και πρόσθετο πακέτο βοήθειας προς την Ελλάδα ύψους 130 δις €. Με βάση την συμφωνία οι ιδιώτες θα αποδεχτούν σε εθελοντική βάση, μείωση της αξίας των ελληνικών ομολόγων που διαθέτουν κατά 50%. Η συμφωνία θα συνοδεύεται από πρόγραμμα δημοσιονομικής προσαρμογής με διάρκεια μέχρι το 2021 και δημιουργία μηχανισμού μόνιμης εποπτείας της Ελλάδας για την συνεχή παρακολούθηση της εφαρμογής των μεταρρυθμίσεων. Παράλληλα αποφασίστηκε η

ανακεφαλαιοποίηση των ελληνικών τραπεζών με ποσό ύψους 30 δις € και αύξηση κατά ένα τρις € των κεφαλαίων του Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας. Οι αποφάσεις της συνόδου κορυφής χαιρετίστηκαν θετικά από την κυβέρνηση ενώ αποδοκιμάστηκαν από όλα τα κόμματα της αντιπολίτευσης, τα οποία έκαναν λόγο για απόφαση ελεγχόμενης χρεοκοπίας της Ελλάδας. Έντονη ανησυχία εκφράστηκε στο εσωτερικό της χώρας για τις επιπτώσεις της συμφωνίας στην εισοδηματική πολιτική των επόμενων ετών, στο μέλλον των ελληνικών τραπεζών και των ασφαλιστικών ταμείων που είναι εκτεθειμένα σε ελληνικά ομόλογα.

Δημοψήφισμα

Την Δευτέρα 31 Οκτωβρίου ο πρωθυπουργός Γεώργιος Α. Παπανδρέου ανακοίνωσε την απόφαση του για διεξαγωγή δημοψηφίσματος με θέμα την νέα δανειακή σύμβαση. Η απόφαση αυτή προκάλεσε έντονες αντιδράσεις από τα κόμματα της αντιπολίτευσης, άλλα και στο εσωτερικό του κυβερνώντος κόμματος. Οι εξελίξεις στην Ελλάδα υπήρξαν κύριο θέμα συζήτησης της συνόδου των G-20, στην οποία κλήθηκε και ο Έλληνας πρωθυπουργός. Στο περιθώριο της συνόδου υπήρξε συνάντηση της καγκελαρίου της Γερμανίας Άνγκελα Μέρκελ και του προέδρου της Γαλλίας Νικολά Σαρκοζί με τον πρωθυπουργό της Ελλάδας. Μετά το τέλος της συνάντησης οι Μέρκελ και Σαρκοζί ανακοίνωσαν πως από το αποτέλεσμα του δημοψηφίσματος θα κριθεί στην ουσία η παραμονή της Ελλάδας στην Ευρωζώνη. Ανακοινώθηκε επίσης πως παγώνει η εκταμίευση της έκτης δόσης του παλαιότερου πακέτου διάσωσης μέχρι την διενέργεια του δημοψηφίσματος.

Την Πέμπτη 3 Νοεμβρίου ο αντιπρόεδρος της κυβέρνησης και υπουργός οικονομικών Ευάγγελος Βενιζέλος τάχθηκε κατά της διεξαγωγής δημοψηφίσματος, θεωρώντας ότι «η θέση της Ελλάδας μέσα στο ευρώ είναι μια ιστορική κατάκτηση της χώρας που δεν μπορεί να τεθεί υπό αμφισβήτηση. Το κεκτημένο αυτό του ελληνικού λαού δεν μπορεί να εξαρτηθεί από την διεξαγωγή δημοψηφίσματος.»

Την ίδια περίοδο η πραγματική οικονομία συνέχιζε να επιδεινώνεται με την ανεργία να καταγράφει νέο ρεκόρ κατά τον μήνα Αύγουστο φτάνοντας το 18,4%[και ακόμα υψηλότερα κατά τον μήνα Νοέμβριο όπου έφτασε, σύμφωνα με τα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ, στο 20,9%. Η επιδείνωση της οικονομίας αποτυπώνεται στα όλο και συχνότερα περιστατικά υποσιτισμού μαθητών που παρουσιάζονταν σε σχολεία. Στα τέλη Ιανουαρίου του 2012 το υπουργείο παιδείας ανακοίνωσε πρόγραμμα συσσιτίων για μαθητές, για την αντιμετώπιση του προβλήματος.

Ποσοστό ανεργίας (Ιανουάριος 2010 – Δεκέμβριος 2012)
 Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ[107]

2010	Ιαν	Φεβρ	Μαρ	Απρ	Μαι	Ιουν	Ιουλ	Αυγ	Σεπτ	Οκτ	Νοεμ	Δεκ
	11.3	12.1	11.6	11.9	12.0	11.6	12.0	12.2	12.6	13.5	13.9	14.8
2011	Ιαν	Φεβρ	Μαρ	Απρ	Μαι	Ιουν	Ιουλ	Αυγ	Σεπτ	Οκτ	Νοεμ	Δεκ
	15.1	15.9	16.2	15.8	16.6	16.0	16.5	18.4	17.5	18.2	20.9	21.0
2012	Ιαν	Φεβρ	Μαρ	Απρ	Μαι	Ιουν	Ιουλ	Αυγ	Σεπτ	Οκτ	Νοεμ	Δεκ
	21.5	21.7	22.1	23.1	23.9	24.8	25.1	25.4				

Νέα μέτρα

Τα νέα μέτρα που συνοδεύουν το μνημόνιο εγκρίθηκαν από την Κυβέρνηση στις 10 Φεβρουαρίου 2012 και περιλαμβάνουν τα εξής:

- Μείωση κατά 22% του κατώτατου μισθού σε όλα τα κλιμάκια του βασικού μισθού (από 751€ σε 586€) και 32% στους νεοεισερχόμενους μέχρι 25 ετών.
- Κατάργηση 150.000 θέσεων εργασίας από το δημόσιο τομέα έως το 2015, εκ των οποίων 15.000 μέσα στο 2012.
- Ατομικές ή επιχειρησιακές συμβάσεις εργασίας αντί για τις κλαδικές. Άρση μονιμότητας σε ΔΕΚΟ και υπό κρατικό έλεγχο τράπεζες.
- Περικοπές συντάξεων, επιδομάτων, δαπανών υγείας, άμυνας, λειτουργιών του Κράτους και εκλογών.
- Κατάργηση των Οργανισμών Εργατικής Κατοικίας και Εστίας.
- Αύξηση αντικειμενικών αξιών και ενοποίηση φόρων στα ακίνητα.
- Πλήρες άνοιγμα 20 κλειστών επαγγελμάτων.
- Αύξηση των εισιτηρίων στις Αστικές Συγκοινωνίες και στον ΟΣΕ κατά 25%.
- Κλείσιμο 200 εφοριών, κατάργηση φοροαπαλλαγών και χαμηλού ΦΠΑ στα νησιά.

Τα νέα μέτρα που συνόδευαν το δεύτερο Μνημόνιο οδήγησαν σε παραίτηση στελεχών της Κυβέρνησης και αποχώρηση του ΛΑΟΣ λίγες μέρες πριν την ψήφισή του.

Ψήφιση

Το δεύτερο Μνημόνιο συζητήθηκε στη Βουλή στις 12 Φεβρουαρίου 2012 («Έγκριση των Σχεδίων Συμβάσεων Χρηματοδοτικής Διευκόλυνσης μεταξύ του Ευρωπαϊκού Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (Ε.Τ.Χ.Σ.), της Ελληνικής Δημοκρατίας και της Τράπεζας της Ελλάδος, του Σχεδίου του Μνημονίου Συνεννόησης μεταξύ της Ελληνικής Δημοκρατίας, της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και της Τράπεζας της Ελλάδος και άλλες επείγουσες διατάξεις για τη μείωση του δημοσίου χρέους και τη διάσωση της εθνικής οικονομίας») και ψηφίστηκε τις

πρώτες πρωινές ώρες της 13ης Φεβρουαρίου. Υπέρ ψήφισαν 199 βουλευτές, κατά 74 και 5 ψήφισαν παρών.

Στις 9 Μαρτίου ολοκληρώθηκε με επιτυχία το PSI. Η συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα έφτασε το 95,7%. Για τα υπόλοιπα ομόλογα ύψους 8,5 δις δόθηκε παράταση μέχρι τις 20 Απριλίου. Η απόφαση της κυβέρνησης να συμπεριληφθούν ρήτρες συλλογικής δράσης (CACs) θεωρήθηκε πιστωτικό γεγονός από την ISDA και οδήγησε στην ενεργοποίηση των CDS ύψους 3,2 δις.

Νέα Κυβέρνηση

Οι εκλογές της 17ης Ιουνίου ανέδειξαν την Νέα Δημοκρατία πρώτο κόμμα, χωρίς όμως αυτοδυναμία. Με την συνεργασία του ΠΑΣΟΚ και της ΔΗΜΑΡ, επιτεύχθηκε σχηματισμός κυβέρνησης συνεργασίας με πρωθυπουργό τον Αντώνη Σαμαρά.

Μεσοπρόθεσμο Πλαίσιο Δημοσιονομικής Στρατηγικής 2013-2016

Οι διαπραγματεύσεις διαρκείας της κυβέρνησης με την τρόικα κατέληξαν στην κατάρτιση του μεσοπρόθεσμου πλαισίου δημοσιονομικής στρατηγικής 2013-2016. Το πολυνομοσχέδιο κατατέθηκε στη βουλή στις 5 Νοεμβρίου, σε ένα άρθρο 216 σελίδων, με τη διαδικασία του κατεπείγοντος. Προέβλεπε μέτρα ύψους 18,9 δις Ευρώ, από τα οποία τα 9,4 δις αφορούν το έτος 2013. Υπερψηφίστηκε στις 7 Νοεμβρίου με 153 ψήφους από τις κοινοβουλευτικές ομάδες της ΝΔ και του ΠΑΣΟΚ, στις οποίες υπήρξαν και βουλευτές που διαφοροποιήθηκαν.

Στο πακέτο μέτρων περιλαμβάνονταν μεταξύ άλλων:

- Αύξηση των ορίων ηλικίας συνταξιοδότησης κατά 2 έτη, από 1-1-2013.
- Μείωση στις συντάξεις από 5 έως και 15%, από τα 1.000 ευρώ και άνω.
- Μειώσεις στο εφάπαξ έως 83%.
- Κατάργηση της καθολικότητας της Εθνικής Γενικής Συλλογικής Σύμβασης Εργασίας.
 - Κατάργηση των Δώρων Χριστουγέννων και Πάσχα, όπως και των επιδομάτων αδείας για τους δημοσίους υπαλλήλους και συνταξιούχους.
 - Μείωση χρόνου προειδοποίησης για απολύσεις σε 4 αντί 6 μήνες.
 - Περικοπές στα ειδικά μισθολόγια.
 - Ένταξη στο ενιαίο μισθολόγιο των εργαζομένων στις ΔΕΚΟ.
 - Εφαρμογή διαθεσιμότητας ενός έτους, με μειωμένο μισθό σε μόνιμους υπαλλήλους του δημοσίου, οι θέσεις των οποίων καταργούνται.
 - Κατάργηση των πολυάριθμων οικογενειακών επιδομάτων και αντικατάστασής τους από το ενιαίο επίδομα στήριξης τέκνων.

- Αύξηση φόρου στο υγραέριο κίνησης κατά 23 λεπτά.
- Εισαγωγή έκτακτης εισφοράς στα φωτοβολταϊκά.
- Αντίτιμο 25 ευρώ για εισαγωγή σε νοσοκομείο.

4.2 ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Η Ελλάδα έχει φτάσει σε ένα κρίσιμο σημείο. Η χώρα πρέπει να κάνει μια σημαντική επιλογή μεταξύ της συνέχισης του τολμηρού μεταρρυθμιστικού προγράμματος για τη επίτευξη μιας σύγχρονης και ανταγωνιστικής οικονομίας που παρέχει ανάπτυξη και θέσεις εργασίας ή λόγω δύσκολων αντίθετων ανέμων, να επιτρέψει την επιβράδυνση του ρυθμού της μεταρρύθμισης. Σύμφωνα με το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο η δεύτερη επιλογή θα ήταν λάθος, γιατί θα επιμήκυνε τους δύσκολους καιρούς αντί να βοηθήσει στο να ξεπεραστούν αφού μέχρι πέρυσι η οικονομία βρισκόταν μεταξύ συμπληγιάδων, βούλιαζε σε βαθιά ύφεση και αντιμετώπιζε έντονες χρηματοοικονομικές και εξωτερικές πιέσεις. Μέσα σε ένα τέτοιο περιβάλλον άρχισε το πρόγραμμα της οικονομικής μεταρρύθμισης και κατά γενική ομολογία αυτή η τολμηρή προσπάθεια είχε θετικές επιπτώσεις, άσχετα από την πεποίθηση ορισμένων ότι η πρόοδος ήταν ασήμαντη. Την παραπάνω άποψη την υποστηρίζουν και κάποια δείγματα μέσα από την ελληνική οικονομία όπως:

- **Το δημοσιονομικό έλλειμμα.** Το έλλειμμα μειώθηκε κατά 5 τοις εκατό του ΑΕΠ παρά την ύφεση του επιπέδου 4 ^ τοις εκατό του ΑΕΠ - αυτό είναι σημαντικό επίτευγμα.
- **Ο πληθωρισμός** παραμένει πολύ υψηλός ποσοτικά, αλλά βρίσκεται σε ύφεση. Στην πραγματικότητα, αν εξαιρέσουμε τις φορολογικές επιπτώσεις, ο πληθωρισμός από τον Ιούλιο του 2010 είναι πολύ χαμηλότερος από τον μέσο Ευρωπαϊκό όρο.
- **Η ανταγωνιστικότητα** βελτιώνεται, καθώς οι μονάδες εργατικού κόστους μειώνονται σημαντικά.
- **Δυναμική προσαρμογή.** Η δομή της οικονομίας αλλάζει. Οι εξαγωγές οδηγούν την ανάπτυξη, και άρχισαν να αντισταθμίζουν τη χαμηλή εσωτερική ζήτηση.
- **Το τραπεζικό σύστημα.** Με μεγάλη συνάφεια προς το σημερινό θέμα, οι τράπεζες έδειξαν μεγάλη ευκαμψία και διατήρησαν επαρκή κεφαλαιοποίηση (πολλές από τις μεγάλες τράπεζες μάλιστα απευθύνθηκαν στην κεφαλαιαγορά).

Επιπρόσθετα, η χώρα άρχισε επίσης ένα φιλόδοξο πρόγραμμα ευρύτερων διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων.

- Η ευρεία μεταρρύθμιση του συνταξιοδοτικού -μια από τις πιο τολμηρές στην Ευρώπη- ενίσχυσε υλικά την φερεγγυότητα.

- **Η μεταρρυθμίσεις στην αγορά εργασίας** έκαναν ένα βήμα μπροστά προς την κατεύθυνση μεγαλύτερης ευελιξίας με τον περιορισμό του κόστους προσλήψεων και απολύσεων, και επιτρέποντας τη σύναψη εργασιακών συμβάσεων στο επίπεδο των εταιρειών.

- **Οι μεταρρυθμίσεις στον κλάδο των υπηρεσιών** άρχισαν να απελευθερώνουν τις μεταφορές και τα κλειστά επαγγέλματα, ενώ **οι μεταρρυθμίσεις στο επιχειρηματικό περιβάλλον** απλοποιούν τις διαδικασίες έναρξης εργασιών για νέες επιχειρήσεις και τη χορήγηση αδειών, καθώς και τη διαδικασία έγκρισης μεγάλων επενδύσεων.

Με λίγα λόγια, η χώρα σημείωσε σημαντικά επιτεύγματα το 2010 για τα οποία, σε σύγκριση με άλλες χώρες που πέρασαν κρίσεις και με τα οποία ασχολήθηκα, της αξίζει έπαινος.

Δυστυχώς όμως, το έργο της συνέχισης αυτών των επιτευγμάτων έχει γίνει πιο δύσκολο με την παρουσία ισχυρών αντίθετων ανέμων που προέρχονται από ένα επιδεινούμενο εσωτερικό και εξωτερικό πολιτικό περιβάλλον διότι:

- Μετά από μια περίοδο βελτίωσης της εμπιστοσύνης κατά το τρίτο τρίμηνο του 2010, διαταραχές της αγοράς σε άλλα μέρη της περιοχής του Ευρώ ανανέωσαν την πίεση στις Ελληνικές προθεσμιακές τιμές (σπρέντ).

- Η διστακτική πολιτική υποστήριξη του προγράμματος και οι εσωτερικές διαμάχες, σε συνδυασμό με τα μικτά μηνύματα από τους Ευρωπαίους εταίρους, έχουν αυξήσει την αβεβαιότητα.

- Επαναλαμβανόμενες συζητήσεις για την ανάμιξη του ιδιωτικού τομέα, έχουν αυξήσει τους φόβους της αγοράς οι οποίοι υπονόμευσαν την αξιοπιστία της Ελλάδας όσον αφορά τη δέσμευσή της να μην επαναδιαπραγματευθεί το χρέος της, και

- Υποβαθμίστηκαν οι αξιολογήσεις του δημοσίου, των τραπεζών και των διαρθρωμένων χρηματοδοτικών τους προϊόντων, περιπλέκοντας τη διαχείριση της ρευστότητας.

Μέσα στο πλαίσιο αυτό, από τα τέλη του 2010 η εφαρμογή της διαδικασίας των μεταρρυθμίσεων έχασε την ορμή της τοποθετώντας το κυβερνητικό πρόγραμμα σε σταυροδρόμι:

Οι **διαρθρωτικές δημοσιονομικές μεταρρυθμίσεις** καθυστέρησαν να αποδώσουν και σαν αποτέλεσμα, για να μειωθεί το δημοσιονομικό έλλειμμα χρειάστηκε να συμπεριληφθούν σοβαρές προσωρινές λύσεις (όπως η συμπίεση των δαπανών σε μετρητά (με υπερημερίες), καθώς και αφ' άπαξ μέτρα). Όμως χωρίς την εκβάθυνση αυτών των δημοσιονομικών μεταρρυθμίσεων το έλλειμμα μπορεί να κολλήσει στο 10% του ΑΕΠ καθώς προχωρούμε μπροστά.

Επιπρόσθετα, η εφαρμογή των ευρύτερων πραγματικών διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων στην οικονομία επιβραδύνθηκε επίσης το 2011. Αυτό σημαίνει ότι η προσαρμογή προέρχεται ολοένα και περισσότερο από πιέσεις της ύφεσης στην ανεργία αντί από οφέλη παραγωγικότητας ή από την ομαλή ανακατανομή πόρων της οικονομίας. Η δική μας ανησυχία έγκειται στο ότι αν δεν γίνουν περαιτέρω μεταρρυθμίσεις, η οικονομία θα επανέλθει σε ισορροπία σαν αποτέλεσμα χαμηλότερων εισοδημάτων και επιπέδων ζωής (δηλαδή από χαμηλότερη ζήτηση), αντί να επανέλθει από υψηλότερη παραγωγικότητα και απόδοση (δηλαδή από μεγαλύτερη προσφορά).

Για τους λόγους αυτούς, είναι ζωτικής σημασίας να αναζωογονηθούν οι μεταρρυθμιστικές προσπάθειες και να απεγκλωβιστεί το δυναμικό της ανάπτυξης. Για να επιτευχθεί πρόοδος απαιτούνται μεταρρυθμίσεις σε τέσσερις ζωτικούς τομείς:

- Πρώτον, η Βουλή πρέπει να εγκρίνει τη **μεσοπρόθεσμη δημοσιονομική στρατηγική** των αρχών και την απαραίτητη νομοθεσία για την εφαρμογή των μέτρων. Αυτή η στρατηγική έχει σαν στόχο τη μείωση του ελλείμματος κάτω από το 3 τοις εκατό του ΑΕΠ μέχρι το 2014, τοποθετώντας με τον τρόπο αυτό την αναλογία του χρέους σε φθίνουσα πορεία, και διασφαλίζοντας τη δίκαιη κατανομή του βάρους της προσαρμογής. Η επικέντρωση γίνεται στην εξυγίανση των δημόσιων φορέων, στη φορολογική πολιτική, στη μεταρρύθμιση της δημόσιας διοίκησης και στην καλύτερη επιλογή στόχων όσον αφορά τις κοινωνικές δαπάνες.

- Δεύτερον, το **σχέδιο για τις ιδιωτικοποιήσεις** πρέπει επίσης να εγκριθεί από τη Βουλή, και η διαδικασία πωλήσεων δημόσιας περιουσίας πρέπει να αρχίσει χωρίς καθυστερήσεις. Κανένας δεν θα μπορέσει να κατηγορήσει την Ελλάδα ότι το κάνει με μισή καρδιά, αν η χώρα πετύχει τους στόχους της ιδιωτικοποίησης μέχρι το 2015.

- Τρίτον, στον τομέα των **δημοσιονομικών θεσμικών μεταρρυθμίσεων**, τα σχέδια για την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής πρέπει να αποδώσουν καρπούς, ενώ θα πρέπει να εφαρμοστούν πλήρως οι έλεγχοι των δαπανών και οι δημοσιονομικές αναφορές.

- Τέταρτον, οι **ευρύτερες πραγματικές διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις στην οικονομία** για τη βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος και της απασχόλησης πρέπει να επιδιωχθεί με ανανεωμένο σθένος. Για παράδειγμα: (1) οι μεταρρυθμίσεις στον τομέα των συλλογικών διαπραγματεύσεων και στη δυνατότητα ύπαρξης μισθών πιο κάτω από τα κατώτερα επίπεδα χρειάζονται περαιτέρω ώθηση, (2) η «επιταχυμένη διαδικασία» επενδύσεων πρέπει τελικά να αποδείξει την ονομασία της και να περιλάβει πρόσθετα επενδυτικά έργα, και να μην επικεντρώνεται μόνο σε επιλεγμένα μεγάλα έργα, (3) στο μέλλον πρέπει να αποφεύγεται η αργή σταδιακή εφαρμογή της απελευθέρωσης σε ελεγχόμενα επαγγέλματα ή σε μεταρρυθμίσεις ιδιοκτητών φορτηγών -οι μεταρρυθμίσεις πρέπει να ισχύουν αμέσως. Υπάρχουν πολλές άλλες

μεταρρυθμίσεις που έχουν ξεκινήσει αλλά που δεν έχουν ολοκληρωθεί ούτε κατά προσέγγιση -κι αυτές επίσης χρειάζονται μια νέα δόση ενέργειας και αποτελεσματικότητας.

Η επιδίωξη αυτών των μεταρρυθμίσεων θα δημιουργήσει επενδυτικές ευκαιρίες και θα στηρίξει τη δημιουργία μεγαλύτερης εμπιστοσύνης. Πιστεύουμε ότι το Ελληνικό πρόγραμμα προσαρμογής μπορεί να πετύχει, και αυτή η επιτυχία θα εξαρτηθεί επίσης από τρεις ζωτικούς παράγοντες:

- Οι Ελληνικές αρχές πρέπει να μιλούν με μια φωνή, χωρίς να αφήνουν καμία αμφιβολία σχετικά με την αποφασιστικότητα τους να πετύχουν τη δημοσιονομική εξυγίανση και να βελτιώσουν το δυναμικό της ανάπτυξης.

- Ταυτόχρονα, οι εταίροι της Ελλάδας στην περιοχή του Ευρώ πρέπει επίσης να μιλούν με μια φωνή και να δεσμευτούν πλήρως στην υλοποίηση του προγράμματος, χωρίς να αφήνουν καμία αμφιβολία σχετικά με τη συνεχή χρηματοοικονομική και την πολιτική τους υποστήριξη στις προσπάθειες τις χώρας.

- Τελικά, το Ελληνικό τραπεζικό σύστημα θα παίξει επίσης έναν ζωτικό ρόλο ανοίγοντας το δρόμο προς την οικονομική ανάκαμψη με τη χρηματοδότηση των επενδύσεων και του εμπορίου, καθώς και με τη στήριξη των μακροοικονομικών και δημοσιονομικών προγραμμάτων. Επιτρέψτε μου τώρα να αναφερθώ στις προοπτικές του τραπεζικού συστήματος.

Η κρίση έχει θέσει σε δοκιμασία τις Ελληνικές τράπεζες διότι:

- Οι τράπεζες δεν ήταν υπερβολικά μοχλευμένες στην αρχή της ύφεσης, αλλά πολλές αύξησαν τα ανοίγματα τους προς το δημόσιο στην περίοδο πριν από την κρίση, καθώς επίσης και με τη μόχλευση αναχρηματοδοτήσεων χαμηλού κόστους που ήταν διαθέσιμες από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα.

- Με την επακόλουθη μείωση της χρηματοδότησης, το σύστημα τώρα αντιμετωπίζει δυσκολίες ρευστότητας. Οι τράπεζες έχουν αποκλειστεί από τις κεντρικές χρηματοδοτικές αγορές (με εξαίρεση κάποιες σποραδικές προσβάσεις με υψηλό κόστος), και η βάση των καταθέσεων έχει συρρικνωθεί από τις επιπτώσεις της ύφεσης και του σταθερού ελλείμματος τρεχουσών συναλλαγών. Η κατ' εξαίρεση υποστήριξη της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας έχει βοηθήσει, αλλά θα πρέπει να χαλαρώσει με την πάροδο του χρόνου.

- Το σύστημα αντιμετωπίζει επίσης δυσκολία στη διατήρηση επαρκούς επιπέδου κεφαλαίων. Τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια αυξάνονται μειώνοντας τα κέρδη, και τα ανοίγματα προς το δημόσιο έχουν μειώσει την αξιολόγηση των τραπεζών καθιστώντας σημαντική την περαιτέρω συγκέντρωση κεφαλαίων.

Το πρόγραμμα προβλέπει αρκετούς διαύλους πολιτικής για τη στήριξη της χρηματοοικονομικής σταθερότητας:

Η κυβέρνηση και η κεντρική τράπεζα έχουν τα εργαλεία για την παροχή υποστήριξης της ρευστότητας, μέσα στο πλαίσιο των κατ' εξαίρεση μηχανισμών υποστήριξης της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας. Οι κυβερνητικές εγγυήσεις για τα τραπεζικά ομόλογα υπήρξαν αποτελεσματικές στην παροχή υποστήριξης για τις τράπεζες, και ετοιμάζεται μια νέα δόση. Η Τράπεζα της Ελλάδος έχει επίσης άλλα όργανα στη διάθεσή της.

Όσον αφορά την κεφαλαιακή υποστήριξη, το Ταμείο Χρηματοοικονομικής Σταθερότητας (ΤΧΣ) είναι διαθέσιμο σαν δίκτυ ασφαλείας για βιώσιμες τράπεζες που δεν μπορούν να συγκεντρώσουν κεφάλαια στην ιδιωτική αγορά. Οι ανάγκες του ΤΧΣ επανεξετάζονται τακτικά για να διασφαλιστεί ότι το ταμείο διαθέτει επαρκή ποσά προς διάθεση.

Επίσης, αξίζει να σημειωθεί ότι το δίκτυ ασφαλείας του ΤΧΣ δεν έχει σκοπό να υποκαταστήσει τις ατομικές ενέργειες των τραπεζών. Πρέπει να είναι ευθύνη των τραπεζών να φροντίσουν τα προβλήματά τους κατά το μέγιστο δυνατό βαθμό. Υπάρχει επίσης ανάγκη επίτευξης μεγαλύτερου διαχωρισμού μεταξύ τραπεζών και κυβέρνησης. Οι τράπεζες πρέπει να κάνουν προσεκτικό σχεδιασμό για να λειτουργήσουν σ' αυτό το περιβάλλον:

Μεσοπρόθεσμα σχέδια χρηματοδότησης είναι ευπρόσδεκτα. Το πρόγραμμα αναγνωρίζει ότι η απομόχλευση πρέπει να προχωρήσει με μεγάλη ταχύτητα για να μην υπονομεύσει τις τιμές περιουσιακών στοιχείων και την ίδια την ανάκαμψη -πρέπει να αποφευχθεί μια χρηματοπιστωτική κρίση. Ταυτόχρονα, οι τράπεζες πρέπει να απεμπλακούν από τα μέτρα της κατ' εξαίρεση υποστήριξης που παρέχεται από του σύστημα του Ευρώ. Τα χρηματοδοτικά σχέδια ρυθμίζονται για να αντισταθμιστούν αυτές οι τάσεις, ώστε η απομόχλευση να μπορέσει να πραγματοποιηθεί με ρυθμό που συμβαδίζει με το δημοσιονομικό και μακροοικονομικό πρόγραμμα.

Οι τράπεζες πρέπει ακόμη να αυξήσουν τα κεφαλαιακά τους αποθέματα. Η αβεβαιότητα του τρόπου με τον οποίο η ύφεση και η δημοσιονομική προσαρμογή θα επηρεάσει τα δάνεια, απαιτεί κεφαλαιακό απόθεμα ασφαλείας. Εφόσον υπάρχει αμφιβολία για τα περιουσιακά στοιχεία των τραπεζών, η πρόσβαση στις κεντρικές αγορές μάλλον θα συνεχίσει να έχει εμπόδια. Για το λόγο αυτό, τα αυξημένα κεφαλαιακά αποθέματα ασφαλείας θα βοηθήσουν στον περιορισμό αυτών των αμφιβολιών.

Τώρα, καθώς το σύστημα προσαρμόζεται στη χαμηλότερη μόχλευση, στα υψηλότερα κεφάλαια, και στην επίπτωση από τη δημοσιονομική προσαρμογή, θα πρέπει να αναμένουμε ότι:

- Οι τράπεζες πρέπει να συνεργάζονται στενά με τους πελάτες τους για να αποφύγουν αδυναμίες αποπληρωμής δανείων, γεγονός που θα μπορούσε να επιδεινώσει περισσότερο τις οικονομικές δυσκολίες. Από τη μια πλευρά, το νομικό πλαίσιο για την αναδιάρθρωση των ιδιωτικών δανείων μπορεί να βελτιωθεί περισσότερο για τη βελτιστοποίηση της διαδικασίας και

για τις τράπεζες και για τους πελάτες. Από την άλλη πλευρά, η μοίρα του Ελληνικού δημοσίου και του τραπεζικού συστήματος παραμένει επίσης στενά συνδεδεμένη: Η κυβέρνηση βασίζεται στη συνεχή δέσμευση των τραπεζών να διατηρούν το άνοιγμα τους προς αυτήν, και οι Ελληνικές τράπεζες επηρεάζονται από τη δύσκολη δημοσιονομική θέση του δημοσίου, αλλά εξαρτώνται επίσης από τις κυβερνητικές εγγυήσεις για ασφάλεια και θα δέχονταν σοβαρό χτύπημα σε περίπτωση επαναδιαπραγμάτευσης του δημόσιου χρέους.

- Σχετικά με την απομόχλευση του συστήματος, μπορεί να χρειαστεί κάποιο χρονικό διάστημα για την αναβίωση των καταθέσεων, και οι τράπεζες αναμφίβολα θα κάνουν μια προσπάθεια απομόχλευσης με την διάθεση μη θεμελιωδών περιουσιακών στοιχείων, με τη μείωση των ξένων ανοιγμάτων τους και με τη λήψη άλλων μέτρων ανάλογα με τις ανάγκες.

- Ο δημόσιος τομέας πρέπει να βγει από το τραπεζικό σύστημα. Η κυβερνητική στρατηγική για την ιδιωτικοποίηση προβλέπει την πώληση διαφόρων συμφερόντων της κυβέρνησης. Αυτό θα εξαλείψει τις διαταραχές κατανομής και θα στηρίξει αποδοτικότερες επενδύσεις δια μέσου ιδιωτικών τραπεζών.

- Η εξυγίανση του τραπεζικού τομέα είναι απαραίτητη. Η είσοδος πρόσθετων διεθνών τραπεζών πρώτου επιπέδου σαν ισχυροί εταίροι θα ενισχύσουν το Ελληνικό τραπεζικό σύστημα -από πλευράς ρευστότητας και κεφαλαίου- στηρίζοντας με τον τρόπο αυτό την εμπιστοσύνη και την οικονομική ανάκαμψη.

Τελικά, το δυναμικό ανάπτυξης της Ελλάδας καθώς, και η ελαστικότητά του είναι ουσιώδη στοιχεία. Ένα θεμελιωδώς ασφαλές τραπεζικό σύστημα, ο αναπροσανατολισμός προς επενδύσεις του ιδιωτικού τομέα και η απόδοση των εξαγωγών, μαζί με τη στήριξη ευρέων οικονομικών μεταρρυθμίσεων και τον περιορισμό του δημόσιου τομέα είναι ένα μίγμα που υπόσχεται πολλά. Η πλήρης εφαρμογή του προγράμματος είναι ουσιαστικής σημασίας.

4.3 Η ΛΟΓΙΚΗ ΚΑΙ Η ΑΜΕΡΟΛΗΨΙΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Για να ορθοποδήσει η Ελλάδα χρειάζεται δύο πράγματα. Πρώτον, ένα μικρότερο βάρος από δάνεια. Δεύτερον, μια βελτιωμένη οικονομική ανταγωνιστικότητα. Το νέο πρόγραμμα απευθύνεται και στα δύο.

Μερικές χώρες μπόρεσαν και ξεχρέωσαν βαριά δημόσια χρέη. Αυτές που το πέτυχαν, το κατάφεραν με βιώσιμη υψηλή ανάπτυξη. Όμως, στην περίπτωση της Ελλάδος, ήταν ξεκάθαρο ότι η υψηλή ανάπτυξη -πόσο μάλλον η βιώσιμη υψηλή ανάπτυξη- δεν θα έρχονταν αρκετά σύντομα. Το χρέος έπρεπε να επαναδιαπραγματευθεί.

Η διαδικασία ήταν μακρά και τρικυμιώδης. Η διαπραγμάτευση μεταξύ πιστωτών και οφειλετών σπάνια είναι κάτι εύκολο. Στην πορεία, οι ξένοι πιστωτές συχνά κακολογούνταν στην Ελλάδα σαν «κακοποιά στοιχεία» πλούσιες τράπεζες, που θα μπορούσαν και που θα 'πρεπε να είναι διατεθειμένες να υποστούν κάποιες απώλειες. Βέβαια, οι τράπεζες ανήκουν στον κόσμο, με ένα μέρος του που αποταμιεύει για τη σύνταξη του, και που είδε τις τραπεζικές του μετοχές να χάνουν την αξία τους.

Η συμφωνία για τη συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα (PSI) η μεγαλύτερη επαναδιαπραγμάτευση δημόσιου χρέους στην ιστορία- μείωσε το βάρος του χρέους κάθε άνδρα, γυναίκας και παιδιού κατά €10.000 μέσο όρο, μια ευμεγέθης συνεισφορά εκ μέρους των ξένων αποταμιευτών.

Τώρα η Ελλάδα πρέπει να κάνει τη δική της κίνηση με βιώσιμη πολιτική δέσμευση για την εφαρμογή των δύσκολων αλλά χρήσιμων δημοσιονομικών, οικονομικών και διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων που συμφωνήθηκαν σαν μέρος του προγράμματος που στηρίζεται από τους εταίρους της Ελλάδος στη ζώνη του Ευρώ και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο. Αναμφίβολα, το έργο είναι βαρύ. Αποτελεί όμως και μια ευκαιρία -για την εκμετάλλευση του οικονομικού ανοίγματος που δημιουργήθηκε από ιδιωτικούς και δημόσιους πιστωτές.

Η διόρθωση των οικονομικών του δημοσίου

Η Ελλάδα για να μπορέσει να εκμεταλλευτεί την ευκαιρία που της έχει δοθεί θα πρέπει:

Πρώτον, πρέπει να μειώσει περισσότερο το δημοσιονομικό της έλλειμμα, διαφορετικά θα εκμηδενιστεί η πρόοδος που επιτεύχθηκε πρόσφατα με το χρέος. Η δημοσιονομική προσπάθεια που έχει επιτευχθεί είναι πραγματικά εντυπωσιακή, μειώνοντας το πρωτογενές έλλειμμα από 10 τοις εκατό σε λιγότερο από 3 τοις εκατό. Η μείωση και η κεφαλαιοποίηση του χρέους θα βοηθήσει στη μείωση των πληρωμών τόκων, αλλά αυτό δεν αρκεί από μόνο του να κλείσει την τρύπα στα δημόσια οικονομικά. Η Ελλάδα ακόμη παρουσιάζει πρωτογενές έλλειμμα και σύντομα θα χρειαστεί να παρουσιάσει πρωτογενές πλεόνασμα. Θα χρειαστεί να περικοπούν πολλές δαπάνες. Όσον αφορά τη φορολογία, λόγω των σκληρών μέτρων που πρέπει να παρθούν, το πρόγραμμα επικεντρώνεται στην αμεροληψία, δηλαδή στη διασφάλιση ότι ο πλούσιος κόσμος θα πληρώσει το δίκαιο μερίδιο που του αναλογεί.

Εξίσου ή ίσως πιο σημαντικά, η Ελλάδα πρέπει να μειώσει το έλλειμμα των τρεχουσών συναλλαγών της, για δύο διαφορετικούς λόγους. Πρώτον, καμία χώρα δεν μπορεί να παρουσιάζει ένα μεγάλο έλλειμμα τρεχουσών συναλλαγών και να δανείζεται από τον υπόλοιπο κόσμο για πάντα. Δεύτερον, καθώς η οικονομική λιτότητα συρρικνώνει την εσωτερική ζήτηση, ο μόνος τρόπος για να επιστρέψει στην ανάπτυξη είναι να βασιστεί περισσότερο στην εξωτερική ζήτηση για να μειώσει το έλλειμμα των τρεχουσών συναλλαγών.

Και η Ελλάδα έχει ακόμη ένα πολύ μεγάλο έλλειμμα τρεχουσών συναλλαγών, κοντά στο 10 τοις εκατό του ΑΕΠ, παρά το συρρικνωμένο επίπεδο παραγωγής. Δεν είναι μυστικό ότι για να μειώσει μια χώρα το έλλειμμα των τρεχουσών της συναλλαγών πρέπει να γίνει πιο ανταγωνιστική, να πουλάει περισσότερα πράγματα στο εξωτερικό και να αγοράζει λιγότερα πράγματα από το εξωτερικό. Αυτή τη στιγμή η Ελλάδα εξάγει μόνο το 14 τοις εκατό των αγαθών που παράγει.

Αλλά κατά πόσο πρέπει να βελτιώσει η Ελλάδα την ανταγωνιστικότητα της; Είναι δύσκολο να πούμε με σιγουριά, αλλά αυτό που φαίνεται ότι απαιτείται είναι μια βελτίωση της ανταγωνιστικότητας ή πραγματική υποτίμηση περίπου κατά 20 τοις εκατό.

Υπάρχουν δύο τρόποι για να γίνει κάποιος ανταγωνιστικός: είτε να γίνει πιο παραγωγικός, είτε να μειώσει μισθούς και κόστη που δεν σχετίζονται με τη μισθοδοσία. Ο πρώτος τρόπος είναι πολύ πιο ελκυστικός. Αλλά δεν υπάρχει μαγικό ραβδί. Ενώ πολλοί τομείς στην Ελλάδα παρουσιάζουν μεγάλο χάσμα παραγωγικότητας, οι απαραίτητες μεταρρυθμίσεις περιλαμβάνουν νομοθετικές αλλαγές και αλλαγές συμπεριφοράς, και καμιά τους δεν επιτυγχάνεται εύκολα. Το πρόγραμμα που σχεδιάστηκε με την Ελληνική Κυβέρνηση κάνει μεγάλες προσπάθειες να εντοπίσει που και πως μπορεί να επιτευχθεί πρόοδος.

Αυτό μας αφήνει με τις μειώσεις των σχετικών μισθών, τουλάχιστον μέχρι να αρχίσει η υψηλότερη παραγωγικότητα. Σε χώρες με ευέλικτες συναλλαγματικές ισοτιμίες, αυτό μπορεί να επιτευχθεί με την υποτίμηση του νομίσματος. Σε χώρες που αποτελούν μέρος μια ζώνης με κοινό νόμισμα, αυτό πρέπει να επιτευχθεί με τη μείωση των ονομαστικών μισθών και τιμών. Για χρόνια, στην Ελλάδα οι μισθοί αυξάνονταν γρηγορότερα από την αύξηση της παραγωγικότητας, κάνοντας το πρόβλημα πιο πολυσύνθετο. Τα κόστη ανά μονάδα παραγωγής -που είναι σημαντική μονάδα μέτρησης της παραγωγικότητας- αυξήθηκαν περισσότερο από 35 τοις εκατό στο διάστημα 2000-10, σε σύγκριση με λιγότερο από 20 τοις εκατό στη ζώνη του Ευρώ. Αυτό πρέπει να διορθωθεί.

Ο καλύτερος τρόπος προς τα εμπρός θα μπορούσε να είχε επιτευχθεί με διαπραγμάτευση μεταξύ των κοινωνικών εταίρων για τη μείωση μισθών και τιμών. Αυτό δεν έγινε. Το πρόγραμμα προσπαθεί να επιταχύνει τη διαδικασία, ενώ παράλληλα προστατεύει τους πιο ευάλωτους. Η σκληρή πραγματικότητα είναι ότι αυτή η προσαρμογή πρέπει να γίνει ούτως ή άλλως, διαφορετικά η ανταγωνιστικότητα δεν θα βελτιωθεί, η ζήτηση δεν θα αυξηθεί, το έλλειμμα των τρεχουσών συναλλαγών θα συνεχιστεί και η ανεργία θα παραμείνει σε υψηλά επίπεδα. Όσο πιο γρήγορα γίνει, τόσο πιο ανώδυνη θα είναι. Για παράδειγμα, η ιδέα που μερικές φορές κυκλοφορεί ότι δηλαδή τα μεγάλα έργα υποδομής μπορεί να τονώσουν την ανάπτυξη, να αυξήσουν την παραγωγικότητα και να βελτιώσουν τις οικονομικές και τις τρέχουσες συναλλαγές

είναι φαντασιώδης. Το πρόβλημα στην Ελλάδα δεν είναι κυρίως πρόβλημα φυσικής υποδομής. Έργα που θα χρηματοδοτούνταν με δημόσια κονδύλια θα είχαν μικρή βραχυπρόθεσμη συνεισφορά στην ανάπτυξη, θα χειροτέρευαν το δημοσιονομικό έλλειμμα, και μόνο θα καθυστερούσαν την αναπόφευκτη προσαρμογή.

4.3.1 Η ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΟΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΣΤΟΥΣ ΤΟΜΕΙΣ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

Η πρόσφατη οικονομική κρίση είχε ως αποτέλεσμα η δημοσιονομική κρίση στην Ελλάδα να επιδεινωθεί, με αποτέλεσμα να επιδεινωθούν και οι όροι δανεισμού της χώρας (εκτόξευση των spreads), καθώς επίσης και ο κίνδυνος η κρίση αυτή να επεκταθεί και στις υπόλοιπες χώρες-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Έτσι, η κατάσταση αυτή οδήγησε την Ευρωπαϊκή Ένωση στην απόφαση να προσφέρει «υπό όρους» οικονομική στήριξη στην Ελλάδα σε συνεργασία με το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο με ταυτόχρονα μέτρα δημοσιονομικής προσαρμογής και διάφορα διαρθρωτικά μέτρα.

Στις 9 Μαΐου του 2010, το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο ενέκρινε δάνειο 30 δισεκατομμυρίων δολαρίων για την Ελλάδα σαν μέρος του πακέτου στήριξης των 110 δισεκατομμυρίων δολαρίων που ενέκρινε από κοινού με την Ευρωπαϊκή Ένωση για να βοηθήσει τη χώρα να βγει από την κρίση, να επανέλθει σε αναπτυξιακούς ρυθμούς και να εκμοντερνίσει την οικονομία της. Με αυτό το τρόπο, σύμφωνα με δηλώσεις του πρώτου αναπληρωτή διευθυντή του Ταμείου, John Lipsky, γίνεται γνωστό σε όλους ότι η διεθνής κοινότητα είναι πρόθυμη να βοηθήσει την Ελλάδα και τους πολίτες της (Εκθεση για τη Χρηματοπιστωτική Σταθερότητα, Τράπεζα της Ελλάδος, Απρίλιος 2010).

Σύμφωνα με συστάσεις και προτροπές από το Ταμείο, την ΕΕ και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η ελληνική κυβέρνηση κινείται προς την υιοθέτηση μέτρων προκειμένου:

- Να εκσυγχρονίσει και να απλοποιήσει το φορολογικό σύστημα, καταπολεμώντας την εκτεταμένη φοροδιαφυγή.
- Να βελτιώσει την διαδικασία σύνταξης του ετήσιου προϋπολογισμού (να περιλαμβάνεται μακροπρόθεσμος προγραμματισμός, πιο αυστηρά δημοσιονομικά μέτρα και έλεγχος των δαπανών).
- Να ελέγχει καλύτερα και να περιορίσει τις δημόσιες δαπάνες (μεταρρυθμίσεις για την διαφάνεια στη διοίκηση και στις προσλήψεις, ιδιωτικοποίηση δημόσιων επιχειρήσεων, περιορισμός ελλειμμάτων σε ζημιογόνες δημόσιες επιχειρήσεις όπως νοσοκομεία κλπ).
- Να υπάρξουν άμεσα μεταρρυθμίσεις για το συνταξιοδοτικό για να εξασφαλιστεί η βιωσιμότητά του (αύξηση ορίων ηλικίας για συνταξιοδότηση, μείωση συντάξεων).

- Να αυξηθεί η ευελιξία στην αγορά εργασίας.
- Να αυξηθεί η αποτελεσματικότητα στην εκπαίδευση.

Σήμερα, η Ελλάδα και γενικά οι χώρες της νοτιοανατολικής Ευρώπης αντιμετωπίζουν σοβαρές προκλήσεις, παρά το γεγονός ότι πολλοί είναι αυτοί που τονίζουν ότι το χειρότερο ίσως μέρος της οικονομικής κρίσης έχει ίσως παρέλθει. Σε ότι αφορά την Ελλάδα, το 3^ο τρίμηνο του 2010 η μείωση του ΑΕΠ οφείλεται κυρίως στη μείωση των επενδύσεων και της εσωτερικής κατανάλωσης. Σύμφωνα με προσωρινά στοιχεία της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής το ΑΕΠ σε σταθερές τιμές τα 3^α τρίμηνο του 2010 υποχώρησε σε σύγκριση τόσο με το αμέσως προηγούμενο τρίμηνο (-1%) όσο και με το 3^ο τρίμηνο του 2009 (-2,5%). Στην υποχώρηση του ΑΕΠ συνέβαλε η υποχώρηση της κατανάλωσης (-9% ετήσιος ρυθμός), των επενδύσεων παγίου κεφαλαίου (-14,6%) και του όγκου εξαγωγών αγαθών (-3,9%) και αναμένεται ακόμη μεγαλύτερη πτώση της οικονομικής δραστηριότητας λόγω των μέτρων περιοριστικής δημοσιονομικής πολιτικής που λαμβάνονται. Άλλωστε, σύμφωνα με τις προβλέψεις του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου, της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, το ΑΕΠ θα μειωθεί φέτος για το 2010 κατά 4% και κατά 2,6% το 2011 ενώ τα επόμενα χρόνια θα αρχίσει να σημειώνει άνοδο (2013: 2.1%, 2014: 2.1%, 2015: 2.7%). Επιπλέον, η απασχόληση μειώθηκε κατά 1,3% το 3^ο τρίμηνο του 2010, ενώ το ποσοστό ανεργίας διαμορφώθηκε στο 11,7% (9,3% το 3^ο τρίμηνο του 2009). Οι προβλέψεις των επιχειρήσεων στη βιομηχανία, το λιανικό εμπόριο, τις υπηρεσίες και τις κατασκευές δείχνουν ότι αναμένεται νέα μείωση της δραστηριότητάς τους επόμενους μήνες (Organisation for Economic Co-Operation and Development, Greece at a Glance 2010).

Τα περιθώρια που υπάρχουν για θεσμικές παρεμβάσεις που θα οδηγήσουν σε τόνωση της ανταγωνιστικότητας και της επιχειρηματικής δραστηριότητας είναι μεγάλα. Έτσι, στη παρούσα φάση λαμβάνονται αποφάσεις από κοινού με το Ταμείο και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την απελευθέρωση των αδειών κυκλοφορίας των φορτηγών δημόσιας χρήσης, απλοποίηση της διαδικασίας αδειοδότησης και λειτουργίας των επιχειρήσεων, την άρση του σαμποτάζ στις κρουαζιέρες και άλλα.

Σε όλα αυτά, καθώς επίσης και σε πολλούς άλλους τομείς απαιτούνται σημαντικές τομές που θα τονώσουν την οικονομική δραστηριότητα.

Η επίσκεψη κλιμακίου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας και του Ταμείου στην Αθήνα το διάστημα 14-17 Ιουνίου 2010 έδειξε ότι το πρόγραμμα που έχει σχεδιαστεί για την Ελλάδα βρίσκεται σε εξέλιξη και οι συμφωνίες που έχουν υπογραφεί εφαρμόζονται:

- Σε ότι αφορά τον δημοσιονομικό τομέα, το δημοσιονομικό έλλειμμα ήταν μικρότερο από αυτό που υπολογιζόταν στο πρόγραμμα.

- Σε ότι αφορά την συνταξιοδοτική μεταρρύθμιση, αυτή έχει προχωρήσει αρκετά και έχουν ρυθμιστεί αρκετές βασικές παράμετροι όπως προβλέπεται στο μνημόνιο συμφωνίας. Η ελληνική κυβέρνηση προσπαθεί να διαμορφώσει με τέτοιο τρόπο τη μεταρρύθμιση, έτσι ώστε να εξασφαλίσει τη μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα των δημόσιων οικονομικών.

- Σε ότι αφορά άλλες δομικές μεταρρυθμίσεις, γίνεται πρόοδος σχετικά με τη καλύτερη οργάνωση της δημόσιας διοίκησης και σχετικά με τις ιδιωτικοποιήσεις, το εργατικό δυναμικό, και την φορολογική μεταρρύθμιση.

- Σε ότι αφορά τον χρηματοπιστωτικό τομέα, η χώρα βρίσκεται σε καλό δρόμο σχετικά με τις μεταρρυθμίσεις για τη σταθερότητα των τραπεζών με την ρευστότητα να βρίσκεται σε επαρκή επίπεδα.

Σύμφωνα με έκθεση του Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης για την Ελλάδα (Organization for Economic co-Operation and Development-OECD), προτεραιότητα πρέπει να δοθεί στην αύξηση της παραγωγικότητας. Η συγκράτηση των δαπανών και η αύξηση της παραγωγικότητας είναι απαραίτητα προκειμένου να αυξηθεί η διεθνής ανταγωνιστικότητα, να επιτευχθούν ρυθμοί ανάπτυξης και να περιοριστεί το δημοσιονομικό έλλειμμα της ελληνικής οικονομίας. Το ελληνικό εργατικό δυναμικό και τα ελληνικά προϊόντα μειονεκτούν έναντι των ξένων, κάτι που καθιστά επιτακτική την ανάγκη για: διευκόλυνση της έναρξης επιχειρηματικών δραστηριοτήτων, προώθηση των εξαγωγών, ενίσχυση της Αρχής Ανταγωνιστικότητας, απελευθέρωση «κλειστών επαγγελμάτων», μέτρα που θα πρέπει να προωθηθούν γρήγορα για να μην χαθεί κι άλλος πολύτιμος χρόνος. Όλα αυτά θα αυξήσουν την παραγωγικότητα σύμφωνα με εκτιμήσεις κατά 20% περίπου.

Επί του παρόντος, η ελληνική κυβέρνηση προσπαθεί να βρει τρόπους για να βγει η ελληνική οικονομία από την ύφεση, προσελκύνοντας ξένους επενδυτές για την εισροή ξένων κεφαλαίων στη χώρα και για να αυξηθεί η αγοραστική δύναμη των καταναλωτών, κάτι που ωστόσο φαίνεται πολύ δύσκολο να επιτευχθεί, καθώς ήδη τα εισοδήματα των δημοσίων υπαλλήλων έχουν μειωθεί σημαντικά. Βέβαια, όλοι τονίζουν ότι τα μέτρα που η χώρα υιοθετεί κινούνται προς τη σωστή κατεύθυνση (παρά τις αντιδράσεις που έχουν εκδηλωθεί στο εσωτερικό της χώρας – πχ αντιδράσεις μεταφορέων εξαιτίας της απελευθέρωσης του επαγγέλματός τους) για την έξοδο της χώρας από την κρίση.

Τι θα γίνονταν αν η Ελλάδα έφευγε από τη ζώνη του Ευρώ; Η έξοδος από το Ευρώ μαζί με μια βαθιά υποτίμηση θα μπορούσε να πετύχει τη σχετική συρρίκνωση μισθών και τιμών που χρειάζεται η Ελλάδα, και θα το πετύχαινε πιο γρήγορα. Όντως, αν η Ελλάδα είχε το δικό της νόμισμα από την αρχή αυτό σίγουρα θα ήταν μέρος του προγράμματος. Όμως, η Ελλάδα είναι μέρος της ζώνης του Ευρώ. Και, αν αφήσουμε απ' έξω το υψηλό κόστος της μη συμμετοχής στη

ζώνη του Ευρώ, οι αποδιρθώσεις από μια άτακτη έξοδο -από την κατάρρευση του νομισματικού και του οικονομικού συστήματος μέχρι τις νομικές αντιδικίες για τις σωστές τιμές μετατροπής για συμβάσεις - θα ήταν πάρα, πάρα πολύ μεγάλες.

Τελικά, θα λειτουργήσει το πρόγραμμα; Η Ελλάδα θα πρέπει να ανέβει άλλο ένα βουνό παρόμοιο μ' αυτό που μόλις ανέβηκε, και η επιτυχία θα εξαρτηθεί ζωτικά από την σταθερή και ισχυρή εφαρμογή του από την Κυβέρνηση. Σε όλα τα προγράμματα συμβαίνουν απρόβλεπτα πράγματα, και το πρόγραμμα αναμφίβολα θα πρέπει να αναπροσαρμοσθεί στην πορεία του. Όπως είπε η Κριστίν Λαγκάρντ, «οι κίνδυνοι παραμένουν εξαιρετικά υψηλοί».

Όλα αυτά είναι αλήθεια. Είναι όμως επίσης αλήθεια ότι το πρόγραμμα αντιμετωπίζει καθαρά τα δύο πλέον θεμελιώδη θέματα που αντιμετωπίζει η Ελλάδα, όχι μόνο το υψηλό χρέος, αλλά επίσης και τη χαμηλή ανταγωνιστικότητα. Και είναι δίκαιο να ζητάμε αμερόληπτες θυσίες, όχι μόνο μέσα στην Ελλάδα αλλά επίσης μεταξύ της Ελλάδος και των πιστωτών της.

4.4 ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΜΕΙΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΦΥΓΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΣΤΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Σε ότι αφορά το αν η Ελλάδα έπραξε σωστά ζητώντας τη βοήθεια του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου, η απάντηση είναι αμφιλεγόμενη, καθώς αυτή η προσφυγή έχει πλεονεκτήματα αλλά και αρκετά μειονεκτήματα.

Από τη μία πλευρά, το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο έχει τη δυνατότητα να προσφέρει στην Ελλάδα «φτηνό» δανεισμό χρήματος (χαμηλά επιτόκια), τη στιγμή που ο δανεισμός της χώρας από τις διεθνείς αγορές ήταν και είναι απαγορευτικός/ μη βιώσιμος για τη πορεία της χώρας.

Από την άλλη πλευρά, η προσφυγή στο Διεθνές Νομισματικό Ταμείο έχει αρκετά αρνητικά σημεία. Τα μέτρα που επιβάλει το Ταμείο έχουν μια τυποποιημένη συνταγή, η οποία ίσως να μην ταιριάζει σε όλες τις περιπτώσεις χωρών που αντιμετωπίζουν προβλήματα. Επιπλέον, είναι βέβαιο πως τα μέτρα που ήδη έχουν ληφθεί αλλά και που πρόκειται να ληφθούν έχουν έντονο αντικοινωνικό χαρακτήρα (για παράδειγμα μειώσεις μισθών, απολύσεις δημοσίων υπαλλήλων και άλλα). Και όπως αναφέρθηκε προηγουμένως, η παρουσία του Ταμείου δεν έχει βελτιώσει πάντα την κατάσταση σε όλες τις χώρες στις οποίες έχει εμπλακεί.

Επιπλέον, τα χρήματα που καταβάλλει το Ταμείο τα δίνει με δόσεις και για την καταβολή κάθε επόμενης δόσης ζητά να έχουν πραγματοποιηθεί κάποια μέτρα- προϋποθέσεις, διαφορετικά η δόση δεν καταβάλλεται και η συνεργασία με το Ταμείο μπορεί να «παγώσει». Τέλος, πρέπει να

τονιστεί ότι στο εσωτερικό του οργανισμού πολλές φορές έχουν παρουσιαστεί προβλήματα διαφάνειας (σκάνδαλα), ενώ σημαντικό μειονέκτημα φαίνεται να είναι και το γεγονός ότι μια χώρα μπορεί να δανειστεί από το Ταμείο ποσό έως το δεκαπλάσιο του ποσού που έχει εισφέρει μέχρι τη στιγμή που ζητάει τη βοήθεια στο Ταμείο. Η εισφορά της Ελλάδας δεν ξεπερνά το 1 δις ευρώ.

Ωστόσο, όπως αναφέρθηκε παραπάνω, ο δανεισμός της Ελλάδας από τις διεθνείς αγορές είναι απαγορευτικός λόγω των υψηλών επιτοκίων (έως και 5,5% για τα δεκαετή ομόλογα), κάτι που έκανε μάλλον την επιλογή της συνεργασίας με το Ταμείο μονόδρομο. Ωστόσο, θα πρέπει να υπάρχει μια συντονισμένη προσπάθεια επίλυσης των οικονομικών προβλημάτων της Ελλάδας τόσο από την ελληνική κυβέρνηση και το Ταμείο όσο και από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, όπως προβλέπει άλλωστε και το πρόγραμμα που ανέλαβε να υλοποιήσει η Ελλάδα σε συνεργασία με αυτούς τους φορείς, για την όσο το δυνατό ανώδυνη αντιμετώπιση της κρίσης για τη χώρα και τους πολίτες της.

4.5 ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΠΟΥ ΥΠΟΣΤΗΡΙΖΟΝΤΑΙ ΑΠΟ ΤΟ ΤΑΜΕΙΟ

Ο προσδιορισμός της αποτελεσματικότητας των προγραμμάτων που υποστηρίζονται από το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο δεν είναι εύκολη υπόθεση για δύο τουλάχιστον λόγους:

Πρώτον, αν και είναι σχετικά εύκολο να εξετάσει κανείς εάν η χώρα έχει πραγματοποιήσει τις αλλαγές που απαιτούν τα κριτήρια που έχει θέσει το Ταμείο, είναι σχετικά δύσκολο να καταλάβει κάποιος εάν το πρόγραμμα αυτό που ακολουθεί η χώρα θα οδηγήσει στα επιθυμητά μακροοικονομικά αποτελέσματα. Και αυτό γιατί τα προγράμματα αυτά περιλαμβάνουν περίπλοκες ρυθμίσεις στη νομισματική πολιτική, στη δημοσιονομική πολιτική, στην απελευθέρωση του εμπορίου, σε θέματα μισθοδοσίας των δημοσίων υπαλλήλων, σε θέματα επενδύσεων και σε διάφορα άλλα θέματα που σχετίζονται με την οικονομία μιας χώρας.

Δεύτερον, το πρόγραμμα που εφαρμόζει μια χώρα για την έξοδο από μία κρίση, αποτελεί μόνο μία από τις «μακροοικονομικές διαταραχές» που έχει να διαχειριστεί μία χώρα σε κρίση. Άλλες τέτοιες διαταραχές μπορεί να είναι οι αλλαγές στους όρους διεξαγωγής του εμπορίου σε κάποιες αγορές ή στο κόστος εξυπηρέτησης του χρέους της χώρας, διαταραχές οι οποίες μπορούν να επηρεάσουν τους μακροοικονομικούς στόχους που έχουν τεθεί από το πρόγραμμα. Τα μέτρα ενός προγράμματος σταθερότητας θα πρέπει να περιλαμβάνουν τέτοιους αστάθμητους παράγοντες από εξωτερικές (σε σχέση με το πρόγραμμα) διαταραχές. Παρακάτω

παρουσιάζονται αυτές οι ταυτόχρονες και συχνά συγκρουόμενες επιρροές στην αποτελεσματικότητα των προγραμμάτων του Ταμείου. Όπως φαίνεται και από το σχήμα, η σχέση ανάμεσα στο πρόγραμμα (policy conditionality) και στην τελική προσαρμογή της χώρας (external and internal adjustment) δεν είναι άμεση. Τα μέτρα που περιλαμβάνει το πρόγραμμα πρέπει να μετασχηματιστούν από τη κυβέρνηση της χώρας σε μεταρρυθμίσεις (policy reforms). Αυτές οι μεταρρυθμίσεις και οι οικονομικοί πόροι (financial resources) που διατίθενται από το πρόγραμμα πρέπει να αλληλεπιδράσουν/προσαρμοστούν με την δομή της οικονομίας (structure of the economy) έτσι ώστε να φέρουν τα επιθυμητά για την οικονομικά αποτελέσματα. Βέβαια, οι ρυθμίσεις που πραγματοποιεί η κυβέρνηση της χώρας επηρεάζονται από εξωτερικούς παράγοντες (shocks), οι οποίοι μπορούν να επηρεάσουν τους μακροοικονομικούς στόχους. Αυτοί οι παράγοντες είναι δυνατόν να βοηθήσουν να επιτευχθούν οι μακροοικονομικοί στόχοι αλλά μπορεί να λειτουργήσουν και ως εμπόδιο για την επίτευξή τους (Nadeem Ul Haque and Moshin S. Khan, December 1998).

Εφόσον τα προγράμματα του Ταμείου αποβλέπουν σε πολιτικές προσαρμογής και στην επίτευξη συγκεκριμένων μακροοικονομικών στόχων, ο πιο σωστός τρόπος για την μέτρηση της αποτελεσματικότητας είναι η σύγκριση των επιπτώσεων της ύπαρξης αυτών των προγραμμάτων με το τί θα συνέβαινε εάν δεν υπήρχαν αυτά τα προγράμματα (counterfactual). Φυσικά, όταν ένα πρόγραμμα εφαρμόζεται σε μία χώρα, η μη ύπαρξη του προγράμματος (counterfactual) δεν μπορεί να παρατηρηθεί. Και αυτό γιατί σε μία χώρα ή θα εφαρμόζεται ένα πρόγραμμα ή όχι. Επομένως, μόνο μία από τις δύο καταστάσεις είναι παρατηρήσιμη. Η άλλη, θα πρέπει να κατασκευαστεί. Μέχρι σήμερα έχουν κατασκευαστεί αρκετές μέθοδοι για την κατασκευή του (του counterfactual), έτσι ώστε να αποτελεί μια καλή προσέγγιση της πραγματικής κατάστασης που θα ίσχυε εφόσον δεν εφαρμόζόταν στη χώρα το πρόγραμμα του Ταμείου.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Ανακεφαλαιώνοντας, η παρούσα διπλωματική εργασία είχε σαν στόχο την ανάλυση όλων εκείνων των παραγόντων οι οποίοι οδήγησαν στην οικονομική κρίση που ξέσπασε το 2008 και είχε σαν αποτέλεσμα την υψηλή ζήτηση για τους πόρους του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου από τις χώρες μέλη του συμπεριλαμβανομένης και της Ελλάδας. Επίσης, διερευνήθηκε με ποιους τρόπους το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο λειτουργεί για την ενίσχυση της διεθνούς νομισματικής σταθερότητας, τη διευκόλυνση του διεθνούς εμπορίου, την προώθηση υψηλών ποσοστών απασχόλησης και σταθερής οικονομικής ανάπτυξης και τη μείωση της φτώχειας σε ολόκληρο τον κόσμο.

Καθώς η παγκόσμια οικονομία διέρχεται τη χειρότερη κρίση της τελευταίας δεκαετίας, ο οργανισμός έχει δεχθεί πολλές επικρίσεις σε ότι αφορά την αποτελεσματικότητά του. Αν και διαδραματίζει σημαντικό ρόλο για τις πρωτοβουλίες που παίρνει και για την οικονομική βοήθεια στις χώρες που βρίσκονται σε κρίση, όπως και στην περίπτωση της Ελλάδας, πλήθος μελετών δεν έχουν αποδείξει εάν τα μέτρα αυτά είναι αποτελεσματικά. Βέβαια, η αξιολόγηση τέτοιου είδους προγραμμάτων δεν είναι εύκολη και γι' αυτό το λόγο δεν μπορεί να υπάρξει ομοφωνία σχετικά με το κατά πόσο τέτοιου είδους προγράμματα έχουν θετικά αποτελέσματα στην εκάστοτε δοκιμαζόμενη οικονομία. Γι' αυτό το λόγο το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο και οι παρεμβάσεις θα πρέπει να αξιολογούνται όχι μόνο με βάση τα παλαιότερα δεδομένα, αλλά με βάση τις αναθεωρημένες πολιτικές και τα μέτρα του Ταμείου σε ότι αφορά την καταπολέμηση των προβλημάτων στο ισοζύγιο πληρωμών, την επίτευξη της ανάπτυξης, την αποκατάσταση της αξιοπιστίας μιας χώρας αλλά και ταυτόχρονα την αξιοπρεπή διαβίωση των πολιτών, την υποβοήθεια χωρών και την καταπολέμηση της φτώχειας.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ: ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΕΜΠΕΙΡΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ ΠΟΥ ΕΧΟΥΝ ΠΡΑΓΜΑΤΟΠΟΙΗΘΕΙ

Παρακάτω παρουσιάζονται συνοπτικά διάφορες μελέτες που έχουν πραγματοποιηθεί έχοντας ως βάση μια από τις 4 παραπάνω μεθόδους. Μέχρι σήμερα έχουν πραγματοποιηθεί αρκετές μελέτες σχετικά με την επίδραση των δημοσιονομικών προσαρμογών επάνω στο δημοσιονομικό έλλειμμα μιας χώρας. Αυτές οι έρευνες χρησιμοποιούν διαφορετικές μεθόδους εμπειρικής ανάλυσης. Διασυννοριακές μελέτες (cross-country studies), μελέτες περιπτώσεων (case studies), στατιστικές τεχνικές και οικονομετρικά μοντέλα έχουν χρησιμοποιηθεί σε πολλές έρευνες (Giavazzi & Pagano-1990, Dornbusch-1989, Purfield-2003, Alesina & Perotti-1995/1997, Kouassy & Bohoun-1994). Βέβαια, η μελέτη της περίπτωσης μιας χώρας μπορεί να δώσει πολλές πληροφορίες αλλά φυσικά τα αποτελέσματα της δεν μπορούν να αποτελέσουν αντικείμενο γενίκευσης.

Οι Giavazzi & Pagano (1990) και ο Dornbusch (1989) χρησιμοποίησαν την τεχνική της μελέτης περιπτώσεων για να εξετάσουν την επίδραση που έχει η σύνθεση του δημόσιου προϋπολογισμού στη διαμόρφωση του δημοσιονομικού ελλείμματος και στο ρυθμό αύξησης του ΑΕΠ σε Ιρλανδία και Δανία. Αντίθετα, οι Purfield (2003) και Alesina & Perotti (1995/1997) πραγματοποίησαν μια διασυννοριακή ανάλυση και χρησιμοποίησαν στατιστικές μεθόδους για να αναλύσουν την επίδραση της σύνθεσης του προϋπολογισμού μιας χώρας στη διαμόρφωση του δημοσιονομικού ελλείμματος και στη μείωση του δημόσιου χρέους.

Άλλοι μελετητές χρησιμοποίησαν περιγραφικά στατιστικά στοιχεία (descriptive statistics) και οικονομετρικά μοντέλα (econometric models) για να αναλύσουν την επίδραση των πολιτικών προσαρμογής στην εξάλειψη των δημοσιονομικών ανισορροπιών. Οι Purfield (2003), Partilla (2001) και McDermott & Wescott (1996) χρησιμοποίησαν οικονομετρικά μοντέλα για να αναλύσουν την επίδραση των πολιτικών προσαρμογής στην μείωση του δημοσιονομικού ελλείμματος. Ενώ οι Purfield (2003), Partilla (2001) και McDermott & Wescott (1996) εξέτασαν την επίδραση αυτών των πολιτικών σε χώρες που ανήκουν στον Οργανισμό Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (OECD) για τη περίοδο 1970-1995, ο Purfield (2003) μελέτησε επιπλέον την επίδραση τους και σε 25 μεταβατικές οικονομίες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης και της Βαλτικής για τη περίοδο 1992-2000. Οι Kouassy & Bohoun (1994) χρησιμοποίησαν ένα αναπτυξιακό μοντέλο για να αναλύσουν την επίδραση των προγραμμάτων προσαρμογής στην ανάπτυξη και στο δημοσιονομικό έλλειμμα στην Ακτή Ελεφαντοστού. Η ανάλυση περιελάμβανε προσομοιώσεις διαφορετικών σεναρίων σχετικά με μεγέθη όπως οι δημόσιες δαπάνες, η ανάπτυξη και οι διάφορες επιπλοκές που μπορεί να παρουσιαστούν σχετικά

με τη μείωση του δημοσιονομικού ελλείμματος της χώρας Σε κάθε μία από τις μελέτες που έχουν πραγματοποιηθεί έχουν χρησιμοποιηθεί διαφορετικές μεταβλητές για την ανάλυση της επίδρασης των προγραμμάτων προσαρμογής στη μείωση του δημοσιονομικού ελλείμματος. Οι Alesina & Perotti (1995) χρησιμοποίησαν τις δαπάνες για δημόσιες επενδύσεις, τη δημόσια κατανάλωση, τις μεταβιβάσεις, τους μισθούς και τις επιδοτήσεις σαν ποσοστό του ΑΕΠ. Σχετικά με το εισόδημα, οι μελέτες χρησιμοποίησαν μεγέθη όπως οι άμεσοι φόροι σε επιχειρήσεις και νοικοκυριά, οι έμμεσοι φόροι και οι εισφορές κοινωνικής ασφάλισης. Οι Purfield (2003) και McDermonntt & Wescott (1996) δημιούργησαν ένα μοντέλο πιθανοτήτων χρησιμοποιώντας την δημοσιονομική εξυγίανση ως εξαρτημένη μεταβλητή. Οι ανεξάρτητες μεταβλητές περιλαμβάνουν το μέγεθος της εξυγίανσης, τις δημοσιονομικές προσπάθειες/πρακτικές, τη σύνθεση της δημοσιονομικής πολιτικής και μια ψευδομεταβλητή για να απεικονιστεί η διάρκεια της προσαρμογής και οι αρχικές συνθήκες.

Ο Partilla (2001) εξέτασε την επίδραση του εσωτερικού και εξωτερικού εμπορίου, της απελευθέρωσης του εμπορίου, της ιδιωτικοποίησης και της αναδόμησης των δημόσιων επιχειρήσεων. Το μοντέλο υπολογίστηκε χρησιμοποιώντας τη μέθοδο των ελάχιστων τετραγώνων. Τέλος, θα πρέπει να αναφερθεί ότι η διαθεσιμότητα των δεδομένων επηρέασε σε σημαντικό βαθμό την επιλογή της μεθόδου.

Οι αξιολογήσεις της αποτελεσματικότητας των προγραμμάτων επικεντρώθηκαν σε τρία κύρια ζητήματα. Πρώτον, στην καταλληλότητα των προγραμμάτων, δηλαδή στο εάν είναι τα κατάλληλα για την εξάλειψη των μακροοικονομικών ανισορροπιών σε περίπτωση που εφαρμοστούν αποτελεσματικά. Δεύτερον, στο αν τα προγράμματα εφαρμόζονται αποτελεσματικά. Τρίτον, στο αν τα προγράμματα που εφαρμόζονταν κάτω από την καθοδήγηση του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου και της Παγκόσμιας Τράπεζας οδηγούσαν σε αποτελέσματα που είναι διαφορετικά από τα αποτελέσματα που θα υπήρχαν σε περίπτωση που δεν υπήρχε η στήριξη από τους δύο οργανισμούς (Bulir & Moon 2003, Dicks-Mireau, Mecagni & Schadler 2000, Ivanova et al. 2003, Ul Haque & Khan 1998).

Study	Time Period	Number of Programs	Number of countries	Effects on Balance of payments	Effects on Current account	Effects on Inflation	Effects on Growth
Before - After							
Reichman and Stillson (1978)	1963 - 1972	79		0		0	+
Connors (1979)	1973 - 1977	31	23	0	0	0	0
Killick (1984)	1974 - 1977	38	24	0	0	-*	0
Zulu and Nsouli (1985)	1980 - 1981	35	22		0	0	0
Pastor (1987)	1965 - 1981		18	+*	0	0	0
Killick, Malik and Manuel (1995)	1979 - 1985		16	+*	+*	-*	+*
Schadler, et al. (1993)	1983 - 1993	55	19	+	-	-	+
Evrensel (2002)	1971 - 1997	-	109	-	-	-	0
Hardoy (2003)	1970 - 1990	460	69	-	-	-	0
With – Without							
Donovan (1981)	1970 - 1976	12	12			-	+
Donovan (1982)	1971 - 1980	78	44	+	+	-	-
Loxley (1984)	1971 - 1982	38	38	0	0	-*	0
Gylfason (1987)	1977 - 1979	32	14	+*			0
Faini et al. (1991)	1978 - 1986	-	93	-	-	-	0
Hardoy (2003)	1970 - 1990	460	69	-	-	-	0
Hutchison (2004)	1975 - 1997	455	25	-	-	-	0
Atoyan & Conway (2005)	1993 - 2002	181	95	-	-	-	0
Generalized Evaluation							
Goldstein and	1974 - 1981	68	58	-	-	+	-

Montiel (1986)							
Khan (1990)	1973 - 1988	259	69	+	+	-	-*
Conway (1994)	1976 - 1986	217	73		+	-	-+* ?
Bagci and Perraudin (1997)	1973 - 1992		68	+	+	-	+
Dicks - Mireaux et al. (1997)	1986 - 1991	88	74			-	+
Simulation							
Khan and Knight (1981)	1968 - 1975		29	+	+	-	-
Khan and Knight (1985)	1968 - 1975		29	+	+	-	-+*?

Επεξήγηση συμβόλων: (+) θετική επίδραση, (-) αρνητική επίδραση, (0) καμία επίδραση
 Το (*) δείχνει ότι το αποτέλεσμα είναι στατιστικά σημαντικό σε επίπεδο σημαντικότητας.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΒΙΒΛΙΑ:

- Αθηνά Πετράκη-Κώττη και Γεώργιος Χριστ. Κώττη (2000), Σύγχρονη Μακροοικονομική Θεωρία, Εκδόσεις Μπένου
- Χέιρτ Μακ: Τι γίνεται αν η Ευρώπη διαλυθεί;
- Χάλκος Εμ.Γεώργιος:Οικονομετρία
- James Raymond Vreeland (2003):The IMF and economic development, New York University.
- Edwin M. Truman (2006):Reforming the IMF for the 21st Century,Institute for the International Economics

ΑΡΘΡΑ:

- Lawrence J. McQuillan and Peter C.Montgomery:The International Monetary Fund, Financial Medic to the world?
- Santaella J. (1995) Four Decades of Fund Arrangements: Macroeconomic Stylizes Facts before the Adjustment Programs, IMF Working Paper, WP/95/74.
- Τάσος Ευαγγελίου (2012): το στοίχημα είναι μεγάλο;
- Τράπεζα της Ελλάδος: έκθεση για τη χρηματοπιστωτική σταθερότητα (Ιούλιος 2010), Ευρωσύστημα.

ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ:

- Η Ιστορία του ΔΝΤ, οι Στόχοι του και ο Τρόπος Δανεισμού, Σύνδεσμος Μελών Χρηματηστηρίων Αθηνών [Διαδύκτιο (online)]. Διαθέσιμο στο URL:<http://www.smexa.gr/index.php/el/news-articles/2009-11-27-12-28-08/488-merit-> >
- Ιστορία του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου [διαδύκτιο (online)]. Διαθέσιμο στο <URL: <http://www.imf.org/external/about/history.htm> >
- Το ΔΝΤ με μια ματιά. Διαθέσιμο στο URL:<http://www.imf.org/external/lang/Greek/np/exr/facts/glanceg.htm>
- Greece: Financial Position in the Fund as of November 30, 2012:

<http://www.imf.org/external/np/fin/tad/exfin2.aspx?memberkey1=360&date1Key=2012-11-30>

- Γενικές πληροφορίες για το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο: www.wikipedia.com
- Η λογική και η αμεροληψία του Ελληνικού προγράμματος:
<http://www.imf.org/external/lang/greek/np/vc/2012/031912g.pdf>
- World Economic Outlook (WEO):
<http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2012/02/index.htm>

